

Itäkeskuksen lukiosta Helsingin kielilukioksi

Lukion nimenmuutos ja opiskelijoiden näkemykset
hyvästä lukion nimestä

Pro gradu -tutkielma
Anu-Mari Hämäläinen
Helsingin yliopisto
suomen kieli
huhtikuu 2015

Sisällys

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus.....	1
1.2 Nimen merkitys ja voima.....	2
1.3 Tutkimuksen aineisto.....	6
1.4 Tutkimuksen rakenne.....	6
2 Teoriaa ja aiempaa tutkimusta	8
2.1 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys.....	8
2.1.1 Nimistön luokittelu.....	8
2.1.2 Nimien muodostaminen.....	10
2.1.3 Nimien rakenteen ja semantiikan analyysi.....	11
2.1.4 Sosio-onomastinen tutkimus.....	12
2.1.5 Kaupunkinimistö.....	14
2.2 Aiempaa tutkimusta.....	17
2.3 Muita viimeaikaisia nimikilpailuja.....	20
2.4 Lukioiden nimistä.....	26
3 Itäkeskuksen lukiosta Helsingin kielilukioksi	30
3.1 Itäkeskus osana Itä-Helsinkiä.....	30
3.2 Itäkeskuksen lukio.....	32
3.3 Itäkeskuksen lukion nimenmuutoksen syytä.....	33
3.4 Nimikilpailu.....	35
3.5 Nimikilpailun jälkeen.....	36
3.5.1 Nimiraadin kokous.....	36
3.5.2 Äänestys lukion uudesta nimestä.....	37
3.5.3 Nimenmuutoksen byrokraattiset vaiheet.....	38
4 Nimiaineiston analyysi	42
4.1 Nimiaineisto.....	42
4.2 Nimiraadin käsittelyyn hyväksytyt ehdotukset.....	43
4.2.1 Hyväksytyjen nimiehdotusten nimenosat.....	44
4.2.1.1 Kouluun viittaava nimenosa.....	46
4.2.1.2 Kaupunkiin tai kaupunginosaan viittaava nimenosa.....	47
4.2.1.3 Kieliin, kansainvälisyyteen ja kulttuuriin viittaavat nimenosat...47	

4.2.2 Hyväksytyjen nimiehdotusten sisältö.....	48
4.2.2.1 <i>Itä</i>	49
4.2.2.2 Kielet, kansainvälisyys ja kulttuuri.....	50
4.3 Hylätyt nimiehdotukset.....	54
4.3.1 Hylättyjen nimiehdotusten nimenosat.....	55
4.3.2 Hylättyjen nimiehdotusten semanttiset sisällöt.....	57
5 Opiskelijoiden näkemyksiä lukion nimestä.....	62
5.1 Esseet aineistona.....	62
5.2 Lukiolaisten käsitykset hyvästä lukion nimestä.....	63
5.2.1 Lukion sijainti.....	64
5.2.2 Lukion painotus.....	64
5.2.3 Hyvän ensivaikutelman antaminen.....	65
5.2.4 Lempinimi tai lyhenne.....	67
5.2.5 Nimi mainoksena.....	67
5.2.6 Nimen kieli.....	69
5.2.7 Itäkeskuksen lukion erityispiirteet.....	70
5.3 Suhtautuminen nimenvaihtoon ja nimeen <i>Helsingin kielilukio</i>	70
5.4 <i>Idän</i> aiheuttamat mielikuvat.....	75
6 Lopuksi.....	77
Lähteet.....	80
Liitteet.....	88
Liite 1: Nimiehdotuslomake.....	88
Liite 2: Kaikki nimiehdotukset.....	89

1 Johdanto

Kaupunkimaisemaan kuuluu hyvin monenlaisia nimiä. On kaupunginosien, katu-
jen, puistojen ja torien nimiä. Nimiä annetaan rakennuksille, kuten sairaaloille,
kirkoille ja kouluille. Myös esimerkiksi silloilla, hautausmailla ja patsailla on ni-
mensä. Kaupunkinimistöön kuuluvat niin viralliset, suunnitellut nimet kuin kaikki
kielenkäyttäjien keksimät ja muodostamat epäviralliset nimet. Suomalaista kau-
punkinimistöä on tutkittu paljon ja monesta eri näkökulmasta, mutta toistaiseksi
koulujen nimet ovat jääneet vaille tutkimusta. Tämä pro gradu -tutkielma onkin
ensimmäinen suomalaisten koulujen nimistä tehty tutkimus.

1.1 Tutkimuksen tausta ja tarkoitus

Itä-Helsingissä Puotinharjussa sijaitsevan Itäkeskuksen lukion nimi vaihdettiin
elokuun 1. päivänä vuonna 2014. Uudeksi nimeksi tuli *Helsingin kielilukio*. Uu-
den nimen keksimiseksi järjestettiin huhtikuussa 2013 nimikilpailu, johon saivat
osallistua Itäkeskuksen lukion opiskelijat, opettajat ja muu henkilökunta sekä
opiskelijoiden vanhemmat. Ajatuksen pro gradu -tutkielmani aiheesta esitti Itäkes-
kuksen lukion äidinkielenopettaja Alisa Isokoski. Hänen, lukion rehtorin ja mui-
den opettajien mielestä oli tärkeää, että nimenvaihtoprosessin vaiheet dokumentoi-
taisiin tutkimuksen muotoon. Isokoski ehdotti tutkielmani ohjaajalle Terhi Ainia-
lalle, että joku nimistöntutkimuksen seminaarin opiskelijoista voisi hyödyntää ni-
mikilpailun aineistoa tutkimuksessaan, ja Ainiala tarjosi aihetta minulle.

Tämän tutkielman tarkoitus on esitellä nimenvaihtoprosessia ja tarkastella,
minkälaisia nimiä lukiolle ehdotettiin. Nimiehdotusten analyysissä hyödynnän
Paula Sjöblomin väitöskirjassaan (2006) esittämää funktionaalis-semanttista luo-
kittelumallia. Lisäksi pohdin nimiehdotusten ja niille annettujen perusteluiden
sekä Itäkeskuksen lukion opiskelijoiden kirjoittamien esseiden avulla, minkätyyp-
piset nimet mielletään lukioille – ja kouluille ylipäätään – sopiviksi. Esseiden ana-
lyysi on sosio-onomastista tutkimusta, jonka metodeja käyttäen selvitän Itäkes-
kuksen lukion opiskelijoiden suhtautumista lukioiden nimiin. Tutkimuskysymyk-
seni ovat seuraavat: Minkälaisia Itäkeskuksen lukion uudeksi nimeksi ehdotetut
nimet ovat rakenteeltaan ja semantiikaltaan? Minkälaisia koulujen nimiä lukiolai-

set pitävät sopivina ja miksi? Kuinka Itäkeskuksen lukion opiskelijat suhtautuvat lukionsa nimenmuutokseen? Miten opiskelijat suhtautuvat nimielementtiin *itä* lukionsa nimessä?

Kolmeen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaaminen oli tavoitteena- ni jo ennen kuin olin saanut tutkimusaineistoni. Viimeinen kysymys sen sijaan muodostui vasta, kun olin lukenut opiskelijoiden kirjoittamat esseet. On kiinnostavaa huomata, kuinka eri tavoin samanikäiset ja samalla alueella elävät nuoret voivat suhtautua siihen, voiko heidän käymänsä lukion nimi sisältää *itä*-elementin.

Tämän tutkielman valmistuessa Itäkeskuksen lukion nimi on *Helsingin kielilukio*. Koska olen koonnut aineistoni ja analysoinut sitä nimenvaihtoprosessin aikana, käytän lukiosta sen aiempaa nimeä *Itäkeskuksen lukio*.

1.2 Nimen merkitys ja voima

Ei ole lainkaan yhdentekevää, minkälainen nimi koululle, yritykselle, kadulle, lapselle tai mille tahansa muulle tarkoitteelle annetaan. Ihminen on nimennyt itselleen tärkeitä ympäristönsä asioita ja ilmiöitä niin kauan kuin ihmiskieli on ollut olemassa (Ainiala – Saarelma – Sjöblom 2008: 12). Kuriositeettina voidaan mainita, että Raamatussakin ensimmäinen tehtävä, jonka Jumala Aatamille antoi, oli eläinlajien nimeäminen (1. Moos. 2). Nimistöntutkimuksen eli onomastiikan näkökulmasta Aatamin antamat nimet olivat tosin *nimityksiä* eli *appellatiiveja*, *yleisnimiä*. Kun nimistöntutkimuksessa puhutaan *nimistä*, tarkoitetaan *propreja* eli *erisnimiä*.

Hyvä ja osuva nimi kertoo heti, mistä tai kenestä on puhe. Nimeämisen tärkein syy onkin yksilöinti: nimiä annetaan, jotta voidaan erottaa samanlaiset tarkoitteet toisistaan (Ainiala ym. 2008: 38). Nimet ovat hyvin taloudellisia ilmauksia. Ne helpottavat kielenkäyttöä huomattavasti, sillä tietystä paikasta tai yksilöstä puhuttaessa ei tarvitse joka kerta kuvailla sitä kuulijalle perusteellisesti. Henkilönimet tuovat välittömästi mieleen tietyn henkilön, ja paikannimet auttavat löytämään perille yksilöimällä tietyt kohdat ympäristöstä. (Mts. 17.)

Yksilöinnin lisäksi nimellä voi olla useita muitakin tehtäviä. Nimi voi kertoa esimerkiksi tarkoitteensa sijainnista, kansalaisuudesta tai muista piirteistä. Paikannimillä, henkilönnimillä ja kaupallisilla nimillä on lisäksi omat erityiset funktion-

sa. Esittelen seuraavissa kappaleissa paikan- ja kaupallisten nimien funktioita. Jätän henkilönnimien funktiot käsittelyn ulkopuolelle, sillä ne eivät ole tämän tutkimuksen kannalta olennaisia.

Paikannimellä voi olla identifioinnin lisäksi esimerkiksi käytännöllinen, affektiivinen, sosiaalinen tai yhteisöllinen funktio. Erilaisilla epävirallisilla lyhenne- ja lempinimillä on usein *käytännöllinen funktio*. Jos kaikki keskusteluun osallistuvat tietävät epävirallisen nimen merkityksen, on helpompaa ja taloudellisempaa käyttää sitä. (Ainiala ym. 2008: 155.) Esimerkiksi Itäkeskuksesta puhuttaessa on nimi *Itis* lyhyempi ja yksinkertaisempi kuin *Itäkeskus*. *Affektiivisesta funktiosta* puhutaan, kun nimen avulla ilmaistaan paikkaan tai sen käyttäjiin kohdistuvia asenteita, mielikuvia tai merkityksiä. Jos esimerkiksi koulua kutsutaan *Keskitysleiriksi*, nimellä ilmaistaan negatiivisia asenteita sitä kohtaan. (Mts. 157–158.) *Sosiaalinen* tai *yhteisöllinen funktio* on nimillä, jotka luovat tai vahvistavat käyttäjäyhteisönsä ryhmäidentiteettiä. Monet yhteisöt ovat nimenneet itselleen tärkeitä paikkoja, joille muilla ei ole ollut edes tarvetta antaa nimeä. (Mts. 156.) Jos esimerkiksi ystävykset antavat nimen *Juurumesta* kadunkulmalle, jossa heidän on tapana tavata ja keskustella, nimellä on ennen kaikkea sosiaalinen funktio.

Kaupallisten nimien tärkein tehtävä on ohjata kuluttajien ja sijoittajien valintoja (Ainiala ym. 2008: 275). Nimen avulla yritetään tehdä mahdollisimman paljon rahaa. Kaupallisten nimien vaikutus kuluttajiin heikkenee kuitenkin vähitellen, sillä he ovat jo oppineet, että nimillä yritetään vaikuttaa heidän ostopäätöksiinsä. Siksi on keksittävä jatkuvasti uusia nimiä, jotka herättäisivät kuluttajien mielenkiinnon. (Mts. 276.)

Kaupallisiin nimiin kuuluvat yritysnimet, tavaramerkit, tuotenimet ja brändit (Ainiala ym. 2008: 277–279). Sjöblom (2006: 70–71) on tutkinut väitöskirjassaan yritysnimien erityisiä funktioita. Niistä esimerkiksi *integroivan funktion* voi saada yritysnimien lisäksi myös jokin muu kaupallinen nimi. Integroiva funktio tarkoittaa sitä, että nimen avulla yhdistytään johonkin tiettyyn kulttuuriin tai maantieteelliseen alueeseen. Nimessä voi näkyä esimerkiksi yrityksen kotipaikka, tai siinä voi olla hyödynnetty paikallismurretta. (Mts. 70, 237–238.) Elinpiirin kaupallistumisen myötä myös useat muut nimikategoriat ovat saaneet kaupallisia sävyjä. Esimerkiksi erilaisia julkisten organisaatioiden nimiä ja TV-ohjelmien sekä kirjojen

nimiä voidaan nykyään pitää ainakin osittain kaupallisina. (Ainiala ym. 2008: 323.)

Myös useiden oppilaitosten nimistä puhuttaessa liikutaan kaupallisen nimistön raja-alueilla (Ainiala ym. 2008: 324). Oppilaitokset käyvät kovaa kilpailua lahjakkaista opiskelijoista, ja vetovoimainen nimi on yksi oppilaitoksen keinoista houkutella opiskelijoita. Esimerkiksi monet ammattikoulut ja ammattikorkeakoulut ovat muuttaneet nimensä sellaisiksi, joiden uskotaan olevan houkuttelevampia. Tällaisia oppilaitosten nimiä ovat muassa *Diak* (*Diakonia-ammattikorkeakoulu*), *Hamk* (*Hämeen ammattikorkeakoulu*) ja *Metropolia*. (Mp.) Metropolia Ammattikorkeakoulu sai nimensä, kun Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia ja EVTEK (ent. Espoon-Vantaan teknillinen ammattikorkeakoulu) yhdistyivät 1. elokuuta 2008 (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2008: 8). *Diakin*, *Hamkin* ja *Metropolian* kaltaisista nimistä ei käy suoraan ilmi, että ne ovat oppilaitosten nimiä. Monissa tapauksissa nimeä muuttamalla pyritään häivyttämään nimen merkitysyhteys koulutukseen kokonaan (Ainiala ym. 2008: 324). On jokaisen oppilaitokseen tutustujan tai opiskelijaksi pyrkivän oma asia päättää, onnistuuko nimi houkuttelutehtävässään.

Lukioiden nimet sen sijaan ovat edelleen perinteisempiä. Ne paljastavat poikkeuksetta, että niiden tarkoite on oppilaitos. Vaikka lukioidenkin nimiä muutetaan, nimiin tehtävät muutokset ovat yleensä maltillisempia kuin edellä mainittujen ammatillisten oppilaitosten nimenmuutokset. Yksi viimeaikainen lukion nimenmuutos antaa kuitenkin sellaisen vaikutelman, että ammatillisille oppilaitoksille tyypillistä nimeämistapaa saatetaan vähitellen alkaa käyttää lukioitakin nimettäessä. Kaksi kuopiolaista lukiota yhdistyy syyslukukauden 2015 alussa, ja lukion uudeksi nimeksi valittiin *Kuopion Taidelukio LUMIT* (kasvun ja oppimisen lautakunta 2015). Nimeä ei kuitenkaan hyväksytty sellaisenaan, sillä se ei ole suomen kielen oikeinkirjoitussääntöjen mukainen. Siksi nimen kirjoitusasu muutettiin, ja lukion nimeksi tulee *Kuopion taidelukio Lumit* (Kuopion Yhteiskoulun Musiikkilukio 2015). Nimestä selviää, missä lukio sijaitsee ja että se on taidelukio, mutta nimenosa *Lumit* tekee siitä erikoisen muiden Suomen lukioiden nimien joukossa.

Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten nimien rakenteen ja sisällön eroavaisuuksiin voi olla useita syitä. Ammatilliseen koulutukseen hakeutuvat nuoret tietävät usein ainakin suurin piirtein, mitä alaa haluavat opiskella. Heidän on melko yksinkertaista selvittää, missä oppilaitoksissa tiettyyn ammattiin voi koulututtua. Monet lukioon päätyvät nuoret sen sijaan tietävät lukio-opintoja suunnitellessaan vain sen, että haluavat opiskella nimenomaan lukiossa. Toki jotkut hakeutuvat tietoisesti lukioihin, joissa painotetaan jonkin tietyn oppiaineen opetusta. Suomen lukioiden luettelo on pitkä, ja houkutteleva nimi saattaa auttaa lukiota erottumaan siitä edukseen ja saada yhdeksäsluokkalaisen etsimään lisätietoja koulusta.

Oppilaitoksen nimi on usein peruskoulua päättävälle ja sopivaa opiskelupaikkaa etsivälle ensimmäinen viesti siitä, millainen koulu on. Jos nimessä näkyy esimerkiksi oppilaitoksen sijainti ja mahdollinen erityistehtävä, yhdeksäsluokkalaisen voi olla helppo joko sivuuttaa koulu tai merkitä se yhdeksi vaihtoehdoksi. Erilaiset lyhenne- ja muut muotoinimet erottuvat usein koulujen nimien luetteloista helpommin kuin perinteiset nimet. Yksi syy lyhennemien käyttöön voi olla myös se, että monien ammatillisten oppilaitosten nimet olisivat pitkiä ja monimutkaisiakin, ellei niitä olisi lyhennetty (esim. ent. *Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitos – Hesote*).

Oppilaitosten nimiä käyttävät tietysti myös muut kuin opiskelijat ja opiskelijoiksi pyrkivät. Oppilaitokset ovat melko usein esillä eri medioissa, ja niistä ja niiden tulevaisuudesta keskustellaan julkisesti. Siksikin oppilaitokset pitävät tärkeänä sitä, että nimi luo niistä positiivisia mielikuvia. Myös Kuopion taidelukio Lumitin nimestä päätettäessä haluttiin ottaa huomioon lukion ja sen nimen vetovoimaisuus. Nimen sopivuutta perustelleen nimiraadin mukaan voidaan ajatella, että *Lumit*-nimenosa on johdettu latinankielisestä valaistusta, näkökulmaa, tulta ja valoa merkitsevästä *lumen*-sanasta. Raadin mukaan latinankielisellä sanalla on yhteys taiteen intohimoon, ja myös sen vuoksi *Lumitia* pidetään osuvana nimenosana. Nimiraati otti esiin myös *brändin* käsitteen todetessaan, että brändäytyminen on helpompaa, jos nimi on erisnimen kaltainen. Raadin mukaan ”liian yleinen termi tai sana” nimessä ei johda brändin syntymiseen. (Kuopio.fi.) Käsittelen brän-

däytymistä lisää luvussa 5.2.5, sillä ajatus lukion nimestä brändinä esiintyy myös yhden Itäkeskuksen lukion opiskelijan esseessä.

Internetissä on kommentoitu uuden taidelukion nimeä. Uusien nimien ja nimiehdotusten julkinen kommentointi osoittaa, että kansalaisilla on vahvojakin mielipiteitä siitä, minkälaisia tiettyjen nimien kuuluu olla. Lyhennenimeä *Lumit* on sekä kehattu että haukuttu. Nimen puolustajat sanovat esimerkiksi, että nimi on mukaansatempaava ja persoonallinen, kun taas nimivalintaa ihmettelevät pitävät nimeä esimerkiksi liian mystisenä ja pohtivat, miten *Lumit* taipuu suomen kielessä (Savo 24/7). Se, että nimeä on helppo taivuttaa ja muutenkin käyttää erilaisissa yhteyksissä, auttaa varmasti sen tunnetuksi tekemistä. Varsinkin, jos nimestä halutaan luoda brändi, on tärkeää, että sen käyttäminen on yksinkertaista.

1.3 Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksen aineisto koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisen osan muodostavat nimikilpailuun jätetyt ehdotukset ja toisen opiskelijoiden kirjoittamat essee. Nimiaineisto koostuu 59 nimestä, joista eri nimiä on 36. Esseitä on yhteensä 18, ja ne on kirjoitettu maaliskuu- ja huhtikuussa 2013 Itäkeskuksen lukion äidinkielen kurssilla. Olen saanut esseiden kirjoittajilta ja heidän huoltajiltaan kirjalliset luvat esseiden käyttöön tutkimuksessa. Myös Helsingin kaupungin opetusvirasto on myöntänyt minulle tutkimusluvan (11.3.2013).

Tutkimukseni on laadullista, ja aineisto tarjoaa riittävän mahdollisuuden tällaisen tutkimuksen tekoon. Aineiston perusteella on myös mahdollista sanoa, minkälaisia nimiä Itäkeskuksen lukion opiskelijat pitävät lukioille sopivina. Vaikka tutkimuksen tuloksia ei voi yleistää koskemaan esimerkiksi koko Suomen lukioalaisten näkemyksiä koulujen nimistä, aineiston perusteella voi tehdä varovaisia päätelmiä siitä, millaisia nimiä pidetään lukioille sopivina.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Toisessa luvussa esittelen tutkimuksen teoreettista viitekehystä. Tutkimuksen teoriataustan muodostavat nimistöntutkimuksen perusteet. Kerron nimistön luokittelusta, nimenmuodostuksen periaatteista, nimien rakenteen ja semantiikan analy-

sointitavoista ja sosio-onomastisesta tutkimuksesta. Toisessa luvussa esitän myös katsauksen viimeaikaiseen tämän tutkielman aihetta sivuavaan tutkimukseen ja kerron, millaisia muita nimikilpailuja on järjestetty viime aikoina. Selostan myös lyhyesti, minkälaisia Suomen lukioiden nimet yleensä ovat.

Kolmannessa luvussa esittelen Itäkeskusta ja Itäkeskuksen lukiota. Selvitän kaupunginosa-alueen ja lukion historiaa ja erittelen nimeä *Itäkeskus* sekä sen etymologiaa. Esittelen myös lukion nimenvaihtoprosessin vaiheita. Pohdin syitä nimikilpailun järjestämiseen ja kerron, miten nimikilpailu käytännössä toteutettiin. Selvitän myös, mitä vaiheita käytiin läpi, ennen kuin Itäkeskuksen lukiosta tuli virallisesti Helsingin kielilukio.

Neljäs luku on ensimmäinen analyysiluku, ja siinä analysoin nimikilpailuun jätettyjä ehdotuksia. Jaan ehdotukset nimiraadin käsittelyyn hyväksytyihin sekä käsittelyn ulkopuolelle jätettyihin ehdotuksiin. Erittelen ehdotusten nimenosia ja pohdin, mitä semanttisia sisältöjä ehdotuksissa on. Viidennessä luvussa, tutkielman toisessa analyysiluvussa, käsittelen lukiolaisten kirjoittamia esseitä. Pohdin, mitä esseet paljastavat kirjoittajiensa näkemyksistä lukiolle sopivista nimistä. Selvitän myös, näkyvätkö esseistä välittyvät ajatukset nimikilpailuun jätetyissä nimehdotuksissa. Esittelen myös esseiden kirjoittajien käsityksiä Itäkeskuksen lukion nimen muutoksen tarpeellisuudesta.

Tutkielman viimeisessä luvussa kokoan analyysieni tulokset ja pohdin tutkimukseni valossa, onko nimikilpailujen järjestäminen hyvä keino löytää uusia koulujen ja muiden tarkoitteiden nimiä. Esitän myös mahdollisuuksia jatkotutkimukselle ja pohdin tämän tutkimuksen merkitystä osana nimistöntutkimuksen laajaa kenttää.

2 Teoriaa ja aiempaa tutkimusta

Tässä luvussa esittelen tarkemmin nimistöntutkimuksen teoriaa siltä osin kuin se on tutkimukseni kannalta mielekästä. Tutkimukseni kannalta tärkeimpiä onomastiikan osa-alueita ovat nimien rakenteen ja semantiikan analyysi sekä sosio-onomastiikka. Tähän lukuun olen koonnut myös viime vuosina tehtyä aihettani sivuaavaa muuta tutkimusta. Kerron myös, mitä muita kaupunkinimistön suunnitteluun liittyviä nimikilpailuja viime aikoina on järjestetty. Luvun lopussa luon katsauksen Suomen lukioiden nimistöön.

2.1 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

2.1.1 Nimistön luokittelu

Nimistöntutkimus eli onomastiikka on tieteenalana melko nuori, mutta nimet kiinnostavat monien muidenkin eri alojen tutkijoita. Nimistöntutkimus syntyikin 1800-luvulla aputieteeksi palvelemaan varsinkin kielihistorian, historian ja arkeologian tutkimusta. Kielentutkijoita nimet ovat auttaneet sanojen historian ja levineisyyden määrittämisessä, ja historian tutkijoille ja arkeologeille ne ovat kertoneet esimerkiksi asutuksen leviämisestä, kulkureiteistä ja elinkeinoista. (Ainiala ym. 2008: 14.)

Nimistöä voidaan luokitella monin eri tavoin, ja luokittelu riippuu useista seikoista. Nimien luokittelu on aina kielikohtaista, sillä nimen käsitekin ymmärretään eri kielissä erin tavoin. Nimiä voidaan tarkastella nimisysteemeittäin ja jaotella systeemeihin kuuluvia nimiä erilaisiin luokkiin. Myös nimisysteemien suhdetta toisiinsa voidaan tutkia. (Ainiala ym. 2008: 25–26.)

Perinteisesti nimistöntutkimuksessa propriit on luokiteltu henkilönnimiin eli *antroponyymeihin* ja paikannimiin eli *toponyymeihin*. Suomalainen nimistöntutkimus on kauan keskittynyt lähinnä paikannimien tutkimukseen, ja niitä onkin luokiteltu henkilönnimiä tarkemmin. (Ainiala ym. 2008: 23–24.) Nimistöntutkimuksen kenttä kuitenkin laajenee jatkuvasti, sillä uudenlaiset kohteet ja ilmiöt elinympäristössämme tarvitsevat nimiä. Esimerkiksi Lasse Hämäläinen on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan (2012) internetin käyttäjänimiä. Vielä parikymmentä vuotta

sitten harva tuskin osasi edes ajatella, että internetillä olisi joskus yhtä merkittävä rooli jokapäiväisessä elämässämme kuin mitä sillä nyt on.

Paikannimet jaetaan yleensä luontonimiin ja kulttuurinimiin. *Luontonimiin* kuuluvat nimet, joiden tarkoite on jokin luonnonpaikka, ja ne jaetaan *maastonimiin* (esim. kallioiden, kankaiden ja metsien nimet) ja *vesistönimiin* (esim. jokien, merien ja saarien nimet). *Kulttuurinimiin* kuuluvat puolestaan *asutusnimet* (esim. kaupunkien, kaupunginosien ja talojen nimet), *viljelysnimet* (esim. peltojen, laidunten ja niittyjen nimet) ja *artefaktinnimet* (esim. katujen, teiden ja siltojen nimet). (Ainiala ym. 2008: 90–91.)

Nimistöntutkimuksen kentän laajuuden ja nimien luokittelemisen monimutkaisuuden vuoksi tutkijan on aina itse sijoitettava tutkimuskohteensa tiettyyn nimistysjärjestelmään ja määriteltävä sen suhde muuhun nimistöön. (Ainiala ym. 2008: 25–26.) Koska Suomessa koulujen nimistöä ei ole aiemmin juuri tutkittu, koulujen nimiä ei ole varsinaisesti luokiteltu mihinkään tiettyyn nimikategoriaan kuuluviksi. Sjöblom (2006: 48–50) on luokitellut väitöskirjassaan onomastiikan tutkimuskohteet yhteisön ja kulttuurin näkökulmasta erilaisiin ryhmiin, ja minä perustan käsitykseni koulujen nimien suhteesta muuhun nimistöön hänen luokitteluunsa.

Sjöblom (2006: 48–50) luokittelee propriit *henkilönnimien*, *eläintennimien*, *luontonimien* ja *kulttuurinimien* ryhmiin. Hänen luokittelussaan paikannimet eivät ole omana ryhmänään, vaan hän on sijoittanut ne alaluokiksi luontonimien ja kulttuurinimien ryhmiin. Perinteisistä paikannimistä maasto- ja vesistönimet kuuluvat yhdessä taivaankappaleiden nimien kanssa luontonimien ryhmään. Muut paikannimet on jaoteltu kulttuurinimien ryhmän eri alaluokkiin. Sjöblom siis käsittää kulttuurinimet laajemmaksi ryhmäksi kuin perinteinen jaottelu. Kulttuurinimien alaluokkia ovat *asutusnimet*, *viljelysnimet*, *liikenteen nimet*, *rakennelmien nimet*, *taideteosten nimet*, *tuotenimet* sekä *organisaatioiden nimet*. (Mp.) Sjöblomin luokittelussa koulujen nimet sijoittuvat parhaiten organisaatioiden nimien ryhmään, vaikka hän ei olekaan maininnut koulujen nimiä esimerkkinä. Organisaatioiden nimiksi Sjöblom on luokitellut yhdistysten, laitosten, arkistojen, yritysten ja kuorujen nimet (mp.).

Käsittelen tässä tutkimuksessa Itäkeskuksen lukion nimeä ja lukiolle ehdotettuja uusia nimiä osana kaupunkinimistöä, sillä lukio sijaitsee tunnetulla alueella

Suomen suurimmassa kaupungissa. Tietysti myös maaseudulla on kouluja ja lukioitakin, eikä koulujen nimien voi sanoa kuuluvan ainoastaan kaupunkien nimistöön. Lukioiden nimet ovat kuitenkin melko samankaltaisia ympäri maata (ks. luku 2.4). Sijoitan tutkimukseni nimiaineiston osaksi kaupunkinimistön nimisysteemiä, sillä tutkimukseni kannalta nimenomaan Helsingin ja erityisesti Itäkeskuksen alueen muu nimistö on merkityksellistä.

2.1.2 Nimien muodostaminen

Nimiä muodostetaan yhdistämällä erilaisia *nimielementtejä* toisiinsa. Nimielementtejä ovat kaikki nimeen sisältyvät erilliset ainekset, kuten sanat tai sanaliitot, taivutuspäätteet ja johtimet. *Nimenosaksi* sen sijaan kutsutaan nimeen sisältyvää ilmausta, joka ilmaisee jonkin tarkoitteelle ominaisen piirteen. (Ainiala ym. 2008: 40–41.) Yksi nimenosa voi siis sisältää useita nimielementtejä. Esimerkiksi nimi *Itäkeskuksen lukio* koostuu kahdesta nimenosasta, jotka ovat tarkoitteen lajia – eli tässä tapauksessa kouluastetta – ilmaiseva *lukio* ja tarkoitteen sijaintia ilmaiseva *Itäkeskuksen*. Nimielementtejä nimessä on neljä: *itä*, *keskus*, genetiivin pääte *n* sekä *lukio*. Tässä tutkimuksessa analysoin nimiaineistoani nimenosien tarkkuudella, mutta eri nimielementtien tarkalle erittelylle ei ole tarvetta.

Silloin, kun uusi nimi syntyy jo olemassa olevaan nimikategoriaan, sitä muodostettaessa noudatetaan vallitsevia *nimenmuodostussääntöjä*. Nimenmuodostussäännöt ohjaavat luomaan rakenteeltaan tietyn tyyppisiä nimiä, jotka tunnustetaan helposti propreiksi. Nimenmuodostussääntöjen sijaan voidaan puhua myös *nimitytologiasta*. (Ainiala ym. 2008: 40.) Eri kielissä on omat nimitytologiansa, ja tiettyä kieltä äidinkielenään puhuva pystyy vaikeuksitta sanomaan, minkälainen nimi sopii tiettyyn kategoriaan kuuluvan tarkoitteen nimeksi.

Nimitytologiseen tietoon kuuluvat tiedot nimien fonologisista, morfologisista, syntaktisista ja semanttisista ominaisuuksista (Ainiala ym. 2008: 40). FONOLOGINEN tieto kertoo, millaisia nimien äänteelliset rakenteet ovat. Esimerkiksi *a*-loppuiset etunimet ovat lähes aina naistennimiä, eivätkä naistennimet yleensä lopu *o*-äänteeseen. Morfologisen tiedon avulla tunnustetaan nimien muotopiirteitä, kuten useiden sukunimien *nen*-johtimia. Syntaktinen tieto puolestaan kertoo, kuinka nimien kielelliset ainekset liittyvät toisiinsa ja millainen niiden välinen lauseopil-

linen suhde on. Esimerkiksi useat suomalaiset paikannimet ovat *Itäkeskuksen* tai *Joensuun* kaltaisia yhdysnimiä, joissa on morfologisesti nominatiivi- tai genetiivimuotoinen alkuosa, joka syntaktisesti määrittää nominatiivissa olevaa nimen loppuosaa. (Mp.) Myös nimien rakennetta ja semantiikkaa analysoitaessa hyödynnetään nimitytologista tietoa.

2.1.3 Nimien rakenteen ja semantiikan analyysi

Suomalaisten paikannimien rakennetta ja semantiikkaa on analysoitu paljon, ja paikannimistä onkin runsaasti nimitytologista tietoa (Ainiala ym. 2008: 41–42). Yksi paikannimitutkimuksen keskeisimmistä henkilöistä on Eero Kiviniemi, joka on edistänyt suomalaista paikannimien tutkimusta merkittävästi. Tässä tutkimuksessa hyödynnän Kiviniemen (1977) tutkimusta mallien osuudesta nimenmuodotuksessa. Käytän Kiviniemen tutkimusta apunani, kun pohdin, miksi aineistoni nimiehdotukset ovat hyvin samankaltaisia sekä keskenään että verrattuna useiden muiden Suomen lukioden nimiin.

Kiviniemi on kehittänyt Kurt Zilliacuksen (1966) alulle panemaa paikannimien rakenteen ja semantiikan tutkimista helpottavaa *syntaktis-semanttista luokittelumallia*. Syntaktis-semanttisen luokittelumallin avulla pyritään selvittämään, millä perusteilla nimi on annettu. Syntaktis-semanttisessa luokittelumallissa nimet jäsennellään aluksi syntaktisiin rakenneosiin eli nimenosiin. (Ainiala ym. 2008: 98.) Esimerkiksi joennimi *Siikajoki* koostuu kahdesta nimenosasta. Perusosa on paikkaa luonnehtiva *joki* ja määriteosa paikkaa yksilöivä *siika*. Luokittelussa on kolmenlaisia nimenosia: paikan lajia ilmaisevia, paikan erityispiirrettä ilmaisevia ja paikkaa nimittäviä nimenosia. Usein nimen perusosalla on paikan lajia ilmaiseva funktio: perusosa on jokin paikkoja luokitteleva appellatiivi ja kertoo, minkälaisesta paikasta on kyse. Paikan erityispiirrettä ilmaiseva nimenosa kertoo jotakin nimeä tarkoittavasta paikasta. (Mts. 98–99.) Sen avulla voidaan kuvailla esimerkiksi paikan muotoa, kokoa tai jotakin muuta ominaisuutta, joka erottaa paikan muista samanlajisista. Erityispiirrettä ilmaisevat nimenosat ovat nimissä yleensä määriteosina. Sekä määrite- että perusosa voivat saada nimittävän funktion. Nimittävä nimenosa sisältää proprin, joka ei ilmaise paikan lajia tai kuvaile jotakin paikan erityispiirrettä. Paikannimet sisältävät useimmiten paikan lajia ja

erityispiirrettä ilmaisevia nimenosia, ja nimittäviä nimenosia niissä on harvemmin. (Mts. 99.)

Kun nimet on jäsennelty syntaktis-semanttisesta näkökulmasta nimenosiin, erityispiirrettä ilmaisevat nimenosat luokitellaan sekä lausesemanttisesti eli syntaktis-semanttisesti että sanasemanttisesti eli *leksikaalis-semanttisesti*. Lausesemanttisen analyysin tarkoitus on selvittää, mitä nimeämisperusteita nimenantajalla on ollut paikkaa nimetessään. Sanasemanttinen luokittelu puolestaan ilmaisee, mihin leksikaaliseen kategoriaan ilmaus, jolla nimeämisperuste on ilmaistu, kuuluu. (Ainiala ym. 2008: 100.)

Syntaktis-semanttinen luokittelumalli on kehitetty nimenomaan paikannimien rakenteen ja semantiikan analyysiin, eikä sen avulla voi analysoida kaikkiin muihin nimikategorioihin kuuluvia nimiä. Esimerkiksi koulujen nimien luokittelussa siitä ei ole hyötyä. Sjöblom (2006: 150) on hyödyntänyt yritysnimiä analysoidessaan *funktionaalis-semanttiseksi* kutsumaansa tapaa. Hän on erotellut yritysnimistä semanttisesti toisistaan eroavat nimenosat ja jakanut ne neljään luokkaan sen mukaan, mikä kunkin nimenosan tehtävä eli funktio ja merkitys on (mts. 250). Syntaktis-semanttinen luokittelumalli ei sovellu sellaisenaan yritysnimien analyysiin, sillä yritysnimet sisältävät usein runsaasti erilaisia nimielementtejä ja ovat muutenkin paikannimiä monisyisempiä (mts. 149).

Sjöblom (2006: 150) jakaa aineistonsa yritysnimet neljään erityyppiseen osaan. Nimenosia ovat *yritysmuodon ilmaiseva*, *liikeidean ilmaiseva*, *yksilöivä* ja *täydentävä nimenosa*. Kaikki nimet eivät sisällä kaikkia nimenosia, ja nimenosien järjestys vaihtelee. (Mp.) Funktionaalis-semanttinen lähestymistapa sopii myös oman aineistoni nimiehdotusten analysoinnin tueksi, joskin lukiodien nimien nimenosien tehtävät ovat tietysti erilaisia kuin yritysnimien nimenosien. Koulujen nimien nimenosien yleisimpiä tehtäviä ovat sijainnin, erityispiirteen ja kouluasteen ilmaiseminen.

2.1.4 Sosio-onomastinen tutkimus

Kun nimiä tutkitaan sosiolingvivistisestä näkökulmasta, selvitetään erityisesti niiden käyttöä ja variaatiota. *Sosio-onomastisessa tutkimuksessa* otetaan huomioon nimien sosiaalinen ja tilanteinen käyttöympäristö. (Ainiala ym. 2008: 75.) Suomessa

sosio-onomastista tutkimusta alettiin tehdä 1970-luvulla, mutta silloin keskityttiin lähinnä ruotsinkieliseen paikannimistöön. Peter Slotte, Kurt Zilliacus ja Gunilla Harling [1973] tutkivat kolmen eri kylän paikannimistöjä ja selvittivät, kuinka erikäiset naiset ja miehet tuntevat asuinkylänsä nimiä (ks. Ainiala ym. 2008: 75). Tutkimus on sosio-onomastisen tutkimuksen pioneerityö ja paljastaa, että vanhemmat osaavat nimiä enemmän kuin nuoret ja miehet enemmän kuin naiset (mp.).

Paikannimistön sosio-onomastinen tutkimus lisääntyi 1990-luvulla. Saulo Kepsu [1990] teki yhden ensimmäisistä tutkimuksista, joissa selvitetään suomenkielisten kielenkäyttäjien nimitaitoa (ks. Ainiala ym. 2008: 76). Kepsu tarkastelee yhden perheen kolmen sukupolven paikannimimitaitoa, ja tutkimus osoittaa, että paikannimien käyttö periytyy paljolti sukupolvelta toiselle. 1990-luvulla sosio-onomastinen näkökulma tuli esiin myös tutkimuksissa, jotka käsittelevät paikannimistön muuttumista. Tutkimuksissa huomattiin, että perinnäinen paikannimistö muuttuu ja katoaa nopeammin kuin mitä oli oletettu. (Mp.) Esimerkiksi Terhi Ainialan väitöskirja (1997) on perusteellinen tutkimus paikannimien muuttumisesta, katoamisesta ja säilymisestä. Se, että paikannimistö muuttuu ja vanhaa nimistöä katoaa, johtuu usein paikkojen muuttuneesta yksilöintitarpeesta. Elinympäristön ja elintapojen muuttuessa ympäristön paikkoja ei tarvitse yksilöidä yhtä tarkasti kuin ennen. (Ainiala ym. 2008: 77.)

Sosio-onomastiseen tutkimukseen kuuluu myös *kansanlingvistinen tutkimus*. Kansanlingvistisen tutkimuksen tarkoitus on selvittää, miten kielenkäyttäjät suhtautuvat nimiin ja minkälaisia asenteita heillä on niitä kohtaan. Kansanlingvististä tutkimusta on tehty erityisesti kaupunkinimistöä tutkittaessa. (Ainiala ym. 2008: 77.) Esimerkiksi epäviralliset paikannimet voivat paljastaa mielikuvia, joita paikkoihin tai niiden käyttäjiin liitetään. Näitä mielikuvia ja asenteita voidaan tutkia kansanlingvistisesti selvittämällä kyselyin ja haastatteluin, minkälaisia ominaisuuksia ja asenteita kielenkäyttäjät nimiin liittävät. (Mts. 154.) Tässä tutkimuksessa sosio-onomastista tutkimusta – erityisesti kansanlingvististä tutkimusta – edustaa opiskelijoiden kirjoittamien esseiden analyysi.

2.1.5 Kaupunkinimistö

Kaupunkiympäristöön kuuluu monenlaisia nimiä, ja erilaisilla nimillä ja nimityypeillä on omat käyttäjänsä ja käyttötilanteensa (Ainiala ym. 2008: 153). Kaupunkinimistöä ei voida määritellä kattamaan yksiselitteisesti kaikkien kaupunkien kaikkia paikannimiä. Suomessa on nimittäin useita kuntia, jotka on määritelty hallinnollisesti kaupungeiksi mutta jotka sekä maisemaltaan että yhteiskuntarakenteeltaan vaikuttavat enemmän maaseudulta kuin kaupungilta. Sen sijaan jotkin maaseutukuntien taajamat muistuttavat olemukseltaan enemmän kaupunkia kuin maaseutua. Kaupungeissa on lisäksi erilaisia alueita, joista kaikki eivät ole kiistatta kaupunkia. (Ainiala 2003: 208.) Sellaisia ovat esimerkiksi monet luonnonsuojelualueet. Ainiala (2003: 209) määrittelee kaupunkinimiksi kaikki paikannimet, jotka kuuluvat kaupunkimaisen ympäristön nimistöön. Sitä, mikä käsitetään kaupungiksi tai kaupunkimaiseksi ympäristöksi, ei voida kuitenkaan kiistattomasti määritellä (mp.). Ainialan (mp.) mukaan jokaisen kaupunkinimistöä tutkivan onkin itse määritettävä tutkimusalueensa ja ratkaistava, onko alue kaupunkia tai tarpeeksi kaupunkimainen.

Kaupunkinimistö jaetaan yleensä viralliseen ja epäviralliseen nimistöön. Viralliseen nimistöön kuuluvat kaavanimet, eli ne katujen, puistojen, rakennusten ynnä muiden paikkojen nimet, jotka on merkitty asemakaavaan. Kaupunkinimistöä tutkittaessa virallisia nimiä ovat myös esimerkiksi ravintoloiden, kauppojen ja muiden yritysten nimet, jotka näkyvät kyseisten rakennusten ikkunoissa tai seinissä. Myös sellaisia spontaanisti syntyneitä nimiä, jotka esiintyvät kartassa, voidaan pitää virallisina niminä. (Ainiala 2003: 209.)

Kun suunnitellaan virallisia kaavanimiä, pidetään lähtökohtana alueen vanhaa paikannimistöä. Vanhoja paikannimiä, kuten kylännimiä, hyödynnetään alueennimiä suunniteltaessa, ja kadut saavat nimensä usein vanhojen talonnimien ja luonnonpaikkojen nimien mukaan. (Ainiala ym. 2008: 132.) Kaavanimiä muodostetaan myös tavanomaisten nimeämisperusteiden mukaan, ja silloin nimet kuvaavat jollain tavalla nimettävää paikkaa. Nimeämisperusteita ovat paikan sijainti, paikalla oleva tai esiintyvä, paikan ominaisuus ja paikan suhde ihmiseen. (Mts. 133.) Samoja nimeämisperusteita käytetään myös muita kuin virallisia kaupunkinimiä annettaessa.

Yksi kaavanimien ryhmä on *muistonimet*. Muistonimiin kuuluvat nimet, jotka on annettu esimerkiksi jonkun henkilön tai jonkin tapahtuman muistoksi. (Ainiala ym. 2008: 133.) Muistonimet heijastavat nimeämisaajan arvostuksia, ja niitä annetaan usein esimerkiksi hallitsijoiden, kansallisesti merkittävien tai kaupungin historiaan liittyvien taiteilijoiden tai tiedemiesten muistoksi (mts.134). Myös jotkin Suomen lukioiden nimistä ovat muistonimiä.

Suuri osa kaavanimistä kuuluu *ryhmä-* eli *aihepiirinimiin*. Aihepiirinimet ovat kadunnimiä, jotka on muodostettu jonkin tietyn aihepiirin mukaan. (Ainiala ym. 2008: 135.) Esimerkkejä katujen nimiin sopivista aihepiireistä ovat ammatit, erilaiset kasvit, linnut ja perhoset, Seitsemän veljestä ja Kalevala. Aihepiirinimiä on annettu useilla alueilla, ja nimiin sopivina aiheina on pidetty erityisesti sellaisia, jotka kuvastavat nimettävän alueen paikallisia piirteitä. Esimerkiksi Espoon Leppävaarassa monet kadunnimistä kuvaavat vanhaa kartanoelämää, ja nimien aihepiiri on paikallisen Albergan kartanon innoittama. (Mp.)

Nykyään katujen nimeäminen on merkittävä osa kaupunkisuunnittelua. Myös kadunnimien toivotaan olevan kaupallisesti houkuttelevia, sillä asuntoja markkinoitaessa osoitteen luomat mielikuvat ovat tärkeitä. (Ainiala ym. 2008: 136.) Vaikka kadunnimi on tuskin usein ratkaiseva sopivaa asuinpaikkaa etsittäessä, kaunis ja miellyttävä nimi antaa varmasti paremman ensivaikutelman kuin tavanomainen tai jopa epämiellyttävä nimi. Esimerkkejä tietoisesti miellyttäväksi luoduista katujennimistä ovat Vuosaaren ruusuaiheiset nimet (esim. *Juhannusruusunkuja* ja *Villiruusunkuja*) ja Zacharias Topeliuksen vierailun kunniaksi annetut nimet (esim. *Adalmiinankatu* ja *Tähtisilmänkuja*) (mp.).

Epäviralliseen kaupunkinimistöön kuuluvat kaikki sellaiset nimet, jotka eivät täytä virallisen nimen määritelmää. Useilla epävirallisilla paikannimillä on myös virallinen rinnakkaisnimi, mutta on myös sellaisia paikkoja, joilla on ainoastaan epävirallinen nimi. Monesti yhdellä paikalla on useita nimiä. (Ainiala 2003: 209.) Kaikki paikannimet eivät kuitenkaan saa epävirallisia nimiä (mts. 218). Suuri osa epävirallisesta kaupunkinimistöstä on slanginkäyttäjien luomaa ja käyttämää. Sen vuoksi epävirallista nimistöä on eniten alueilla, joilla käytetään paljon slangia. (Mp.)

Epäviralliset kaupunkinimet – kuten kaikki muutkin epäviralliset nimet – voidaan jakaa *sekundaareihin* ja *primaareihin nimiin*. Sekundaareja nimiä ovat sellaiset nimet, jotka on muodostettu virallisen nimen mukaan, yleensä joko lyhentämällä tai liittämällä kantanimen tyypistymään jokin johdin (*Itäkeskus – Itis*, *Kaivopuisto – Kaivari*). Sekundaareja nimiä ovat myös elliptiset lyhennykset (*Kaivohuone – Kaivo*) ja lyhenne- tai kirjainnimet (*Aleksis Kiven koulu – Aakoo*). Myös erilaiset mukaelmat eli sellaiset kielestä toiseen lainatut nimet, jotka on kokonaan tai osaksi mukautettu oman kielen äännejärjestelmään, ovat sekundaareja nimiä (*Punavuori*, ruots. *Rödbergen – Rööperi*). Mukaelmia on erityisesti kaksikielisillä alueilla. (Ainiala 2003: 212.) Suurin osa epävirallisen kaupunkinimistön nimistä on sekundaareja nimiä (mts. 211).

Primaareja nimiä ovat epäviralliset kaupunginnimet, jotka on annettu virallisesta nimestä huolimatta ja jotka kuvailevat paikkaa jollakin tavalla (Ainiala ym. 2008: 138). Primaarit nimet jaetaan pelkän paikan lajin ilmaiseviin nimiin ja paikan erityispiirrettä ilmaiseviin nimiin. Paikan lajia ilmaisevia yksiosaisia primaareja nimiä ovat esimerkiksi *Baari* ja *Kiska*, jos niitä käytetään yksiviitteisesti puhuttaessa lähikapakasta tai -kioskista. Joskus yksiosaiset paikan lajia ilmaisevat nimet ovat kuitenkin sekundaareja. Niin on, jos nimi on elliptinen lyhenne paikan virallisesta nimestä. (Ainiala 2003: 212–213.)

Paikan erityispiirrettä ilmaisevat primaarit nimet jaetaan nimeämisperusteidensa mukaan alaryhmiin. Eri nimeämisperusteita ovat paikan sijainti, paikan ominaisuus tai ulkonäkö, paikalla oleva tai esiintyvä sekä paikan suhde ihmiseen. (Ainiala 2003: 213.) Paikan sijainti on useimmin nimeämisperusteena, kun nimitään sellaisia kaupungin paikkoja, joilla ei ole virallista nimeä. Kun nimitään paikkoja, joilla on virallinen nimi, muut nimeämisperusteet ovat yleisempiä. (Mp.) Monesti on hankalaa sanoa yksiselitteisesti, mikä peruste nimenantajalla on ollut mielessään paikkaa nimitessään. Yhdessä nimessä halutaan nimittäin usein saada näkymään monia eri perusteita. (Mts. 214.)

Virallisen nimen lisäksi paikka voi saada yhdeltäkin kielenkäyttäjältä useita erilaisia epävirallisia nimiä (Ainiala 2003: 216). Se, mitä nimeä milloinkin käytetään, riippuu tilanteesta ja käyttöympäristöstä. Esimerkiksi nuoret saattavat käyttää samasta paikasta yhtä (epävirallista) nimeä puhuessaan kavereidensa kanssa ja

toista vanhempiensa kanssa keskustellessaan. Epävirallisten paikannimien ensisijainen tehtävä ei ole yksilöidä paikkaa, sillä valtaosalla epävirallisen nimen saaneista paikoista on myös virallinen nimi, jonka käyttö riittäisi erottamaan paikan muista. Epävirallisen nimen tarkoitus onkin tuoda esiin paikkaan liitettyjä asenteita ja mielikuvia. (Mts. 214.) Eri ihmisten kanssa puhuttaessa on usein tarpeen ilmaista erilaisia mielikuvia tietystä paikasta, ja siksi yhdellä kielenkäyttäjällä voi olla samalle paikalle useita eri nimiä.

2.2 Aiempaa tutkimusta

Oppilaitosten nimet ovat esimerkiksi virastojen nimien tapaan julkisten instituutioiden nimiä. Siksi ei ole virallisestakaan näkökulmasta samantekevää, millaisia nimiä niille annetaan. Vaikka koulujen nimiä ei ole aiemmin tutkittu, niistä on annettu nimistön- ja kielenhuollon ohjeita. Kotimaisten kielten keskuksen eli Kotuksen yhteydessä toimiva suomen kielen lautakunta on antanut suosituksia erilaisten erisnimien rakenteesta ja kielestä. Suosituksia on annettu esimerkiksi virastojen, organisaatioiden, yritysten ja julkisten rakennusten ja toimitilojen nimistä. Tietysti myös perinteisistä paikannimistä, kuten katujen ja teiden, maakuntien sekä yhdistyvien kuntien nimistä on annettu suosituksia.

Suomen kielen lautakunta on antanut suosituksessaan (2004) ohjeita oppilaitosten uusien nimien oikeinkirjoituksesta. Nimen taivutuksesta lautakunta toteaa, että jos oppilaitoksen nimen ensimmäinen osa on paikannimi, joka ilmaisee oppilaitoksen sijaintia, sitä taivutetaan genetiivimuodossa. Jos taas oppilaitos on nimetty henkilön muistoksi tai kunniaksi, henkilönnimi voi olla joko genetiivissä tai nominatiivissa. (Suomen kielen lautakunta 2004.) Esimerkkejä suosituksen mukaisista nimistä ovat *Helsingin Rudolf Steiner -koulu*, *Lahden ammattikorkeakoulu* ja *Olarin lukio*. Suomen kielen yleisten oikeinkirjoitussääntöjen mukaisesti myös oppilaitosten nimissä vain nimen ensimmäisen sanan tulee alkaa isolla alkukirjaimella, elleivät muut nimenosat ole itsessään erisnimiä (mp). Esimerkiksi *Helsingin kuvataidelukio*, *F. E. Sillanpään lukio* ja *Pohjois-Karjalan opisto ja ammattiopisto Niittylahti* ovat ohjeen mukaisia nimiä.

Suomen kielen lautakunta on ottanut kantaa myös pelkän kirjainlyhenteen sisältävien nimien sopivuudesta oppilaitosten nimiksi. Lautakunnan mukaan kir-

jainlyhenteitä ei ole syytä käyttää ilman selventävää perusosaa (suomen kielen lautakunta 2004). Esimerkiksi *UKK-instituutti* on hyväksyttävä nimi, mutta *Hamk-* ja *Humak-*nimien kaltaiset lyhennenimet eivät sellaisinaan ole riittävän selkeitä. Lautakunnan mukaan myös esimerkiksi *Laurea-*nimi kaipaa peräänsä selventävää perusosaa. Vaikka lyhennenimiä saatetaan pitää muodikkaina ja ”dynaamisina”, esimerkiksi niiden taivutus voi aiheuttaa ongelmia. Lautakunnan suositusten vastaisia nimiä annetaan varsinkin eritasoisille ammatillisille oppilaitoksille. (Mp.) Lukioden ja peruskoulujen nimissä lyhennenimiä esiintyy harvemmin.

Vaikka Suomessa oppilaitosten nimet ovat jääneet suositusten antamista tarkempaa tarkastelua vaille, muissa maissa nimistöntutkijat ovat tutkineet myös koulujen nimiä. Esimerkiksi Saksassa Karl-Ernst Sommerfeldt (1994) on tutkinut Itä- ja Länsi-Saksan yhdistymisen jälkeen annettuja koulujen nimiä. Suomessa koulujen nimiä ei ole luokiteltu tarkasti, mutta kansainvälisessä – erityisesti saksankielisessä – tutkimuksessa niistä puhuttaessa voidaan käyttää käsitettä *ergonyymi*. Ergonyymin käsite kokoaa yhteen kaikki kaupalliset nimet ja niiden lisäksi myös kaikkien ei-kaupallisten instituutioiden nimet. Näihin instituutioihin kuuluvat esimerkiksi koulut, kirkot ja eri hallinnonalat sekä yhdistykset. Suomalaiseen nimistöntutkimukseen käsite ei kuitenkaan ole kotiutunut. (Ainiala ym. 2008: 276–277.) Ergonyymin käsitteestä ovat kirjoittaneet esimerkiksi saksalaiset Gerhard Bauer ja Christoph Platen (ks. Koß 2002: 185).

Muuta suomalaista kaupunkinimistöä kuin koulujen nimiä on tutkittu paljon. Viime vuosina on tehty esimerkiksi useita pro gradu -tutkielmia ja muita opinnäytetöitä, jotka käsittelevät kaupunkinimistöä ja sen käyttöä. Eeva Turunen on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan (2011) itähelsinkiläisten nuorten käyttämää paikannimistöä. Hän tutkii, minkälaisia nimiä nuoret käyttävät itselleen tärkeistä paikoista, ja selvittää, miten paikat ja niiden nimet liittyvät nuorten identiteettiin. Suvi Syrjänen on tutkinut sekä kandidaatintutkielmassaan (2011) että pro gradu -tutkielmassaan (2013) helsinkiläisten palomiesten käyttämää paikannimistöä. Pro gradu -työssään Syrjänen selvittää, millä nimillä kalliolaispalomiehet puhuvat Helsingistä ja kaupungin paikoista. Syrjäsen tutkimus paljastaa, että palomiesten työssään käyttämä paikannimistö on enimmäkseen virallista, myös muille helsinkiläisille tuttua nimistöä. Myös heidän käyttämänsä epäviralliset nimet ovat lähin-

nä yleisesti tunnettuja (esim. *Freda – Fredrikinkatu, Tölikkä – Töölö*). Vain pieni osa kalliolaispalomiesten käyttämistä paikannimistä on palomiesten itse antamia, sellaisia, jotka eivät luultavasti paljasta tarkoitettaan muille. Timo Hellsten puolestaan tutkii pro gradu -työssään (2013) Suomenlinnan nimistöä. Hänen tutkimuskohteenaan ovat erityisesti epäviralliset paikannimet.

Kaupunkinimistön tutkimuksessa tehdään nykyisin myös tieteidenvälistä yhteistyötä. Vuosina 2004–2009 toteutettuun tutkimushankkeeseen *Nimimaisen muutos Helsingin sosiolingvivistisesti moninaistuvissa kaupunginosissa* osallistui sekä kielentutkijoita että maantieteen tutkijoita Helsingin ja Joensuun yliopistoista (Kotimaisten kielten keskus 2012). Hankkeen tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa kaupunkien paikannimistöstä ja sen käytöstä osana kaupunkikehitystä, monikulttuuristumista ja laajaa yhteiskunnallista muutosta. Maantiede onkin yksi nimistöntutkimuksen keskeisimmistä yhteistyökumppaneista. (Ainiala ym. 2008: 79.)

Myös erilaisia nimikilpailuja ja niihin tulleita ehdotuksia on tutkittu jonkin verran. Harri Mantila analysoi tutkimuksessaan (2012) Jämijärven, Kankaanpään ja Parkanon kuntaliitoshankkeen yhteydessä järjestetyn nimikilpailun antia. Heinäkuussa 2011 Kankaanpään ja Parkanon paikallislehdet *Kankaanpään seutu* ja *Ylä-Satakunta* järjestivät kilpailun, jossa yhdistyvien kuntien asukkaat saivat ehdottaa nimeä uudelle kunnalle. Mantilan aineisto koostuu 226 nimestä, joista eri nimiä on 155. (Mantila 2012: 232–233.) Mantilan analyysi paljastaa, että asukkaiden käsitykset sopivista kunnannimistä eroavat valtaosin nimistöasiantuntijoiden käsityksistä. Mantilan mukaan kunnan nimeksi on ehdotettu nimiä, jotka sopisivat paremmin esimerkiksi yritysten nimiksi tai jopa satukirjojen sivuille. (Mas. 251.) Jotkin ehdotetuista nimistä on muodostettu yhdistämällä yhdistyvien kuntien nimiä, myös melko mielivaltaisesti ja kielenvastaisesti. Kunnan nimeksi sopimattomia ehdotuksia ovat esimerkiksi *Karpalo*, *Kaparjamin kaupunki* ja *Parpääjärvi*. (Mas. 237.) Oman tutkimukseni nimiehdotusaineisto sen sijaan osoittaa, että lukiolaiset ovat hyvin tietoisia siitä, minkälaisia nimiä pidetään kouluille sopivina. Myös nimiraadin käsittelyn ulkopuolelle jätetyt nimet noudattavat rakenteeltaan yleisimpiä koulunnimimalleja.

Leena Päres tutkii pro gradu -työssään (2001) espoolaisen aluekeskuksen nimeämiseksi järjestetyn nimikilpailun satoa. Nimettävä alue oli Matinkylän ja Olarin kaupunginosat yhdistävä aluekeskus, nykyinen Piispansilta. Kilpailuun jätettiin 561 ehdotusta, joiden joukossa on 434 eri nimeä. (Päres-Schulman 2005: 202.) Hän toteaa, että asukkaiden ehdottamat nimet eivät useinkaan sovi perinteiseksi paikannimiksi, vaan ne voisivat paremminkin olla esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden nimiä (mas. 217). Päreksen aineistoon kuuluvat esimerkiksi seuraavat nimiehdotukset: *City-Matti*, *Eepokki*, *Keulakuva*, *Matin helmi*, *Merimari*, *Modernia*, *Mätkylä* ja *Piimaa* (mas. 214).

Siihen, että oman tutkimukseni nimiehdotukset ovat tavanomaisempia kuin Päreksen tai Mantilan tutkimat ehdotukset, voivat vaikuttaa nimien ehdottajien taustat. Valtaosa Itäkeskuksen lukion uutta nimeä ehdottaneista on lukiolaisia, opettajia tai muuta koulun henkilökuntaa. He ovat työskennelleet erilaisissa kouluympäristöissä vuosia, joten koulujen nimet ovat varmasti tulleet heille tutuiksi. Luonnollisesti Jämijärven, Kankaanpään ja Parkanon asukkaat sekä espoolaiset ovat eläneet kunnissa ja kaupungeissa, mutta niiden nimet eivät aina noudata yhtä selkeää kaavaa kuin koulujen nimet. On siis ymmärrettävää, että näiden kolmen tutkimuksen nimiaineistot poikkeavat toisistaan huomattavasti.

2.3 Muita viimeaikaisia nimikilpailuja

Viime vuosien aikana on järjestetty edellä esittelemieni kilpailujen lisäksi monia nimikilpailuja, joita on käytetty kaupunkimaiseman uusien nimien keksimisessä. Itäkeskuksen lukio ei ole ainoa koulu, jossa uutta nimeä on etsitty nimikilpailun avulla. Viime aikoina useat – lähinnä yhdistyvät – koulut ovat saaneet uuden nimensä nimikilpailun tuloksena. Jotkin kilpailujen avulla toteutetut nimenmuutokset ovat osa laajoja uudistuksia, kuten juuri oppilaitosten yhdistymisiä. Joidenkin nimikilpailujen tarkoituksena voidaan sen sijaan pitää esimerkiksi kansalaisten aktivointia tai kaupungin nimimaiseman uudistamista. Nimikilpailut ovat kansalaisia osallistavia, ja niiden avulla voidaan myös tehdä nimettäviä tarkoitteita tunnetuiksi. Oli syy nimikilpailun järjestämiselle mikä tahansa, kilpailut ovat yleistyneet keinona keksiä uusia nimiä. Ihmisten into osallistua nimikilpailuihin ja heidän halunsa kommentoida kilpailuissa valittuja nimiä kertovat heidän kiinnostuksestaan

nimiä kohtaan. Osa seuraavaksi esittelemistäni nimikilpailuista on tuottanut monipuolisia aineistoja, mutta niitä ei ole ainakaan toistaiseksi tutkittu.

Tämän tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen nimikilpailu on lokakuussa 2014 järjestetty kilpailu, jossa Herttoniemen ala-asteen koulun ja Siilitien peruskoulun oppilaat saivat ehdottaa yhdistyville kouluilleen uutta nimeä. Kouluissa järjestettiin myös neuvoa-antava äänestys uuden nimen valitsemiseksi, ja voiton vei *Hertsikan ala-asteen koulu* (nimistötoimikunta 2014). *Hertsika*-slanginimen sopivuudesta koulun nimen osaksi on käyty keskusteluita, ja esimerkiksi nimistöasiantuntijat ovat epäilleet nimen käyttökelpoisuutta. Helsingin kaupungin nimistötoimikunta käsitteli kokouksessaan koululaisten ehdottamia nimiä ja totesi, että äänestyksen voittanut nimi *Hertsikan ala-asteen koulu* saattaa olla vaikeakäyttöinen (mp). Nimistötoimikuntaan kuuluva Johanna Lehtonen toteaa, että slanginimien virallistamisessa on ongelmia. Hänen mukaansa niitä voi olla hankala kääntää ruotsiksi. Nimistösuunnittelijoiden mukaan slangi myös sisältää aina puhujiensa asenteita ja kuuluu siksi ainoastaan puhuttuun epäviralliseen kieleen. (Hakkarainen 2014.)

Nimistötoimikunnan mielestä paras uusi nimi yhdistyville kouluille olisi yleiskielinen *Länsi-Herttoniemen ala-asteen koulu*, joka oli myös kummankin yhdistyvän koulun äänestystuloksessa kolmen eniten ääniä saaneen nimen joukossa. Nimistötoimikunta perustelee valintaansa esimerkiksi sillä, että koska peruskoulut kuuluvat julkisiin palveluihin, niiden nimien pitää olla yleiskielisiä ja ymmärrettäviä. Nimistötoimikunta huomauttaa myös, että suurin osa Helsingin peruskoulujen nimistä on muodostettu yhtenäisellä tavalla ja niistä selviää yksiselitteisesti koulun sijainti. Vaikka *Hertsika*, tai *Hertsikka*, on Herttoniemen kaupunginosan puhekielinen variantti, nimeä ei ole kartoissa. Koulun paikantaminen puhekielisen nimenosan perusteella voi olla hankalaa. Nimistötoimikunta toteaa myös, että koulun nimen täytyy kestää aikaa, sillä nimeä käyttävät myös muut kuin koulun tämänhetkiset oppilaat ja henkilökunta. Senkin vuoksi nimistötoimikunnan mielestä paras nimi koululle olisi neutraali ja viralliseen kaupunginosajakoon tukeutuva *Länsi-Herttoniemen ala-asteen koulu*. (Nimistötoimikunta 2014.)

Yhdistyvien koulujen johtokuntien mielestä sen sijaan oli tärkeää esittää ensimmäisenä nimivaihtoehtona oppilaiden valitsemaa *Hertsikan ala-asteen koulua*,

sillä se voitti osallistavan äänestyksen ylivoimaisesti (nimistötoimikunta 2014). Helsingin kaupungin opetuslautakunnan suomenkielisen jaoston kokouksessa äänestettiin *Hertsikan ala-asteen koulun* ja *Länsi-Herttoniemen ala-asteen koulun* välillä, ja äänestyksen voitti *Hertsikan ala-asteen koulu*. Yhdistyvä koulu syyslukukauden 2015 alusta alkaen sillä nimellä. (Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto 2014a.) Jos puhe Herttoniemen yhdistyvien koulujen uudesta nimestä olisi alkanut, kun Itäkeskuksen lukiossa järjestettiin nimikilpailu, lukion nimikilpailuun olisi saattanut tulla useampia slangia sisältäviä ehdotuksia. Nyt vain kolmessa ehdotuksessa on Itäkeskuksen slanginimi *Itis*.

Suomen lukioidenkin luettelo muuttuu syyslukukauden 2015 alkaessa. Lukioita lakkautetaan ja yhdistetään, ja monet nimenmuutokset on toteutettu nimikilpailua hyödyntäen. Esimerkiksi jo aiemmin mainitsemani nimi *Kuopion taidelukio Lumit* on valittu nimikilpailuun tulleista ehdotuksista. Kuopion Yhteiskoulun Musiikkilukio ja Minna Canthin lukio yhdistyvät syyslukukauden 2015 alussa, ja uudelle lukiolle etsittiin nimeä tammikuussa 2015. Kilpailuun tuli yhteensä 103 nimiehdotusta, joista eri nimiä on 82. Nimiraadin mielestä toiseksi paras ehdotus oli *Kuopion Taidelukio*, kolmanneksi paras oli *Kuopion Yhteiskoulun Taidelukio* ja neljänneksi tuli *Minnan lukio*.

Alkuperäinen voitokas ehdotus oli *Kuopion Taidelukio LUMIT*, mutta sellaisenaan nimi ei olisi täyttänyt suomen kielen oikeinkirjoitussääntöjä. Isolla alkukirjaimella ei nimittäin kuulu oppilaitostenkaan nimissä aloittaa muita sanoja kuin erisnimiä (suomen kielen lautakunta 2004). Myöskään lyhenne *LUMIT* ei ole kirjoitusasultaan sääntöjen mukainen, sillä suomen kielessä lyhenteet kirjoitetaan yleensä pienillä kirjaimilla, jos ne luetaan sanana eikä kirjaimina (Kielitoimiston oikeinkirjoitusopas: 144). Nimen ehdottaja perusteli nimenosaa *LUMIT* sillä, että sen voi nähdä muodostuvan useista kyseistä lukiota kuvaavista sanoista. Perustelu oli muotoiltu näin: ”Lukio Musiikille, Ilmaisulle ja Tanssille – Luovaa Musiikkia Ilmaisua ja Tanssia – Lupa Musisoida, Ilmaista ja Tanssia”. (Kuopio.fi.) Saattaa olla, että ehdottaja on käyttänyt *Taidelukiossa* isoa alkukirjainta sen vuoksi, että myös Kuopion Yhteiskoulun Musiikkilukion nimessä alkukirjaimia on käytetty oikeinkirjoitussääntöjen vastaisesti. Myös kahdessa muussa neljän parhaan ehdotuksen joukkoon päässeessä nimessä isoa alkukirjainta on käytetty virheellisesti.

Jää nähtäväksi, miten taidelukion nimeä käytetään ja miten sitä esimerkiksi taivutetaan. Aki Jörgensen toteaa lehtiartikkelissaan (2015), että nimi *Lumit* ”ei kerrassaan taivu suuhun eikä tekstiin”. Hänen mukaansa taidelukiossa opiskeleva on *lumitilainen*, mutta kyseinen adjektiivi tuo paremmin mieleen talvisen pihaan kuin opiskelijan. Hän arvelee, että Kuopiossa puhutaan luultavasti pitkään *Kuopion taidelukio Lumitista*, ennen kuin voidaan puhua vain *Lumitista*. (Jörgensen 2015.) Siihen, osuvatko Jörgensenin arvelut oikeaan, vaikuttaa esimerkiksi se, kuinka hyvin uusi lukio pystyy markkinoimaan itseään. Jos nimestä *Lumit* muodostuu nopeasti brändi, mitä nimestä päättäneet ovat toivoneet, pelkästä *Lumitista* saatetaan puhua jo pian. Ainakin Kuopion Yhteiskoulun Musiikkilukion verkkosivuilla lukion logon viereen on jo vaihdettu nimen *Kuopion Yhteiskoulun Musiikkilukio* tilalle nimi *Kuopion taidelukio Lumit* (Kuopion Yhteiskoulun Musiikkilukio 2015). Lukion tunnetuksi tekeminen on siis aloitettu jo hyvissä ajoin ennen kuin lukio edes on virallisesti toiminnassa.

Helsingissä Alppilan lukio ja Yhtenäiskoulun lukio yhdistyvät 1.8.2015 ja toimivat siitä lähtien nimellä *Alppilan lukio*. Yhdistyvissä lukiossa järjestettiin nimikilpailu, ja kilpailuun tuli 32 ehdotusta. Nimikilpailua varten valittiin raati, joka keskusteli nimiehdotuksista ja valitsi niistä kaksi mielestään parasta. Parhaiksi valittujen *Alppilan lukion* ja *Linnanmäen lukion* välillä järjestettiin sekä Alppilan että Yhtenäiskoulun lukiossa suljettu lippuäänestys, jossa lukioiden opiskelijat ja henkilökunta saivat äänestää. (Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto 2014b.)

Myös kaksi Helsingin neljästä ruotsinkielisestä lukiosta yhdistyy 1. elokuuta 2015, ja lukio saa uuden nimen. Oikeastaan nimi ei ole uusi, sillä Tölö specialiseringsgymnasium ja Gymnasiet Svenska normallyceum aloittavat toimintansa nimellä *Tölö gymnasium*, joka on Tölö specialiseringsgymnasiumin aiempi nimi. (Miettinen 2014; opetuslautakunnan ruotsinkielinen jaosto 2014.) Tässäkin tapauksessa opiskelijoilla, opettajilla ja opiskelijoiden vanhemmilla oli mahdollisuus vaikuttaa uuteen nimeen, sillä lukioissa kerättiin kaikilta halukkailta nimiehdotuksia (Brunila 2014). Ehdotuksia jätettiin yhteensä 36 (opetuslautakunnan ruotsinkielinen jaosto 2014).

Kummankin lukion johtokunta, opettajakunta ja opiskelijakunta keskustelivat nimiehdotuksista ja tekivät omat lausuntonsa sopivimmasta nimestä. Ainoas-

taan Tölö specialiseringsgymnasiumin johtokunta ehdotti, että uudeksi nimeksi tulisi *Tölö gymnasium*. Muut lausunnoissa kannatetut ehdotukset olivat *Centralgymnasiet*, *Gymnasiet Tölö-Norsen* ja *Tölö svenska gymnasium*. Koska koulurakennus sijaitsee Töölön torin vieressä, linjanjohtaja Niclas Grönholmin mukaan nimi *Tölö gymnasium* on lukiolle sopiva. Kotimaisten kielten keskuksen nimistönhuoltajien mukaan koulun nimessä ei tarvitse erikseen mainita, minkäkielinen koulu on, sillä se käy ilmi ruotsinkielisestä nimestä. Nimen *Tölö gymnasium* todetaan myös olevan yhdenmukainen muiden helsinkiläislukioiden nimien kanssa. (Opetuslautakunnan ruotsinkielinen jaosto 2014.) Toteamuksellaan opetuslautakunnan ruotsinkielinen jaosto tarkoittaa ilmeisesti sitä, että useiden Helsingin lukioiden nimet ilmaisevat lukion sijainnin kaupunginosan tai kaupunginosa-alueen tarkkuudella ja sisältävät nimielementin *lukio* (ruots. *gymnasium*).

Myös helsinkiläinen ammattikoulu Stadin ammattiopisto on saanut nimensä nimikilpailun tuloksena. Kun Helsingin kaupunginvaltuusto päätti syyskuussa 2012 Helsingin ammatillisten oppilaitosten (Helsingin palvelualojen oppilaitos Helpa, Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitos Hesote ja Helsingin tekniikan alan oppilaitos Heltech) yhdistymisestä, järjestettiin nimikilpailu uuden oppilaitoksen nimen löytämiseksi. Lokakuussa 2012 Helsingin opetusviraston verkkosivuilla saikin käydä ehdottamassa nimeä oppilaitokselle. Nimikilpailuun saivat osallistua kaikki halukkaat, ja kilpailuun jätettiin yhteensä 642 nimiehdotusta. Nimiraati valitsi ehdotuksista ensin 18 mielestään parasta, ja keskustelun jälkeen niistä valittiin äänestämällä jatkokäsittelyyn kuusi. Raatiin kuuluivat Helsingin kaupungin apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljanen sekä edustajat kaikista kolmesta yhdistyvästä oppilaitoksesta. Lisäksi työelämän edustajana raadissa oli Ammatitiosaamisen toimikunnan puheenjohtaja Marketta Kupiainen sekä asiantuntijajäsenenä Kotimaisten kielten keskuksen kielitoimiston erikoistutkija Sirkka Paikkala. (Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto 2012a.)

Yhdistyvien ammatillisten oppilaitosten uudesta nimestä päättäminen oli hieman monimutkaisempi prosessi kuin esimerkiksi Itäkeskuksen lukion nimenmuutosprosessi. Se on kuitenkin ymmärrettävää, sillä olihan muutos suurempi ja useampiin henkilöihin vaikuttava. Kaikkien kolmen oppilaitoksen johtokunnilta ja oppilaskunnilta pyydettiin lausunnot kuudesta raadin mielestä parhaasta nimiehd-

dotuksesta. Opetusvirastossa valmisteltiin lausuntojen perusteella nimiesitys, jossa ehdotettiin uudeksi nimeksi *Stadin ammattiopistoa*. Ammatillisen oppilaitoksen nimiraati käsitteli ehdotusta kokouksessaan ja päätyi yksimielisesti kannattamaan viraston esitystä. Lopullisen päätöksen uudesta nimestä teki Helsingin kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto, ja oppilaitos aloitti toimintansa *Stadin ammattiopistona* tammikuun ensimmäisenä päivänä vuonna 2013. (Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto 2012a.) Vaikka nimenmuutosprosessi oli monivaiheinen, se toteutettiin nopeasti. Itäkeskuksen lukion prosessi kesti huomattavasti pidempään: nimikilpailu järjestettiin huhtikuussa 2013, mutta lukio aloitti toimintansa *Helsingin kielilukiona* vasta seuraavan vuoden elokuussa.

Helsingin kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto perusteli valintaansa esimerkiksi sillä, että *Stadin ammattiopisto* on ”napakka nimi”, joka kuvaa hyvin oppilaitoksen toimintaa ja joka on helppo muistaa. Nimeä valittaessa otettiin huomioon myös se, että oppilaitoksen nimeä täytyy voida taivuttaa yksiselitteisesti. (Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto 2012a.) Nimi aiheutti kuitenkin paljon julkista keskustelua. Moni piti nimeä oppilaitokselle sopimattomana, sillä se sisältää slangiasuisen nimenosan. Joidenkin mielestä taas nimi vaikutti aivan sopivalta. Ainiala toteaa blogikirjoituksessaan (2012a), että esimerkiksi muualta kuin Helsingistä kotoisin olevat saattavat mieltää *Stadin* käytön vieraaksi tai jopa torjuvaksi. Ainialan mukaan nimellä *Stadi* on kuitenkin vahva asema helsinkiläisyyden, tai ”stadilaisuuden”, symbolina. Useat yritykset hyödyntävät mainonnassaan nimeä *Stadi*, ja sillä onkin kaupallista potentiaalia (Ainiala 2012a). Ainialan blogikirjoitusta kommentoineet sekä puolustavat että vastustavat nimen *Stadi* käyttöä osana oppilaitoksen nimeä.

Vaikka nimen *Stadi* – ja myös muiden slanginimien – käytöstä on keskusteltu paljon, vuoden 2012 nimikilpailuun tulleita ehdotuksia ei ole tutkittu. Niiden joukossa on kuitenkin monenlaisia nimiä, ja joku voisi saada nimiehdotuksista monipuolisen aineiston tutkimukselleen. Uudelle ammatilliselle oppilaitokselle ehdotettiin esimerkiksi erilaisia lyhenn nimiä sekä nimiä, joissa on yhdistetty aineksia eri kielistä. Ehdotusten joukossa on myös useita humoristisia nimiä. *Stadin ammattiopiston* lisäksi kilpailuun tulivat esimerkiksi seuraavat nimiehdotukset: *Ammattioppilaitos Helmi*, *Heducation*, *HELEHANTTI*, *HELMINA*, *Helsingin*

ammattioppilaitos, Helsingin Pasotetech, Oppimo, Stadiamix ja Stedu. (Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto 2012b.)

Myös useiden koulumaailman ulkopuolella olevien mutta kaupunkinimistöön kuuluvien rakennusten ja tilojen nimistä on järjestetty nimikilpailuja. Yksi esimerkki sellaisesta on Lauttasaaren uudistuvan keskustan ja ostoskeskuksen uuden nimen keksimiseksi järjestetty nimikilpailu. Kaikille avoimen nimikilpailun tuloksena uudeksi nimeksi valittiin *Lauttis* (YIT 2014). *Lauttis* on Lauttasaaren puhekielinen lempinimi, jonka *is*-johdin on slangijohdin. Samoin kuin Hertarikan ala-asteen koulun ja Stadin ammattiopiston tapauksessa slanginimi päätettiin virallistaa. Slanginimien hyväksyminen virallisten nimien joukkoon kertoo omalta osaltaan kaupunkien nimimaiseman jatkuvasta monipuolistumisesta.

Helsingin keskustaan vuonna 2018 valmistuvan uuden keskustakirjaston nimen keksimiseksi järjestettiin myös nimikilpailu. Helsingin Sanomien kesällä 2013 järjestämään kilpailuun tuli yli 900 nimiehdotusta (Moisio – Kuokkanen 2013). Helsingin Sanomat kokosi raadin, joka valitsi ehdotuksistaan suosikkinsa. Viisi parhaaksi valittua nimiehdotusta olivat *Arkki*, *Biblu*, *Kivi*, *Lastu* ja *Sampo*. Helsingin Sanomien lukijat saivat äänestää kärkinimistä mielestään parasta, ja äänestyksen voitti ylivoimaisesti *Lastu*. Nimeä ehdottaneiden mukaan *Lastu* kuvaa hyvin rakennuksen muotoa ja ulkonäköä. (Mp.) Keskustakirjaston seinät päällystetään vaalealla puulla, ja etuoven yläpuolen katos kaartuu niin, että se muistuttaa puusta vuoltua lastua. Osa nimeä ehdottaneista näkee nimessä *Lastu* viittauksen kirjallisuuden historiaan: Juhani Aho kirjoitti lyhyitä proosateoksia, joita hän nimitti *lastuiksi*. Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljasen mukaan nimessä on ”iloista kepeyttä”, ja se viittaa uusiin ideoihin – lastuihin – joita kirjastossa voi sinkoilla. (Mp.)

2.4 Lukioiden nimistä

Jotta Itäkeskuksen lukion nimikilpailuun tulleiden ehdotusten rakennetta ja sisältöä voisi analysoida suhteessa laajempaan kokonaisuuteen, on selvitettävä, minkälaisia nimiä suomalaisilla lukioilla yleensä on. Suomessa oli kevätlukukauden 2014 päättyessä 442 lukiota, mukaan luettuina sekä suomen- että ruotsinkieliset lukiot ja aikuis- sekä iltalukiot (Tebest 2014). Suurin osa lukioista on nimetty si-

jaintinsa mukaan. Yleisin nimityyppi muodostuu siis kunnan, kaupungin, kaupunginosan tai vastaavan ilmaisevasta nimenosasta ja koulua ilmaisevasta nimenosasta. Yleisimpään nimityyppiin kuuluvat esimerkiksi *Sibbo gymnasium* (Sipoo), *Turun iltalukio* (Turku) ja *Vuosaaren lukio* (Helsinki). Sijaintia ja kouluastetta ilmaisevien nimenosien lisäksi lukioiden nimissä voi olla esimerkiksi nimenosa, joka kertoo tietyn oppiaineen tai -aineiden opetuksen painotuksesta. Sellaisia nimiä ovat muiden muassa *Helsingin medialukio*, *Kaustisen musiikkilukio* ja *Tampereen teknillinen lukio*. Tietyn oppiaineen opetuksen lisäksi lukion nimi voi kertoa myös jostain muusta lukion erityispiirteestä. Sellaisia nimiä ovat esimerkiksi *Karkun evankelinen opisto* (Sastamala) ja *Rauduskylän kristillinen opisto* (Ylivieska), jotka kertovat lukioiden uskonnollisista painotuksista.

Jotkin nimet kertovat kaupunginosaa tarkemminkin lukion sijainnista. Esimerkiksi nimi *Valkeakosken Tietotien lukio* paljastaa jopa lukion katuosoitteen. Tietotien mainitsemisen lukion nimessä voisi ajatella johtuvan siitä, että lukio haluttaisiin erottaa toisesta valkeakoskelaisesta lukiosta. Niin ei kuitenkaan ole, sillä Valkeakosken ainoa toinen lukio on nimeltään *Valkeakosken Tietotien aikuislukio* ja sijaitsee samassa rakennuksessa kuin tavallinen lukio. On mahdollista, että nimi *Tietotie* on haluttu osaksi lukion nimeä, sillä *tieto* kuvastaa hyvin lukioita ja niiden merkitystä tiedon opettajina. Jos valkeakoskelaislukio sijaitsisi jonkin muun nimisen tien varrella, tien nimeä ei ehkä olisi haluttu lukion nimeen.

Hyvinkään Sveitsin lukio on hieman erikoinen nimi, sillä nimenosa *Sveitsin* voi olla harhaanjohtava. *Sveitsillä* ei nimessä kuitenkaan viitata keskieurooppalaiseen maahan, vaan hyvinkääläiseen ulkoilu- ja luonnonsuojelualueeseen, jonka vieressä lukio sijaitsee. Lukion sijainnin ja erityispainotuksen yhteys on onnistunut, sillä lukiossa voi opiskella yleislukiolinjan lisäksi luonnontiedelinjalla. (Hyvinkään Sveitsin lukio.) Hyvinkäällä on myös Hyvinkään yhteiskoulun lukio ja sen yhteydessä toimiva aikuislinja. On siis mielekästä, että Hyvinkään Sveitsin lukion nimessä ilmaistaan sijainti pelkkää kaupunkia tarkemmin.

Joidenkin Suomen lukioiden nimet periytyvät historiasta: nimi on säilytetty alkuperäisenä, vaikka esimerkiksi lukion sijainti on muuttunut. Sellainen on esimerkiksi *Apollon yhteiskoulu*. Helsingissä sijaitsevan Apollon yhteiskoulun nimi saattaa johtaa sinne tietään etsiviä harhaan. Nimi tuo helposti mieleen Töölössä si-

jaitsevan Apollonkadun. Mielleyhtymä ei ole perusteeton, sillä koulu sijaitsi 1980-luvun puoliväliin saakka Apollonkadulla. Sieltä se muutti Malminkartanoon, mutta nimi päätettiin muutosta huolimatta säilyttää ennallaan. (Apollon yhteiskoulu.)

Nimi *Kannaksen lukio* (Lahti) saattaa vaikuttaa etymologialtaan saman kaltaiselta nimeltä kuin *Apollon yhteiskoulu*. Nimien historia on kuitenkin erilainen. Vuonna 1907 Karjalankannaksen Terijoelle perustettiin Terijoen suomalainen yhteiskoulu. Vuosina 1929–1932 koulun lukioluokat siirtyivät asteittain valtion omistukseen, ja samalla nimi vaihdettiin *Terijoen yhteislyseoksi*. Talvisodan jälkeen vuonna 1940 koulu siirrettiin Lahteen, ja samalla sen nimi muutettiin *Kannaksen yhteislyseoksi*. Vuonna 1975 koulu jakautui kahdeksi hallinnollisesti erilliseksi yksiköksi, Kannaksen yläasteeksi ja lukioksi, ja samalla koulu siirtyi valtiolta Lahden kaupungin omistuksen. Vuonna 2004 yläasteen toiminta lakkautettiin, ja siitä lähtien jäljellä on ollut enää Kannaksen lukio. (Kannaksen lukio 2014.) Koulun nimi siis muutettiin, kun sen toiminta siirtyi Kannakselta Lahteen. Vaikka nimenosaa *Terijoen* ei säilytetty, muisto Kannaksen ajoista tallennettiin koulun uuteen nimeen. *Kannaksen lukio* on esimerkki muistonimestä.

Muistonimiä ovat myös sellaisten lukioiden nimet, jotka on annettu jonkun kuuluisan henkilön muistoksi. Suomessa merkittävien suomalaisten henkilöiden muistoksi nimettyjä lukioita on yhteensä 12. Niitä ovat esimerkiksi *Cygnaeus-lukio* (Jyväskylä), *Erkko-lukio* (Orimattila), *Lucina Hagmanin lukio* (Kokkola) ja *Madetojan musiikkilukio* (Oulu). Henkilönnimen sisältävät myös neljän steinerkoulun lukion nimet, kuten *Tampereen Rudolf Steiner -koulu*. Ne eivät kuitenkaan ole varsinaisia muistonimiä, vaan nimeäminen perustuu maailmanlaajuiseen tapaan nimetä steinerpedagogiikkaa opetuksessaan käyttävät koulut sen isän Rudolf Steinerin mukaan.

Itäkeskuksen lukiosta kirjoittaessaan osa koulun opiskelijoista on puhunut puhekielisesti *Itiksen lukiosta* tai pelkästä *Itiksestä*. Nimikilpailun aineistossakin on ehdotuksia, joissa on käytetty lukion epävirallista lempinimeä. Helsingissä on kaksi lukiota, joiden virallinen nimi on aiemmin ollut lukion puhekielinen lempinimi. Lukiot ovat suomenkielinen Resson lukio ja ruotsinkielinen Gymnasiet Lärkan. Resson lukio perustettiin jo vuonna 1891, mutta silloin sen nimi oli *Helsingin Suomalainen Reaalilyseo*. Jo lukion alkuaikojen opiskelijat kutsuivat kouluaan

Ressuksi, ja jo kauan yleisesti käytössä ollut lempinimi virallistettiin 1970-luvun lopussa. (Huovinen 2011.) Nya svenska läroverket puolestaan perustettiin jo vuonna 1882. Sen lempinimi oli *Lärkan*, josta myös tuli lukion virallinen nimi vuonna 1977, kun Helsingissä siirryttiin peruskoulujärjestelmään. (Gymnasiet Lärkan 2013.)

Yhtenäiskoulun lukio (Helsinki) on siitä erikoinen lukion nimi, että se ei paljasta koulusta juuri mitään. Nimestä ei selviä lukion sijainti edes kaupungin tarkkuudella. Mainitsin Yhtenäiskoulun lukion nimen jo esitellessäni viimeaikaisia nimikilpailuja. Koska lukio yhdistyy Alppilan lukion kanssa 1.8.2015 ja uusi lukio jatkaa toimintaansa nimellä *Alppilan lukio*, nimeä *Yhtenäiskoulun lukio* ei ole enää kauan Suomen lukioiden luettelossa. Yhtenäiskoulun lukio on osa Yhtenäiskoulua, jossa toimivat sekä peruskoulu että lukio (Yhtenäiskoulu 2013). Vaikka nimi *Yhtenäiskoulun lukio* ei kerro koulun sijainnista tai painotuksista mitään, se kertoo Suomen koulutusjärjestelmän historiasta. Yhtenäiskoulu perustettiin vuonna 1956, joskin silloin sen nimi oli *Helsingin yhtenäiskoulu*. Nimi oli aikanaan eräänlainen toive yhtenäisemmästä ja tasa-arvoisemmasta koulutuksesta. Koulun perustamisen aikana Suomessa oli rinnakkaiskoulujärjestelmä. Se tarkoitti sitä, että neljän vuoden yhteisen kansakoulun jälkeen oppilaat joko jatkoivat maksuttomassa kansakoulussa tai siirtyivät maksulliseen oppikouluun, jonka käyminen mahdollisti yliopisto-opinnot. Koulun perustajat eivät hyväksyneet epätasa-arvoista rinnakkaiskoulujärjestelmää, vaan halusivat kehittää koulutusjärjestelmää kaikille yhteisen, yleissivistävän yhtenäiskoulun suuntaan. (Wikipedia 1.)

3 Itäkeskuksen lukioista Helsingin kielilukioksi

Tässä luvussa käyn läpi Itäkeskuksen lukion nimenmuutosprosessin vaihe vaiheelta: Esittelen syitä, jotka johtivat nimenvaihtoon, kuvailen nimikilpailun kulkua ja kerron, miten äänestys lukion uudesta nimestä toteutettiin ja mitkä sen tulokset olivat. Kerron myös, mitä vaiheita äänestyksen jälkeen käytiin läpi, ennen kuin lukion nimi virallisesti vaihtui. Ennen nimenmuutosprosessin esittelyä tarkastelen Itäkeskusta osana itäistä Helsinkiä ja kuvailen Itäkeskuksen lukion historiaa pääpiirteissään.

3.1 Itäkeskus osana Itä-Helsinkiä

Helsingin kaupunki on jaettu alueellisesti 59 kaupunginosaan ja hallinnollisesti kahdeksaan suurpiiriin. Kaupunginosat voidaan jakaa osa-alueisiin ja osa-alueet pienalueisiin. Suurpiirit puolestaan jaetaan peruspiireihin ja peruspiirit edelleen osa-alueisiin ja pienosa-alueisiin, jotka ovat samoja kuin kaupunginosaossa. (Wikipedia 2.) Itä-Helsinkiin kuuluvat Itäinen ja Kaakkoinen suurpiiri (Hanski 2005: 186). Sekä Itäkeskus että Puotinharju kuuluvat Itäisen suurpiiriin Vartiokylän peruspiiriin ja alueellisesti Vartiokylän kaupunginosaan. Vartiokylän peruspiiriin kuuluvat myös Marjaniemi, Puotila, Vartioharju sekä Roihupellon teollisuusalue. Vartiokylän kaupunginosaan kuuluu myös Myllypuro, mutta se on yksin oma peruspiirinsä. (Mas. 201–202.) Vaikka Itäkeskus on yleisesti tunnettu alue, se ei siis ole kaupunginosa vaan Vartiokylän jatkuvasti kehittyvä osa-alue.

Itä-Helsingin kehitys alkoi vuonna 1946, kun toteutettiin suuri alueliitos (Honkanen 2005: 178.). Liitoksessa Helsingin maalaiskunta luovutti Helsingin kaupungille laajoja maa-alueita ja lisäksi kaupunkiin liitettiin Haagan kauppala sekä Huopalahden, Kulosaaren ja Oulunkylän kunnat (Helsingin kaupungin tietokeskus 2011: 24). Vuonna 1966 kaupunkiin liitettiin vielä Vuosaari. Kun kaupungin pinta-ala kasvoi yli viisinkertaiseksi, tuli mahdolliseksi, ja jopa velvoitteeksi, aloittaa järjestelmällinen kaupunkimainen rakentaminen myös esikaupunkialueilla. (Honkanen 2005: 178.)

Helsingin maalaiskunnan kaupungille luovuttamalla itäisellä alueella oli lähinnä pikkukylä, metsiä ja entisiä pelto- ja laidunalueita, mutta alueen kaupungis-

taminen aloitettiin nopeasti. Sotien jälkeen väestö alkoi siirtyä maaseudulta kaupunkiin, ja se loi suuria paineita myös Helsingille. Oli rakennettava nopeasti uusia asuntoja. (Hanski 2000: 85.) Itä-Helsingin ensimmäiset kerrostalolähiöt nousivat 1950-luvulla Länsi-Herttoniemeeseen ja Roihuvuoreen, ja muuta Herttoniemeä ja Puotilaa alettiin rakentaa 1950- ja 1960-lukujen taitteessa. 1960-luvun puolivälissä kerrostaloja rakennettiin esimerkiksi Kontulaan ja Myllypuroon, eikä kulunut kovin kauan siihen, kun myös Itäkeskuksessa, Puotinharjussa ja Itä-Helsingin muissa osissa aloitettiin rakennustyöt. (Honkanen 2005: 179.)

Kun Itä-Helsingin väkiluku kasvoi, tarvittiin kauppakeskus palvelemaan itähelsinkiläisten tarpeita (Hanski 2005: 202). Vuonna 1975 alettiinkin rakentaa suurta ostoskeskusta entisten laajojen peltoalueiden tilalle (Honkanen 2005: 179). Kauppakeskus nimettiin sijaintinsa mukaan *Itäkeskukseksi*. Sen läheisyyteen rakennettiin paljon asuintaloja, jotta kauppakeskus saisi lisää ostovoimaa (Hanski 2005: 202). Vuonna 2012 kauppakeskuksen nimeksi vaihdettiin *Itis* (Ainiala 2012b). Itis on laajalti tunnettu ostospaikka, josta on muotoutunut koko Itä-Helsingin keskus. Kauppakeskuksen yhteydessä on myös Itäkeskuksen metroasema. Metroliikenne aloitettiin syksyllä 1982, ja silloin Itäkeskus oli metrolinjan pääteasema (Suomen Raitioseura ry 2011). Metrolinjan valmistuminen toi itähelsinkiläisille mahdollisuuden siirtyä nopeasti kaupunginosasta toiseen ja Helsingin keskustaan (Hanski 2005: 202).

Kun Itäkeskuksen aluetta alettiin suunnitella, siitä haluttiin tehdä Helsingin itäisiä osia monipuolisesti palveleva aluekeskus. Nimi *Itäkeskus* oli alun perin pelkkä työnimi, ja alueen nimeämiseksi järjestettiin myös kilpailu. Kilpailuun tuli paljon ehdotuksia, mutta yksikään niistä ei ollut *Itäkeskusta* parempi. (Närhi 1999: 23.) Nimi *Itäkeskus* otettiin virallisesti käyttöön vuonna 1972. Aluekeskus nimettiin itäisen sijaintinsa mukaan, ja se sijaitsee Itäväylän varrella. (Nimistötoimikunta 1979: 64.) Koska Itäkeskus sijaitsee useista Helsingin osista katsottuna idässä ja koska sitä rakennettiin ja kehitettiin tietoisesti Itä-Helsingin keskuksesi, sen nimi kuvaa tarkoitettaan hyvin.

3.2 Itäkeskuksen lukio

Itäkeskuksen lukio on Helsingin kaupungin ylläpitämä lukio, joka toimii sekä yleislukiona että kielipainotteisen koulutustehtävän saaneena erityislukiona. Kielilinjalla opiskelevilla opiskelijoilla on mahdollisuus hankkia hyvän yleissivistyksen lisäksi monipuolinen kielitaito. (Itäkeskuksen lukio 2013: 4.) Myös muut lukion opiskelijat voivat osallistua kielilinjan kursseille. Yksi lukion tarkoituksista on opettaa opiskelijoita ymmärtämään kulttuurien välisiä eroja ja saada heidät vahvistamaan taitojaan elää ja vaikuttaa globaalissa maailmassa (mp.). Itäkeskuksen lukio on Helsingin Suomalaisen Yhteiskoulun lukion lisäksi ainoa helsinkiläinen lukio, jossa on kielilinja.

Itäkeskuksen lukion toiminta alkoi virallisesti toukokuussa 1967, jolloin silloinen Puotinharjun yhteiskoulu sai toimiluvan. Koulu oli yksityiskoulu, jonka puotinharjulaiset vanhemmat olivat Puotinharjun Oppikouluyhdistyksen nimissä perustaneet. Aluksi koulu toimi vuokratiloissa Myllypuron yhteiskoulussa. Oma koulurakennus valmistui joulukuussa 1968, ja se vihittiin käyttöön tammikuussa 1970. Koulussa toimi alusta lähtien myös lukion iltalinja. Huhtikuussa 1974 koulu sai jatkuvan toimiluvan sekä keskikoulun että lukion päättötodistusten antamiseen, ja ensimmäiset ylioppilaat valmistuivatkin lukiosta samana keväänä. (Helsingin kielilukio 2014a; Itäkeskuksen lukio 2014: 53.)

Kun Helsingissä vuonna 1977 siirryttiin peruskoulujärjestelmään, Puotinharjun yhteiskoulusta tuli peruskoulua korvaava koulu. Elokuussa 1980 koulu siirtyi kaupungin hallintaan ja sen toiminta jatkui Itäkeskuksen ala- ja yläasteena, lukiona ja lukion iltalinjana. Samalla lukio sai valtakunnallisen erityistehtävänsä kielten opettamisessa. Siitä lähtien lukiossa on tarjottu kursseja useista sellaisista kielistä, joita monissa muissa suomalaisissa lukioissa ei opeteta. Aluksi lukiossa opetettiin A-kielinä englannin ja ruotsin lisäksi saksaa, ranskaa ja venäjää, joiden opettaminen muissa Suomen lukioissa oli harvinaista. 1990-luvulla kielivalikoima laajeni kattamaan myös espanjan, italian ja latinan sekä myöhemmin myös japanin. (Helsingin kielilukio 2014a.) Nykyään lukiossa voi edellä mainittujen kielten lisäksi opiskella kiinaa. Lukiossa tarjotaan vuosittain myös kaikki kuusi pakollista suomi toisena kielenä -kurssia. Pakollisten kurssien lisäksi tarjotaan muuta S2-

opetusta mahdollisuuksien ja kiinnostuksen mukaan. Vieraista kielistä äidinkielenä voi opiskella venäjää ja somalia. (Itäkeskuksen lukio 2013: 58.)

Elokuussa 1990 lukion iltalinja muuttui erilliseksi iltalukioksi ja neljä vuotta myöhemmin aikuislukioksi (Itäkeskuksen lukio 2014: 53). Lukuvuonna 1994–1995 Myllypuron ja Vartiokylän lukiot yhdistettiin Itäkeskuksen lukioon. Lukioiden yhdistymisen seurauksena Itäkeskuksen lukio oli vuonna 1995 Helsingin kolmanneksi suurin lukio, ja silloin sen opiskelijoilla oli 13 eri äidinkieltä. Kielipainotteisuuden lisäksi kansainvälisyys ja eri kulttuurien läsnäolo näkyivät siis jo silloin koulutyön arjessa. Itäkeskuksen lukiossa oli jo vuonna 1996 mahdollista suorittaa kaksoistutkinnon lukio-opinnot (Helsingin kielilukio 2014a).

Nykyään kielipainotteisuus näkyy lukion arjessa useilla tavoilla. Myös yleislinjalla opiskelevat osallistuvat vuosittain järjestettävään kieliviikkoon. Kieliviikon aikana koulu täyttyy kiinnostavista kansainvälisistä tapahtumista ja vieraista. Kieliviikon ohjelmaan kuuluvat esimerkiksi eri maista saapuvien vieraiden pitämät luennot ja eri kielillä pidetyt päivänavaukset. (Helsingin kielilukio 2014b.) Viimeksi kieliviikkoa vietettiin marraskuussa 2014. Valtakunnallisista juhlapäivistä Lucian päivä saa erityishuomiota, ja sitä vietetään näyttävästi (Itäkeskuksen lukio 2013: 44). Itäkeskuksen lukiolla on useita ystävyyskouluja ja muita yhteistyökumppaneita ympäri maailmaa. Erilaisia leirikouluja on järjestetty esimerkiksi Tallinnassa, Pietarissa, Dublinissa, Roomassa ja Pekingissä. (Mts. 48–51.) Lukio on osallistunut myös moniin kansainvälisiin hankkeisiin, jotka ovat mahdollistaneet vaihto-opiskelijatoimintaa ja opiskelijavierailuja (mts. 76–81).

3.3 Itäkeskuksen lukion nimenmuutoksen syitä

Itäkeskuksen lukiossa keskusteltiin ensimmäisen kerran nimestä *Helsingin kielilukio* jo syksyllä 2009. Helsingin kaupungin opetusviraston nuoriso- ja aikuiskoulutuslinjan linjanjohtaja Liisa Pohjolainen oli silloin vierailulla lukiossa, ja hänen käyntinsä aikana nimiehdotus esitettiin ensimmäisen kerran johtoryhmän keskustelussa. (Jalkanen 2013a.) Kouluyhteisössä oltiin kuitenkin sitä mieltä, että koulun kielilukioprofiili ei ollut tarpeeksi vahva nimenmuutokseen (Itäkeskuksen lukio 2013: 4). Lukio oli saanut valtakunnallisen erityistehtävänsä kielten opettamisessa jo vuonna 1980. Vaikka *Puotinharjun yhteiskoulun* nimi silloin vaihdettiin *Itäkes-*

kuksen lukioksi ja olisi ollut hyvä tilaisuus saada erityistehtävä näkymään nimessä, nimeen ei jostain syystä haluttu *kieli*-määritettä.

Nimestä *Helsingin kielilukio* keskusteltiin lisää kevätlukukaudella 2010, mutta se ei vielä silloinkaan saanut tarpeeksi suurta kannatusta. Erityisesti opettajat olivat sitä mieltä, että nimi kuvaisi lukiota liian yksipuolisesti – monet eivät kokeneet lukiota kielilukioksi. (Jalkanen 2013a.) *Helsingin kielilukio* -nimeä ei kuitenkaan unohdettu, ja mahdollinen nimenvaihdos mainittiin seuraavien lukuvuosien toimintasuunnitelmissa. Itäkeskuksen lukion opetussuunnitelmaa on uudistettu vuosittain, ja kielten kurssien tarjontaa on monipuolistettu uusilla lukion omilla kursseilla. Myös lukion kansainvälistä toimintaa on laajennettu huomattavasti siitä, mitä se oli vuonna 2009, kun ajatus nimenvaihdosta nousi ensimmäisen kerran esiin. (Itäkeskuksen lukio 2013: 4.) Lukiossa on siis tehty paljon töitä kielilukioprofiilin vahvistamiseksi.

Tammikuussa 2013 pidetyssä opettajainkokouksessa todettiin, että lukio on vihdoinkin valmis vaihtamaan nimensä. Nimeksi ei kuitenkaan päätetty valita suoraan *Helsingin kielilukiota*, vaan kokouksessa ehdotettiin nimikilpailun järjestämistä uuden nimen löytämiseksi. Samalla ehdotettiin, että nimenmuutosprosessissa tehtäisiin yhteistyötä Helsingin yliopiston kanssa. (Jalkanen 2013a.) Käytännössä yhteistyö tarkoitti sitä, että yliopistonlehtori, dosentti Terhi Ainiala oli asiantuntijajäsenenä nimiraadissa, joka valitsi nimiehdotuksista parhaat. Myös tämä pro gradu -tutkielma on osa yhteistyötä.

Sen lisäksi, että lukion nimessä toivottiin näkyvän lukion erityistehtävä kielten opetuksessa, nimestä haluttiin poistaa viittaus maantieteelliseen sijaintiin ja läheiseen kauppakeskukseen Itikseen (opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto 2013). Nimi *Itäkeskuksen lukio* on myös hieman harhaanjohtava, sillä lukio ei sijaitse Itäkeskuksessa vaan Puotinharjussa (Helsingin kaupungin tietokeskus 2011: 175). Itäkeskus ja Puotinharju sijaitsevat vierekkäin, eikä Itäkeskuksen lukiosta ole kovin pitkä matka Itäkeskuksen rajalle. Myös kauppakeskus Itis sijaitsee lähellä Itäkeskuksen ja Puotinharjun rajaa, tosin Itäkeskuksen puolella. Lukion nimen ja maantieteellisen sijainnin vuoksi on ymmärrettävää, että Itäkeskuksen lukion saatetaan luulla sijaitsevan Itäkeskuksessa. Myös opiskelijoiden kirjoittamien esseiden perusteella voi todeta, että osa kouluyhteisöstä ei pidä nimeä *Itäkeskuk-*

sen lukio hyvänä juuri sen sisältämän *itä*-elementin vuoksi. Monet kirjoittajat huomauttavat, että Itäkeskuksen lukiota pidetään huonomaineisena nimenomaan sen nimen vuoksi. Tarkastelen nimenosaa *itä* ja sen aiheuttamia mielikuvia luvussa 5.4. Päätöksestä järjestää nimikilpailu alkoi pitkätkö tie siihen, että lukion nimeksi tuli virallisesti *Helsingin kielilukio*.

3.4 Nimikilpailu

Huhtikuun 11. päivänä 2013 rehtori Sirpa Jalkanen piti päivänavauksen, jossa hän kertoi opiskelijoille nimikilpailusta ja esitteli sen syitä ja nimenvaihdon tarpeellisuutta. Myös lukion hallinto-ohjelman [www-liittymän](http://www.liittymän) Wilman kautta opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen lähetettiin tiedote. Ennen päivänavausta rehtori oli tavannut oppilaskunnan hallituksen ja kuvaillut sen jäsenille prosessin kulkua. (Jalkanen 2013a.)

Kilpailu lukion uuden nimen keksimiseksi alkoi heti rehtorin päivänavauksen jälkeen ja kesti kaksi viikkoa, 25:nteen huhtikuuta asti. Kaikilla koulun opiskelijoilla, opettajilla ja muilla henkilökunnan jäsenillä sekä opiskelijoiden vanhemmilla oli mahdollisuus ehdottaa lukiolle uutta nimeä. Ideoiden lukumäärää ei ollut rajoitettu, vaan jokainen sai jättää niin monta ehdotusta kuin halusi. Ehdotuksen saattoi jättää kilpailua varten tehdyllä lomakkeella (ks. liite 1) tai sähköpostitse. Lomakkeessa pyydettiin myös antamaan mahdollisia perusteluja nimiehdotukselle, ja osa kilpailuun osallistuneista perustelikin ehdotustaan – joskin melko harvasanaisesti. Lomakkeessa kysyttiin myös osallistujan nimeä ja yhteystietojaa, sillä voittoisan nimiehdotuksen tekijä palkittiin elokuvalipuilla. Nimiehdotuslomakkeet palautettiin opettajanhuoneen oven vieressä olevaan postilaatikkoon.

Kilpailuun palautettiin yhteensä 52 nimiehdotuslomaketta. Niiden lisäksi yksi nimiehdotus lähetettiin rehtorille sähköpostitse. Lomakkeessa ei kysytty, onko ehdottaja opiskelija, opettaja, lukion muuta henkilökuntaa vai opiskelijan vanhempi. Kaikki ehdottajat eivät myöskään ilmoittaneet nimeään tai yhteystietojaan. Nimensä ilmoittaneista kolme on opettajia ja muut mitä luultavimmin opiskelijoita. Muutamien ehdottajien nimet ja yhteystiedot ovat selvästi tekaistuja (esim. Karri Koira, Muumikatu 1, Muumilaakso, puh. 020202). Erityisesti ne, jotka ovat ehdottaneet humoristisia ja rassistisia nimiä, eivät ole antaneet omia yh-

teystietojaan. Neljä *Itäkeskuksen lukio* -nimeä ehdottaneista ei ole antanut lainkaan yhteystietoja. Kyseisissä lomakkeissa ei ole myöskään minkäänlaisia perusteluja nimiehdotukselle.

3.5 Nimikilpailun jälkeen

3.5.1 Nimiraadin kokous

Nimiraati kokoontui Itäkeskuksen lukion rehtorin kansliassa lähes heti nimikilpailun päätyttyä, 29. huhtikuuta 2013. Raadin kokouksessa olivat läsnä rehtori Sirpa Jalkanen, apulaisrehtori Päivi Siltala-Keinänen, opettajakunnan edustaja lehtori Liisa Franssila-Ylinen, oppilaskunnan edustaja Dmitri Ludwig sekä dosentti Terhi Ainiala Helsingin yliopistosta. Ennen raadin kokoontumista kaikki jäsenet olivat saaneet koosteen kilpailuun jätetyistä nimiehdotuksista. Koosteesta puuttui kuitenkin 14 ehdotusta, sillä rehtori ja koulusihteeri Kirsi Saloranta olivat karsineet ne hyvän maun vastaisina tai muuten sopimattomina. Joidenkin ehdotusten jättäminen raadin käsittelyn ulkopuolelle on mielestäni hieman kyseenalaista, ja pohdinkin hylkäämispäätöksiä luvussa 4.3. Raadin jäsenet eivät kuitenkaan kyseenalaistaneet rehtorin ja koulusihteerin valintoja. (Itäkeskuksen lukion nimiraati 2013.) Jos joku heistä olisi halunnut pitää karsitut ehdotukset mukana käsittelyssä, niin olisi luullakseni voitu tehdä.

Nimiraadin päämäärä oli valita nimiehdotuksista neljä parasta, joista lukion opiskelijat ja henkilökunta äänestäisivät myöhemmin lukion uuden nimen. Noin tunnin kestäneen kokouksen aikana raati keskusteli Terhi Ainialan johdolla kilpailuun jätetyistä ehdotuksista. Nimiehdotukset käytiin läpi yksi kerrallaan tai samankaltaiset (esim. *Helsingin kansainvälinen kielilukio* ja *Helsingin kansainvälinen lukio*) yhdessä ja niiden vahvuuksista ja heikkouksista keskusteltiin. Nimiraati oli yksimielinen siitä, että uuden nimen pitää olla suomenkielinen eikä siinä saa olla slangia tai muuta epävirallista kieltä. (Ainiala 2013.)

Raadin käsiteltävänä oli yhteensä 22 eri nimiehdotusta. Esittelen ja analysoin niitä luvussa 4.2. Koska nimiehdotusten läpikäyminen kesti vain noin tunnin, ehdotukset eivät ilmeisesti aiheuttaneet kovin vilkasta keskustelua. Kokouksesta tehdyn muistion mukaan raati olikin yksimielinen parhaiksi valituista nimistä. Neljä äänestykseen pääsnyttä nimeä olivat *Helsingin kansainvälinen lukio*, *Helsin-*

gin kielilukio, Helsingin kulttuuritaitojen lukio ja Itä-Helsingin kielilukio. Rehtori kertoi valituista nimivaihtoehdoista lukion opiskelijoille ja henkilökunnalle päivänavauksessa seuraavana päivänä 30. huhtikuuta. (Itäkeskuksen lukion nimiraati 2013.)

3.5.2 Äänestys lukion uudesta nimestä

Kaksi viikkoa nimiraadin valintojen julkistamisen jälkeen Itäkeskuksen lukiossa järjestettiin äänestys, jossa neljä raadin valitsemaa nimeä olivat ehdolla lukion uudeksi nimeksi. Äänestys oli kaksipäiväinen, ja se järjestettiin lukion keskusaulassa 14.–15. toukokuuta. Äänestyksen organisoinnista vastasi apulaisrehtori Päivi Silta-Keinänen. Äänestys toteutettiin yhtä huolellisesti kuin mikä tahansa virallinen äänestys. Sekä opiskelijoilla että opettajilla ja muulla henkilökunnalla oli oikeus äänestää, ja heidän piti todistaa henkilöllisyytensä äänestyspaikalle tullessaan. Äänestyspaikalla oli koko äänestyksen ajan yksi opiskelija ja yksi opettaja tapahtumaa valvomassa. Lisäksi paikalla oli yksi opiskelija, jota äänestäjät saivat tarvittaessa käyttää vaaliavustajana. Apulaisrehtori oli laatinut vaalivirkailijoille työvuorolistan. Hän oli myös valvojana ääntenlaskennassa. Rehtorin mukaan äänestys, ja koko nimenmuutosprosessi muutenkin, oli opiskelijoille hyvää harjoitusta siitä, miten yhteiskunta toimii (Jalkanen 2013b). Opiskelijat saivat kokea yhteisöllisyyden tunnetta osallistuessaan päätöksentekoon ja harjoitella äänestyskäytäntöjä, joiden tuntemisesta on heille varmasti hyötyä tulevaisuudessa.

Äänestyksen voitti nimi *Helsingin kielilukio*. Se sai 103 ääntä, mutta ero toiseksi sijoittuneeseen *Itä-Helsingin kielilukioon*, joka sai 93 ääntä, oli pieni. Kolmanneksi eniten ääniä sai *Helsingin kansainvälinen lukio* (30 ääntä), ja neljänneksi sijoittui *Helsingin kulttuuritaitojen lukio* (17 ääntä). Äänestyksessä hylättiin yhteensä 20 äänestyslippua, joista 9 oli tyhjiä ja 11 muilla perusteilla hylättyjä. (Itäkeskuksen lukion johtokunta 2013a.) Yhteensä äänestämässä kävi siis 263 kouluyhteisön jäsentä. Todellista äänestysprosenttia on hankala määrittää, sillä abiturientit eivät olleet koulussa enää toukokuussa. Myös osa muista opiskelijoista saattoi olla eri syistä poissa koulusta äänestyspäivinä. Yhteensä lukiossa on noin 580 opiskelijaa, joista abiturienteja on noin 150. Koulun henkilökuntaan kuuluu noin 50 henkilöä, joista noin 35 on paikalla päivittäin. (Jalkanen 2013b.) Karkeas-

ti voi siis arvioida, että noin 60 prosenttia äänestyspäivinä paikalla olleista äänioikeutetuista kävi äänestämässä.

3.5.3 Nimenmuutoksen byrokraattiset vaiheet

Kun äänestyksen tulos oli julkistettu, Itäkeskuksen lukion oppilaskunnan hallitus piti kokouksen ja laati lausunnon nimiäänestyksen tuloksesta. Kokous pidettiin 16. toukokuuta. Hallitus toteaa lausunnossaan, että uusi nimi aiheutti kokouksessa vilkasta keskustelua ja että osa hallituksen jäsenistä oli tyytymätön nimeen *Helsingin kielilukio*. Heidän mielestään nimi ei kerro lukiosta tarpeeksi, sillä se ei paljasta lukion sijaintia. (Oppilaskunnan hallitus 2013a.) Osa oppilaskunnan hallituksen jäsenistä vaikutti olevan sitä mieltä, että lukion erityistehtävän ilmaiseminen nimessä ei ole yhtä tärkeää kuin tarkan sijainnin ilmaiseminen. Se, että ehdotus *Itä-Helsingin kielilukio* sai lähes yhtä paljon ääniä kuin *Helsingin kielilukio*, kertoo useiden opiskelijoiden toiveesta säilyttää nimielementti *itä* osana lukion nimeä.

Lausunnon mukaan eräät oppilaskunnan hallituksen jäsenet olivat kuitenkin sitä mieltä, että nimi *Helsingin kielilukio* on puoleensavetävämpi kuin *Itäkeskuksen lukio*. Hallitus toteaa, että negatiivisia mielikuvia jo pitkään aiheuttaneen *itä*-elementin poistaminen lukion nimestä saattaa edistää koulun asemaa oppilaitosten välisessä kilpailussa. Hallituksen lausunnosta ilmenee myös, että osa opiskelijoista oli sitä mieltä, että päätös nimenmuutoksesta ei ollut demokraattinen. Opiskelijat olisivat toivoneet, että heiltä olisi kysytty, haluavatko he ylipäätään muuttaa lukion nimeä. (Oppilaskunnan hallitus 2013a.)

Myös Itäkeskuksen lukion johtokunta käsitteli nimikilpailun tulosta kokouksessaan 11. kesäkuuta 2013. Johtokunta päätti yksimielisesti esittää *Helsingin kielilukiota* lukion uudeksi nimeksi. (Itäkeskuksen lukion johtokunta 2013a.) Lukion johtokunta laati Helsingin kaupungin opetuslautakunnan suomenkieliselle jaostolle esityksen lukion uudesta nimestä. Esityksessä johtokunta kertoo nimikilpailusta ja perustelee, miksi *Helsingin kielilukio* on sopiva nimi lukiolle. Esityksessä mainitaan kielilukioprofiilin monipuolinen vahvistaminen ja lukion runsas kielten kurssien tarjonta. (Itäkeskuksen lukion johtokunta 2013b.)

Eräs lukion opiskelijoista otti kesällä 2013 itse suoraan yhteyttä Helsingin kaupungin opetusvirastoon ja esitti kriittisen kantansa nimen muutokseen. Opiskelijan mielestä nimenmuutosprosessi ei ollut demokraattinen. (Jalkanen 2015.) Valitus aiheutti sen, että opetusviraston nuoriso- ja aikuiskoulutuksen linjanjohtaja Liisa Pohjolainen ja Helsingin kaupungin opetuspäällikkö Mervi Willman kävivät 13.9.2013 Itäkeskuksen lukiossa keskustelemassa nimen muutoksesta. Keskusteluun osallistuivat myös rehtori, opettajakunnan edustaja sekä kolme oppilaskunnan edustajaa. (Jalkanen 2013a.)

Koska nimenmuutosprosessi oli aiheuttanut opiskelijoiden keskuudessa paljon keskustelua, nimenmuutosta päätettiin käsitellä lukiossa vielä lisää. Lokakuun 3. päivänä 2013 aamun toisella oppitunnilla kaikissa ryhmissä puhuttiin nimenmuutoksesta. Rehtori oli koonnut keskustelun tueksi monipuolisen materiaalin. Seuraavana päivänä järjestettiin yleinen keskustelutilaisuus uudesta nimestä ja nimenmuutoksesta, sillä opiskelijat olivat toivoneet avointa keskustelua. Keskustelun tarkoitus oli myös informoida syksyllä 2013 lukio-opintonsa aloittaneita opiskelijoita nimenvaihtoprosessin kulusta. (Jalkanen 2013a.) Tilaisuus kesti noin tunnin. Olin myös itse tutkijan roolissa kuuntelemassa keskustelua. Keskustelutilaisuus oli järjestetty koulun aulaan siten, että viisi oppilaskunnan hallituksen jäsentä oli vastaamassa ja muut opiskelijat saivat esittää heille kysymyksiä, joihin he vastasivat omien mielipiteidensä mukaan ja joista he yhdessä keskustelivat. Kaksi hallituksen jäsenistä puolusti nimenmuutosta ja kaksi vastusti sitä. Yhtä jäsenistä nimen vaihtaminen tai vaihtamatta jättäminen ei kiinnostanut lainkaan. Rehtorin mukaan suuri osa koulun opiskelijoista oli kuuntelemassa keskustelua.

Keskustelussa nousi esiin perusteluja sekä nimenmuutoksen puolesta että sitä vastaan. Osa opiskelijoista oli sitä mieltä, että nimenmuutosprosessi ei sujunut niin kuin sen olisi pitänyt. Erään opiskelijan mielestä rehtori oli päättänyt, että nimeksi tulee *Helsingin kielilukio* ja sen vuoksi nimi vaihdettiin. Hän huomautti, että nimikilpailussa toiseksi eniten ehdotettu nimi oli *Itäkeskuksen lukio*, ja ihmetteli, miksei nimiraati valinnut sitä äänestykseen. Koko prosessissa oli kuitenkin kyse nimenomaan uuden nimen keksimisestä, eikä *Itäkeskuksen lukiota* siksi kelpuutettu äänestykseen (Ainiala 2013). Osa opiskelijoista oli edelleen sitä mieltä, että heiltä olisi pitänyt kysyä, halutaanko nimi vaihtaa. Yksi heistä myös sanoi,

että he voivat valittaa päätöksistä, mutta sillä ei ole mitään merkitystä. Sillä hän viittasi oletettavasti valitukseen, jonka opiskelija oli aiemmin tehnyt opetuslautakunnan suomenkieliselle jaostolle.

Nimeä *Helsingin kielilukio* kannattaneet opiskelijat puolustivat kantaansa esimerkiksi sillä, että uusi nimi on vetovoimaisempi ja houkuttelee mahdollisesti entistä lahjakkaampia opiskelijoita lukioon. He vetosivat siihen, että kun Koillis-Helsingin lukio vaihtoi nimensä *Helsingin medialukioksi* vuonna 2010, sen hakijamäärä nousi huomattavasti edellisistä vuosista. Eräs opiskelijoista kysyi sen jälkeen, mihin vastedes menevät ne lukioihin haluavat opiskelijat, joilla ei ole korkeaa keskiarvoa. Itäkeskuksen lukioon sisäänpääsyyn vaadittava keskiarvo ei ole ollut viime vuosina Helsingin alhaisimpia. Mielestäni opiskelijan esittämä huoli on kuitenkin aiheellinen, sillä mitä halutumpia opiskelupaikat ovat, sitä korkeampi keskiarvo niihin pääsemiseksi tarvitaan. Jokaisella lukiolla on kuitenkin joka vuosi tietty määrä aloituspaikkoja. Elleivät lukioon hakeutuvien peruskoululaisten keskiarvot nouse merkittävästi, myös heikommitasoiset pääsevät johonkin lukioon opiskelemaan. Jos monet lukiot kohottavat imagoaan ja saavat nostettua keskiarvorajaansa, heikommitasoisten hakijoiden mahdollisuudet valita heille muuten sopeva lukio saattavat vähentyä.

Kun toinen nimenvaihtoa kannattaneista hallituksen jäsenistä pyysi keskustelun loppupuolella, että paikalle jäisivät vain ne, joita nimiasia todella kiinnostaa, monet poistuivat tilaisuudesta. Ulkopuolisen silmin katsottuna näytti siltä, että monet nimenvaihtoa vastustaneista opiskelijoista vastustivat sitä vain vastustamisen vuoksi. Tutun nimen vaihtaminen toiseksi saattaa olla iso muutos. Voi olla, että ainakin osa muutoksen vastustajista oli hieman peloissaan muutoksesta. Eräs *Helsingin kielilukio* -nimeä kannattaneista opiskelijoista totesi osuvasti, että opiskelijat voivat edelleen puhua *Itiksestä* tai *Itiksen lukiosta*, vaikka nimi vaihtuisikin. Vaikka virallinen nimi muutettaisiinkin, koululla voi silti edelleen olla useita epävirallisia nimiä.

Keskustelutilaisuuden jälkeen lukion oppilaskunnan hallitus laati vielä uuden lausunnon lukion nimestä. Lausunnossaan hallitus esittelee keskustelussa esiin nousseita mielipiteitä ja niiden perusteluita. Hallitus toteaa, että suurin osa ti-

laisuudessa puheenvuoroja käyttäneistä ensimmäisen vuoden opiskelijoista vaikutti kannattavan nimenvaihtoa. (Oppilaskunnan hallitus 2013b.)

Kaikkien edellä esiteltyjen kokousten ja keskustelujen jälkeen Itäkeskuksen lukion nimenmuutos pääsi opetuslautakunnan suomenkielisen jaoston kokouksen esityslistalle. Kokous pidettiin 29. lokakuuta 2013, ja siinä käytiin läpi lukion johtokunnan esittämiä perusteluja nimenmuutoksen tarpeellisuudesta. Johtokunnan esityksessä tuotiin ilmi myös se, että osa opiskelijoista on ollut tyytymättömiä prosessin kulkuun. Myös lokakuun alussa järjestetty avoin keskustelutilaisuus mainittiin esityksessä. (Opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto 2013.) Opetuslautakunta piti erityisen tärkeänä sitä, että opiskelijat olivat saaneet olla mukana päättämässä uudesta nimestä ja että heidän mielipiteitään oli kuunneltu (Jalkanen 2013b). Nimi *Helsingin kielilukio* ei saanut kokouksessa vastustusta, ja opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto päätti, että Itäkeskuksen lukion nimi on 1.8.2014 alkaen *Helsingin kielilukio* (opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto 2013).

4 Nimiaineiston analyysi

Seuraavissa alaluvuissa esittelen tutkimukseni nimiaineiston ja analysoin nimikilpailuun jätettyjen ehdotusten nimenosia ja sisältöä. Luvussa 4.1 esittelen aineiston yleisesti. Nimiraadin käsittelyyn hyväksytyjä ehdotuksia erittelen ja analysoin luvussa 4.2 ja raadin käsittelyn ulkopuolelle jätettyjä luvussa 4.3.

4.1 Nimiaineisto

Nimikilpailuun jätettiin yhteensä 59 nimiehdotusta. Yksi ehdottajista lähetti ehdotuksensa rehtorille sähköpostitse, ja muut ehdotukset jätettiin ehdotuslomakkeella. Lomakkeita palautettiin yhteensä 52. Jotkut kilpailuun osallistuneet ehdottivat siis kahta tai useampaa nimeä mutta useimmat vain yhtä. Koska kaikki nimeä ehdottaneet eivät antaneet yhteystietojaan ja jotkin yhteystiedot ovat tekaistuja, on mahdollonta sanoa, kuinka moni henkilö ehdotti lukiolle nimeä.

Viittä nimeä ehdotettiin kahdesti tai useammin ja loppuja kerran. Vähintään kaksi ehdotusta tehtiin seuraavista nimistä (suluissa ehdotusten määrä): *Helsingin kielilukio* (13), *Itä-Helsingin kansainvälinen lukio* (2), *Itä-Helsingin kielilukio* (4), *Itäkeskuksen kielilukio* (2) ja *Itäkeskuksen lukio* (7). Lukion rehtori Sirpa Jalkanen ja koulusihteeri Kirsi Saloranta hylkäsivät ehdotuksista 14, ja muut otettiin nimiiraadin käsittelyyn. Hylätyt ehdotukset olivat rasistisia tai muuten sopimattomia. Kaikki ehdotukset on koottu liitteeseen 2.

Olen korjannut nimiehdotuksista oikeinkirjoitusvirheet: **Helsingin kulttuuri rikas lukio* → *Helsingin kulttuuririkas lukio*, **Helsingin virallinen eritausta-oppilaitos* → *Helsingin virallinen eritaustaoppilaitos*, **Itähelsingin kansakoulu* → *Itä-Helsingin kansakoulu* ja **kansainvälinen kieli koulu* → *Kansainvälinen kielikoulu*. Suurin osa nimiehdotuksista noudattaa suomen kielen lautakunnan suosituksia oppilaitosten nimien oikeinkirjoituksesta, vaikka muutamia poikkeuksiakin on. Esimerkiksi osa *Helsingin kielilukio* -nimeä ehdottaneista on kirjoittanut myös *kielilukion* isolla alkukirjaimella.

Nimiehdotuslomakkeessa on kohta ”Mahdolliset perustelut nimiehdotukselle”. Nimeä ehdottaneista 28 perusteli ehdotuksensa. Suurin osa perusteluista on lyhyitä, vain muutaman sanan mittaisia. Esimerkiksi yksi *Itä-Helsingin kielilukio*

-nimeä ehdottaneista kirjoitti perusteluksi vain ”Osuva nimi”. Pisin perusteluistakin on vain 23 sanan mittainen: ”Sillä saataisiin ennakkoluuloja karsittua. Ja se kuulostaa paremmalta ja tulevat ykköset tietäisivät, että Itiksessä voi opiskella kieliä ja että Itis on kielipainotteinen koulu.” Perustelu on annettu nimiehdotukselle *Helsingin kielilukio*. Lomakkeessa ei ole paljon tilaa mahdollisille perusteluille, eli luultavasti kovin pitkiä perusteluita ei edes odotettu, vaikka tietysti pitkän perustelun olisi halutessaan voinut kirjoittaa myös erilliselle paperille. Olen korjannut esimerkkeinä käyttämästäni perusteluista muutamat oikeinkirjoitusvirheet, kuten yhdyssana- ja alkukirjainvirheet, sekä huolimattomuusvirheiksi tulkitsemani virheet (esim. *kieli viitta opiskelu mahdollisuuksista* → *kieli viittaa opiskelumahdollisuuksiin*). Välimerkkivirheitä en kuitenkaan ole korjannut.

4.2 Nimiraadin käsittelyyn hyväksytyt ehdotukset

Olen koonnut seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon 1 kaikki 22 nimiraadin käsittelyyn hyväksytyä ehdotusta. Ensimmäisessä sarakkeessa on nimiehdotus ja toisessa ehdotusten määrä.

Taulukko 1. Nimiraadin käsittelyyn hyväksytyt ehdotukset määrineen.

Nimiehdotus	Määrä (jos enemmän kuin 1)
<i>Helsingin kansainvälinen kielilukio</i>	
<i>Helsingin kansainvälinen lukio</i>	
<i>Helsingin kielilukio</i>	13
<i>Helsingin kulttuuririkas lukio</i>	
<i>Helsingin kulttuuritaitojen lukio</i>	
<i>Helsingin monikulttuurinen kielilukio</i>	
<i>It is kielilukio</i>	
<i>Itiksen kielilukio</i>	
<i>Itis international upper secondary school</i>	
<i>Itä-Helsingin kansainvälinen kielilukio</i>	
<i>Itä-Helsingin kansainvälinen lukio</i>	2
<i>Itä-Helsingin kielilukio</i>	4
<i>Itä-Helsingin lukio</i>	
<i>Itäkeskuksen kielilukio</i>	2
<i>Itäkeskuksen kielipainotteinen lukio</i>	
<i>Itäkeskuksen lukio</i>	7
<i>Kansainvälinen kielikoulu</i>	
<i>Kieka</i>	
<i>Kielikylpylukio</i>	
<i>Monikulttuurilukio</i>	
<i>Satakielen lukio</i>	
<i>Suomen kansainvälinen kielilukio</i>	

4.2.1 Hyväksytyjen nimiehdotusten nimenosat

Suurin osa nimiehdotuksista on rakenteeltaan hyvin samankaltaisia keskenään. Jaan ehdotusten nimenosat niiden funktioiden mukaan kolmeen luokkaan Sjöblomin (2006: 150) mallia hyödyntäen. Nimenosien funktiot ovat *kouluasteen ilmaiseminen*, *lukion sijainnin ilmaiseminen* ja *lukion erityispiirteiden eli kielipainotteisuuden, kansainvälisyyden tai monikulttuurisuuden ilmaiseminen*.

Kaikkien nimiehdotusten perusosa on joko *lukio* tai *koulu*, ja perusosaa määrittää usein lukion sijaintiin – kaupunkiin tai kaupunginosa-alueeseen – viit-

taava nimenosa, kuten *Itä-Helsingin* tai *Itäkeskuksen*. Monissa nimissä on paikan nimen lisäksi tai sen tilalla nimenosa, joka viittaa lukion erityispiirteinä oleviin kieliin, kansainvälisyyteen tai kulttuuriin. Kaikissa ehdotuksissa sijaintiin viittavaa nimenosaa ei kuitenkaan ole. Sellaisia ovat esimerkiksi *Monikulttuurilukio* ja *Satakielen lukio*. Sjöblom (2006: 150) toteaa, että yritysnimissä nimenosien järjestys on vapaampi kuin syntaktis-semanttisen luokittelumallin mukaan jäsennellyissä paikannimissä. Hänen mukaansa nimenosien järjestys ei kuitenkaan ole mielivaltainen, vaan tietyillä nimenosilla on taipumus sijoittua nimessä tiettyyn kohtaan (mp.). Myös tämän tutkimuksen aineiston nimiehdotusten nimenosien järjestys on kaikissa hyvin samankaltainen. Jos nimessä on sijaintia ilmaiseva nimenosa, se on ensimmäisenä. Sitä seuraavat mahdolliset lukion erityispiirrettä ilmaisevat nimenosat, ja viimeinen nimenosa ilmaisee, että kyseessä on lukio tai yleisemmin sanottuna koulu.

Se, että nimiehdotukset muistuttavat rakenteeltaan perinteisiä lukionnimimalleja, on ymmärrettävää. Nimiä annettaessa taustalla vaikuttavat nimenmuodostusmallit. Kiviniemi (1977) on tutkinut valmiiden mallien vaikutusta nimenmuodostukseen. Hän on tutkinut erityisesti paikannimien muodostamista, mutta nimimalleja hyödynnetään myös muihin nimisysteemeihin kuuluvia nimiä muodostettaessa. Kiviniemi (1977: 197) toteaa, että tietty nimeämismalli voi olla joko koko maassa yleisesti ja pysyvästi käytössä tai vain tiettyjen väestöryhmien käyttämä. Kuten Suomen lukioiden luetteloa tarkastelemalla huomaa, lukionnimimalli on samanlainen koko maassa. Paikkoja nimettäessä on aina otettava huomioon alueella jo oleva nimistö (mts. 193). Jos Helsingissä olisi jo ollut *Helsingin kielilukio* -niminen lukio, Itäkeskuksen lukio ei tietenkään olisi voinut saada samaa nimeä. Jos sen sijaan Espoossa olisi lukio nimeltä *Espoon kielilukio*, maantieteellisen välimatkan vuoksi lukioiden nimien samankaltaisuus ei aiheuttaisi sekaannuksen vaaraa.

Itäkeskuksen lukion nimiehdotusten joukossa on yksi täysin englanninkielinen nimi, *Itis international upper secondary school*. Nimi on suomennettuna *Itiksen kansainvälinen lukio*. Vaikka nimi on englanninkielinen, sen voi jakaa nimenosiin. Nimenosa *Itis* ilmaisee lukion sijaintia, *international* erityispiirrettä ja *upper secondary school* kouluastetta. Nimessä *It is kielilukio* on sekä suomen että

englannin kieltä ja kielillä jopa leikitellään. *It is* merkitsee suomeksi ”se on”, mutta nimen *It is kielilukio* voidaan ajatella tarkoittavan myös *Itiksen kielilukiota*. *It is* ja *Itis* voitaisiin tulkita eräänlaisiksi toistensa homonyymeiksi. Koska *It is* ja *Itis* ovat eri kieltä, ne ääntyvät kuitenkin eri tavalla. Myöskään graafiset ulkoasut eivät vastaa toisiaan täysin, sillä toisessa nimenosassa on kaksi sanaa ja toisessa vain yksi. Siksi niitä ei kielitieteellisesti voi pitää varsinaisina homonyymeina. On kuitenkin oletettavaa, että nimen ehdottaja on ajatellut ääntöasujen samankaltaisuutta. Hän on nimittäin perustellut ehdotustaan kirjoittamalla: ”Tuo paikan tietoon, kieli viittaa opiskelumahdollisuuksiin.” *It is* siis ilmaisee, missä lukio sijaitsee, ja paljastaa samalla, että lukiossa opiskellaan useita kieliä, kuten englantia.

4.2.1.1 Kouluun viittaava nimenosa

Kaikissa ehdotetuissa nimissä, paitsi lyhennimenessä *Kieka*, on kouluun viittaava nimenosa. Se on ymmärrettävää, sillä juuri kouluun viittaava nimenosa osoittaa tarkoitteen nimenomaan oppilaitokseksi. Kaikissa nimiehdotuksissa kouluun viittaava nimenosa on perusosa, jota kaikki muut nimenosat määrittävät. Nimistä 19 sisältää *lukio*-nimenosan, ja lisäksi samaan joukkoon voi laskea englanninkielisen nimen *Itis international upper secondary school*, jossa *upper secondary school* tarkoittaa lukiota. Vain yhdessä ehdotuksessa kouluun viittaava nimenosa on *koulu* (*Kansainvälinen kielikoulu*).

Lähes kaikkien Suomen lukioiden nimien kouluastetta ilmaiseva nimenosa on *lukio*. *Koulu*-sanaa puolestaan käytetään useimmiten peruskoulujen nimissä. Jotkin Suomen lukiot toimivat peruskoulun yhteydessä, ja siksi niiden nimessä on myös *koulu*-sana. Sellaisten lukioiden nimet on kuitenkin yleensä muotoiltu samalla tavalla kuin *Yhtenäiskoulun lukio*. Nimissä on siis myös nimenosa, joka ilmaisee koulun olevan nimenomaan lukio. Kyseessä ovat lukioiden viralliset nimet, mutta opiskelijat käyttävät usein oppilaitoksista appellatiivista nimeä *Koulu*. Jopa yliopisto-opiskelijat sanovat usein menevänsä *Kouluun* tai *Koululle* (Seppänen 2005: 130).

Ehdotuksista yhdeksän sisältää yhdyssanan *kielilukio*. Sekä *kielilukio*, *kielikoulu*, *Kielikylylukio* että *Monikulttuurilukio* ovat nimenosia, jotka kertovat pelk-

kää *lukiota* tai *koulua* tarkemmin, millainen lukio on kyseessä. Kahdeksassa ehdotuksessa kouluun viittaava nimenosa on pelkkä *lukio*.

4.2.1.2 Kaupunkiin tai kaupunginosaan viittaava nimenosa

Nimiehdotuksista 16 sisältää genetiivimuotoisen nimenosan, joka viittaa suoraan johonkin alueeseen – kaikissa paitsi yhdessä ehdotuksessa Helsinkiin tai Helsingin kaupunginosa-alueeseen. Jos *It is kielilukio* lasketaan mukaan ryhmään, lukion sijainnin osoittavia ehdotuksia on 17. Kaupunkiin tai kaupunginosaan viittaavia nimenosia ovat *Helsingin*, *Itiksen*, *Itä-Helsingin* ja *Itäkeskuksen*. Lisäksi yhdessä ehdotuksessa on nimenosa *Suomen*. Ehdotusta *Suomen kansainvälinen kielilukio* voi pitää varsin mahtipontisena, onhan Suomessa muitakin kielten opetukseen painottuneita lukioita. Jopa nimi *Helsingin kielilukio* voi antaa aihetta väärinkäsityksille, sillä myös helsinkiläinen Helsingin Suomalainen Yhteiskoulu on kielipainotteinen. Se ei tosin käy ilmi SYK:n nimestä.

4.2.1.3 Kieliin, kansainvälisyyteen ja kulttuuriin viittaavat nimenosat

Itäkeskuksen kielilukio on kielipainotteinen lukio, ja sen opetussuunnitelmaan on yhdeksi tavoitteeksi kirjattu ”monipuolinen kirjallinen ja suullinen kielitaito sekä laaja kulttuurien tuntemus” (Itäkeskuksen lukio 2013: 4). Lukion toimintakulttuuriin kuuluu tärkeänä osana kansainvälisen ilmapiirin vaaliminen ja kehittäminen (mp). Siksi on ymmärrettävää, että lähes kaikki nimiehdotukset sisältävät kieliin, kansainvälisyyteen ja kulttuuriin viittaavan nimenosan – tai jopa kaksi sellaista. Myös nimiehdotuslomakkeessa korostetaan lukion kansainvälisyyttä ja kielipainotteisuutta sekä kulttuuriosaamista.

Nimiraadin käsittelyyn hyväksytyistä 22 ehdotuksesta 18:ssa on vähintään yksi suoraan kieliin, kansainvälisyyteen tai kulttuuriin viittaava nimenosa. Useimmat näistä nimenosista ovat adjektiiveja, jotka määrittävät perusosaa. Olen laskenut nimenosien joukkoon myös yhdyssanojen määriteosat, kuten *monikulttuuri* ehdotuksessa *Monikulttuurilukio*. Vaikka määriteosat eivät yksinään muodosta nimenosaa, ne kuvaavat lukion painottuneisuutta. Epäsuorasti kieliin ja kansainvälisyyteen viittaavat ehdotukset *Kieka* ja *Satakielen lukio*. *Satakielen lukio* muistut-

taa rakenteeltaan ehdotuksia, joissa määriteosana on genetiivimuotoinen paikantai henkilönnimi.

Kieliin, kansainvälisyyteen ja kulttuuriin viittaavat nimenosat ovat seuraavat: *international* (suom. *kansainvälinen*, *Itis international upper secondary school*), *kansainvälinen* (esim. *Helsingin kansainvälinen lukio*), *kieli-* (esim. *Helsingin kielilukio*), *kielikylpy* (*Kielikylpylukio*), *kielipainotteinen* (*Itäkeskuksen kielipainotteinen lukio*), *kulttuuririkas* (*Helsingin kulttuuririkas lukio*), *kulttuuritaitojen* (*Helsingin kulttuuritaitojen lukio*), *monikulttuuri-* (*Monikulttuurilukio*) ja *monikulttuurinen* (*Helsingin monikulttuurinen kielilukio*). Kielipainotteisuuden viittaava määriteosa on seitsemässä ehdotuksessa, kulttuuriin viittaava kolmessa ja kansainvälisyyteen viittaava samoin kolmessa ehdotuksessa. Viidessä ehdotuksessa viitataan kahteen edellä mainituista.

Nimiehdotusten joukossa on vain yksi lyhenn nimi, *Kieka*. Nimen ehdottaja on perustellut ehdotustaan sillä, että lyhenteessä yhdistyvät kielet (*Kie-*) ja kansainvälisyys (*-ka*). Perustelu on muotoiltu näin: ”Yhdistyy kielet ja kansainvälisyys, mukava, lyhyt.” Nimeä ei varsinaisesti voi jakaa nimenosiin, mutta ehdottajan perustelu selventää lyhenteen merkitystä. Nimi ilmaisee siis kokonaisuudessaan lukion erityispiirrettä. *Kieka*-nimestä keskustellessaan nimiraati totesi, että vaikka lyhenn nimet ovat muodikkaita, ne ovat hankalakäyttöisiä (Ainiala 2013). Se, että lyhenn nimiä ei ehdotettu enempää, kertoo siitä, että myöskään Itäkeskuksen lukion koulu yhteisössä lyhenn nimiä ei pidetä lukioille sopivina, tai ainakaan niitä ei pidetä yhtä sopivina kuin perinteisempiä nimiä. Voi olla, että *Kiekan* ja *Lumitin* kaltaiset nimet yleistyvät tulevaisuudessa lukioidenkin nimissä eivätkä lyhenteet ole enää käytössä vain ammatillisia oppilaitoksia nimettäessä.

4.2.2 Hyväksytyjen nimiehdotusten sisältö

Kaikki raadin käsittelyyn hyväksytyt ehdotukset vaikuttavat sellaisilta, joilla halutaan luoda lukiosta positiivinen mielikuva. Nimiehdotuksissa käytetään paljon lukion erityispiirteitä ja ominaisuuksia kuvaavia määritteitä, mikä ei ole aivan tavallista suomalaisten lukioiden nimissä. Nimiehdotusten sisällössä näkyvät selkeästi seuraavat teemat: *itä*-elementti tai sen puuttuminen sekä kieli, kulttuuri ja kansain-

välisyys. Näitä teemoja käsittelen seuraavissa alaluvuissa. Joissain kohdin otan huomioon myös esseissä esitetyjä ajatuksia.

4.2.2.1 *Itä*

Hyväksytyistä 22 nimestä kymmenen eli lähes puolet sisältää jossain muodossa elementin *itä*. Se on ymmärrettävää, sillä Itäkeskuksen lukio sijaitsee Itä-Helsingissä. Toisaalta se, että *itä*-elementti esiintyy niinkin monessa ehdotuksessa, on ristiriidassa lukiolaisten kirjoittamista esseistä välittyvien ajatusten kanssa. Moni esseen kirjoittaja on nimittäin sitä mieltä, että ”idän stigma” on poistettava lukion nimestä. Esimerkiksi Tyttö 1 kirjoittaa:

Esimerkki 1

Itä-Helsinkiä pidetään yleisesti huonompana seutuna ja jotkut saattavat siis saada sellaisen kuvan, että Itis olisi tasoltaan muita huonompi lukio. Saate-taan ajatella, että sinne tulee idässä asuvia huonompia oppilaita, vaikka oikeasti lukion keskiarvo on melko korkea ja koulu on tasoltaan hyvä eikä koulusta löydy sen enempää häiritseviä, huonoja oppilaita kuin muualta.

Toisaalta sama kirjoittaja on sitä mieltä, että muutoin *Itäkeskuksen lukio* on osuva nimi: siitä käy ilmi, missä lukio sijaitsee, ja se on helppo muistaa.

On totta, että Itäkeskuksen lukio sijaitsee Itä-Helsingissä, mutta se ei sijaitse Itäkeskuksessa vaan Puotinharjussa. Silti kuusi ehdotuksista sisältää jossain muodossa nimen *Itäkeskus* tai kaupunginosa-alueen epävirallisen nimen *Itis*. Neljässä nimiehdotuksessa lukion sijaintia ilmaisee paikannimi *Itä-Helsinki*.

Yksi ehdotetuimmista nimistä on *Itäkeskuksen lukio*. Tästä näkee, että monet lukiolaisista eivät pidä nimenvaihtoa ollenkaan toivottavana. Myös moni esseen kirjoittaja oli sitä mieltä, että *Itäkeskuksen lukio* on sopiva nimi eikä sitä pitäisi vaihtaa. Ne taas, jotka ovat ehdottaneet nimiä *It is kielilukio*, *Itiksen kielilukio*, *Itis international upper secondary school*, *Itäkeskuksen kielilukio* ja *Itäkeskuksen kielipainotteinen lukio*, ovat luultavasti osittain tyytyväisiä nykyiseen nimeen mutta toivovat nimen kertovan enemmän lukion erityispiirteistä.

Joillekin nimikilpailuun osallistuneille on selvästi tärkeää, että lukion nimestä näkee, missä päin Helsinkiä koulu sijaitsee. Eräs *Itä-Helsingin kielilukio* -nimeä ehdottanut perustelee nimeä sillä, että koulu sijaitsee Itä-Helsingissä ja siellä opetetaan kieliä. *Itä-Helsingin lukio* puolestaan saa seuraavanlaisen peruste-

lun: ”Itäkeskuksen lukio liian ghetto nimi.” Hänen mieleensä nimi *Itä-Helsinki* ei siis ilmeisesti tuo samanlaisia negatiivisia mielleyhtymiä kuin *Itäkeskus*.

Itä-Helsinkiä koskevissa tutkimuksissa on tarkasteltu alueen herättämiä mielikuvia. Riitta Alamiykkö on käsitellyt pro gradu -tutkielmassaan (2005) mielikuvia, joita Itä-Helsinkiin on liitetty mediassa, kirjallisuudessa ja keskusteluissa. Hän on pyrkinyt tuomaan esiin erityisesti itähelsinkiläisten omia näkemyksiä ja mielikuvia asuinalueestaan. Alamiykkön mukaan suuri osa Itä-Helsinkiin liittyvästä mediapuheesta ja muusta tutkimusaineistosta on ulkopuolisten näkökulmasta kirjoitettua – ei siis itähelsinkiläisten omiin käsityksiin perustuvaa. Samasta mielikuvaerosta kirjoittavat Terhi Ainiala ja Mia Halonen (2011). Heidän mukaansa Itä-Helsingin ulkopuolella asuvat arvioivat aluetta usein kielteisesti. Asukkailla puolestaan on vahva kotiseutuidentiteetti, ja he puolustavat asuinaluettaan. (Ainiala – Halonen 2011: 196–197.) Koska kaikki Itäkeskuksen lukion nimikilpailuun osallistuneet eivät antaneet yhteystietojaan, on mahdotonta sanoa, kuinka moni heistä on itähelsinkiläinen. Lukion opiskelijat nimittäin tulevat eri puolilta pääkaupunkiseutua, jotkut kauempaakin. Asuinpaikkatietojen puuttumisen vuoksi jää saamatta selville, ovatko *itä*-elementin sisältäviä nimiä ehdottaneet juuri itähelsinkiläiset.

4.2.2.2 Kielet, kansainvälisyys ja kulttuuri

Itäkeskuksen lukion opetussuunnitelmassa korostetaan laajaa kulttuurien tuntemusta (Itäkeskuksen lukio 2013: 4). Tämä näkyy muutamassa nimiehdotuksessa. Kulttuureja ja kansainvälisyyttä on tuotu esiin adjektiiveilla *international*, *kansainvälinen*, *kulttuuririkas* ja *monikulttuurinen* sekä yhdyssanalla *Monikulttuurilukio*. Näiden lisäksi ehdotus *Helsingin kulttuuritaitojen lukio* ilmentää lukion tavoitteita osoittaessaan, että lukiossa sekä hankitaan tietoja eri kulttuureista että harjoitellaan niiden soveltamista elämässä. Kahteen nimiehdotukseen sisältyvä käsite *monikulttuurisuus* on nykyään vahvasti esillä niin tiedotusvälineissä kuin koulutuksessa ja kasvatuksessakin. Sen vuoksi ei ole yllättävää, että nimien ehdottajat ovat käyttäneet juuri sitä.

Lukion kielipainotteisuuteen viitataan nimiehdotuksissa lähinnä *kielilukio*-yhdyssanalla. Muusta nimiaineistosta eroaa ehdotus *Satakielen lukio*. Siinä on

saatu ilmaistua yhdellä sanalla useita merkityksiä. Ehdotuksen *Satakielen lukio* nimenosa *satakielen* viittaa monimerkityksisesti kieleen ja myös luontoon. Luonto voidaan nähdä myös osana kulttuuria. Nimen ehdottaja perusteleekin ehdotustaan sillä, että siinä yhdistyvät luonto, kulttuuri ja kielet. Itäkeskuksen lukion lähiympäristössä myös pesii satakieliä, eli siksikin nimiehdotus on osuva (Itäkeskuksen lukio 2014: 2).

Myös Itäkeskuksen lukion oppilaskunnan hallitus piti *Satakielen lukiota* miellyttävänä nimenä. Se ehdottaa lausunnossaan, että jatkossa lukion markkinoinnissa käytettäisiin satakieli-teemaa. Hallitus kuitenkin toivoo, että *satakieli* saisi eteensä *itä*-määritteen. Hallituksen mukaan ”Idän satakieli” olisi sopivan neutraali ja siitä voisikin tulla lukion epävirallinen maskotti. (Oppilaskunnan hallitus 2013a.) Lausunnosta ei selviä, mitä oppilaskunnan hallitus maskotilla tarkoittaa, eikä se, onko ”Idän satakieli” miellyttävä nimeksi. Oletan kuitenkin heidän toivovan, että satakielen hahmoa käytettäisiin jollain tavalla lukion markkinoinnissa ja että hahmon nimi olisi *Idän satakieli*. On mahdollista, että ajatus satakielimaskotista on saanut innoitusta esimerkiksi useiden amerikkalaisten koulujen urheilujoukkueiden käyttämistä maskoteista.

Idän satakieli on kekseliäs nimi, sillä useimmat yhdistävät sen Suomessakin pesivään satakieleen (*Luscinia luscinia*). Vaikka idänsatakieli-nimistä lintua ei ole olemassa, viittaus lajiin on selkeä. Satakielen laulu on omaperäistä, vaihtelevaa ja voimakasta, ja tämä taitava lintu osaa yhdistellä lauluunsa kymmeniä erilaisia säkeitä (Lehtonen – Paatela 1989: 36). Satakielen laulutapaa on aikoinaan kuvailtu helmeileväksi jatkuvaksi laverteluksi tai katkonaiseksi rupatteluksi (Lehtonen – Raitasuo 1953: 77–78). Vastaavanlaisilla ilmauksilla voitaisiin hyvin kuvaila jotakin ihmisen puhumaa kieltä tai jonkun puhetapaa. Tämänkin vuoksi satakieli-tema sopii hyvin kielten opetukseen painottuneen lukion markkinointiin.

Nimi *Idän satakieli* rinnastuu hauskasti myös *etelänsatakieli*-nimisen linnun nimeen. Oppilaskunnan hallituksen jäsenille laji tuskin kuitenkaan on tuttu. Etelänsatakieli (*Luscinia megarhynchos*) on esimerkiksi Keski- ja Etelä-Euroopassa pesivä satakielen lähisukulainen. Suomeenkin harhautuu vuosittain muutamia yksilöitä. (Mullarney – Svensson – Zetterström 1999: 258.) Viittaus itäiseen ilmansuuntaan kytkee Idän satakielen osaksi Itä-Helsinkiä ja Itäkeskusta.

Kun Itäkeskuksen lukion nimeä ei vielä ollut vaihdettu, lukion logossa oli vihreävalkoinen puu. Lausunnossaan oppilaskunnan hallitus ehdottaa, että logoon lisättäisiin satakieli ”hyppelemään opin puumme oksille” (oppilaskunnan hallitus 2013a). Hallituksen mukaan puu on logona perinteikäs ja kuvaa sekä kasvua ja koulurakennusta ympäröivää vehreyttä että lukion vihreitä hankkeita. Hallitus toivoo, että logossa näkyisivät jollain tavalla myös eri kielet. Se ehdottaa, että lukion uusi slogan voisi olla ”Puu on satakielten koti”. (Oppilaskunnan hallitus 2013a.)

Nimenmuutoksen yhteydessä myös lukion logo vaihdettiin. Myös logon keksimiseksi järjestettiin erityisesti lukion opiskelijoille suunnattu kilpailu. Kilpailuun tuli kymmeniä ehdotuksia, joista opettajista ja opiskelijoista koostunut raati valitsi kaksi voittajaa. Itäkeskuksen lukion kuvataiteen opettaja Mari Salonen yhdisti voittaneet suunnitelmat koulun uudeksi logoksi. (Kärki 2014: 11.) Nykyään lukion logo on vihreä maapallo, joka kuvastaa lukion kansainvälisyyttä. Maapallon päällä seisoo katseensa korkeuksiin suunnannut ruskeanharmaa lintu, satakieli. (Ks. kuva 1.) Satakielen ottaminen lukion logoon on luultavasti ainakin osittain nimikilpailun tulosta. Ilman kilpailuun tullutta *Satakielen lukio* -ehdotusta koulussa ei välttämättä olisi tullut ajatelleeksi linnun valitsemista logon aiheeksi.

Oppilaskunnan hallitus toivoi, että *itä* säilyisi maskotin nimenosana edes pienenä osana lukiota. Toive kertoo omalta osaltaan siitä, että kaikkien mielestä *itä* ei ole negatiivinen asia. Nimessä *Idän satakieli* on sen miellyttävän satakielimiellyhtymän vuoksi positiivinen sävy, ja *itä*-määrite on luonnollinen osa nimeä. Osa opiskelijoista ei koekaan *idän* poistamista koulun nimestä tarpeellisena, vaan päinvastoin he ovat ylpeitä siitä eivätkä välitä sen joillekin luomista negatiivisista mielikuvista. Lukion uusi maskotti ei kuitenkaan ole nimeltään *Idän satakieli*, vaan se nimettiin *Stadin satakieleksi*. Stadin satakieltä on jo käytetty lukion

Kuva 1. Helsingin kielilukion logo.

maskottina esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, ja sitä kuvaillaan iloiseksi ja ulospäin suuntautuneeksi laulajaksi, jonka sydän on Itä-Helsingissä mutta joka on kotonaan joka puolella maailmaa. (Kärki 2014: 11.)

Satakielen lukion lisäksi kielten opetuksen painotusta ilmaisevien nimiehdotusten joukosta erottuu *Kielikylylukio*. Nimiehdotuksessa on yhdistetty kekseliäästi alun perin lapsille tarkoitettu kielikylyopetus sekä lukio-opetus. Ehdottaja ei ole kuitenkaan perustellut ehdotustaan. Lukion nimenä *Kielikylylukio* saattaisi vaikuttaa huvittavalta. Suomessa kielikylyopetus on suunnattu erityisesti suomenkielisille lapsille, mutta myös kielivähemmistöryhmille tarjotaan kansainvälisillä kielillä annettua kielikylyopetusta. Suomessa kielikyly aloitetaan päiväkodissa 3–6 vuoden iässä ja se jatkuu usein peruskoulun loppuun asti. Esimerkiksi Vaasan yliopistossa kielikylyopetusta voivat saada myös aikuiset. (Vaasan yliopisto 2014.)

Kielikylyopetuksen tavoin annettu lukio-opetus voisi olla käytännössä haasteellista. Kielikyly on vieraan kielen oppimisen malli, jossa kieli omaksutaan käyttämällä sitä luonnollisissa yhteyksissä. Kielikylyopetuksen tavoitteena on toiminnallinen kaksikielisyys ja vahvat kielikylykielen taidot. (Helsingin kaupunki 2015.) Lukio-opetuksen tavoite on sen sijaan paljon laajempi. Tietoja ja taitoja opitaan useissa eri oppiaineissa, ei pelkästään kielissä. Toki lukiossakin voidaan integroida eri oppiaineiden opetusta ja järjestää esimerkiksi kursseja, joilla opiskellaan jotakin reaaliainetta vieraalla kielellä. Itäkeskuksen lukiossa kielten opetusta on integroitu esimerkiksi kemian opetukseen (Jalkanen 2015).

Ehdotuksessa *Kansainvälinen kielikoulu* on ilmaistu sekä lukion kansainvälisyyttä että kielten opetusta. Ehdotus on aseteltu nimiehdotuslomakkeelle huomiota herättävällä tavalla. Nimenosa *kielikoulu* on kirjoitettu kahtena sanana, ja kaikki kolme *k*-kirjaimella alkavaa sanaa ovat allekkain. Ylhäältä alaspäin luettuna sanojen alkukirjaimet muodostavat kkk-lyhenteen, joka voi viitata esimerkiksi Ku Klux Klan -liikkeeseen.

Uskon, ettei ole sattumaa, että nimi on aseteltu lomakkeelle juuri niin. Itse asiassa ehdotuksen tekijä on ensin alkanut kirjoittaa suoraan lomakkeen kohdan ”Nimiehdotukseni:” perään, mutta sotkenut sitten kirjoittamansa ja aloittanut uudelleen kohdasta, jossa ensimmäisen sanan alle jää tilaa. Jos hän olisi kirjoittanut

ehdotuksen ensin aikomaansa paikkaan, hän ei olisi voinut asetella sanoja siististi allekkain.

Itäkeskuksen ympäristössä asuu paljon maahanmuuttajia, ja myös Itäkeskuksen lukiossa on jonkin verran maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Nykyään lukion opiskelijat edustavat yli 20:tä eri äidinkieltä (Itäkeskuksen lukio 2014: 2). Siksi on mahdollista, että ehdotus on tarkoitettu rasistiseksi mielenilmaukseksi tai sen on ajateltu olevan jollain tavalla huvittava. Ehdotuksen tekijä ei kuitenkaan ole perustellut nimiehdotustaan mitenkään.

Toki kkk-lyhenne voi viitata myös johonkin muuhun kolme *k*-kirjaimella alkavaa sanaa sisältävään nimeen tai ilmaukseen. Toinen tunnettu kkk-lyhenne tarkoittaa konekiväärikomppaniaa. Konekiväärikomppania on monille tuttu erityisesti Väinö Linnan *Tuntemattomasta sotilaasta*. Muita enemmän tai vähemmän tuttuja kolmen *k*:n lyhenteen muodostavia ilmauksia tai nimiä ovat esimerkiksi terveydenhoidon alalla käytetty ilmaus ”kylmä, koho, kompressio” sekä *Kirkkonummen Kennelkerho*.

4.3 Hylätyt nimiehdotukset

Annetuista nimiehdotuksista 14 ei päässyt nimiraadin käsittelyyn, vaan esiraatina toimineet rehtori ja koulusihteeri päättivät yhdessä, että ainakaan ne eivät ole sopivia lukion uudeksi nimeksi. Osa nimistä on rasistisia tai muuten loukkaavia, hyvän maun vastaisia. Osa voidaan pitää humoristisina, ja joissain voi havaita yhteyksiä historiaan tai Raamattuun. Monista hylätyistä nimiehdotuksista näkyy, että ehdotus on tehty huumorimielessä tai protestiksi nimikilpailua kohtaan. Kaikkien hylättyjen ehdotusten tekijöiden yhteystietojen paikkansapitävyydestä ei voi olla varma, mutta ainakin osa yhteystiedoista on selkeästi tekaistuja. Eräs ehdottaja on lomakkeen tietojen mukaan nimeltään *Yolo*. *Yolo* on nuorten käyttämä lyhenne englanninkielisestä fraasista ”you only live once”. Suomennettuna fraasi kuuluu: ”elät vain kerran”, ja sitä käytetään esimerkiksi silloin, kun on tullut tehtyä jotakin noloa tai typerää. (Pukka 2013.) Ehdottajan osoite puolestaan on Swag, joka on myöskin nuorten käyttämä sana. *Swag* merkitsee esimerkiksi itsevarmuutta (Urbaani sanakirja).

Hylätyt ehdotukset ovat seuraavat: *Baabelin kielilukio*, *Babylonian lukio*, *Helsingin virallinen eritaustaoppilaitos*, *Itä-Helsingin kansakoulu*, *Itä-Helsingin propagandakeskus*, *Itäblokin kielilukio*, *Lähi-Itäkeskuksen mamubunkkeri*, (*Modern*) *Pandemonium*, *Sirpa Jalan legioona*, *Sirpa Jalkasen legioona*, *Team Harrison*, *The kielilukio*, *Universaali kielten lukio* ja (*Uusi*) *internationalistinen lukio*. Jokaista nimeä ehdotettiin kerran. Sopimattomien ehdotusten määrä on melko suuri, lähes 24 prosenttia kaikista ehdotuksista. Hylätyistä ehdotuksista neljä on samalla nimiehdotuslomakkeella, ja ainakin yksi ehdottaja on jättänyt kilpailuun kaksi erillistä lomaketta. Nimiä *Sirpa Jalan legioona* ja *Sirpa Jalkasen legioona* ehdottaneiden opiskelijoiden ilmoittamat nimet ovat hyvin samankaltaisia. Nimi-ehdotusten ja ilmoitettujen nimien yhtäläisyyksien vuoksi voi olettaa, että ehdotukset ovat joko saman henkilön tekemiä tai kaverusten yhteistyönä keksimiä. Hylättyjä ehdotuksia on siis ehdottanut korkeintaan kymmenen eri ehdottajaa.

On huomionarvoista, että rehtori ja koulusihteeri päättivät karsia nimiehdotuksia raadin käsittelystä. Toki osa niistä on todella sopimattomia koulun nimeksi, enkä usko, että yhtäkään niistä olisi harkittu neljän kärkinimen joukkoon. Mielestäni olisi kuitenkin ollut raadin tehtävä päättää demokraattisesti, mistä nimiehdotuksista halutaan keskustella. Luultavasti hylätyistäkin ehdotuksista olisi voitu keskustella, jos joku raadin jäsenistä olisi sitä toivonut. Rehtoria lukuun ottamatta raadin jäsenet saivat kuitenkin kuulla hylätyistä ehdotuksista vasta nimiraadin kokouksessa. Hylättyjä nimiä ei ollut nimittäin lueteltu koosteessa, jonka jäsenet saivat ennen kokousta. Raadilla oli siis ollut mahdollisuus pohtia käsittelyyn hyväksytyjä ehdotuksia etukäteen, mutta hylätyistä heillä ei ollut tietoa.

4.3.1 Hylättyjen nimiehdotusten nimenosat

Rakenteeltaan suuri osa hylätyistä nimiehdotuksista on hyvin samankaltaisia kuin raadin käsittelyyn hyväksytyt ehdotukset. Hylätyissä ehdotuksissa on samoja funktioita täyttäviä nimenosia kuin hyväksytyissä: nimenosilla ilmaistaan sijaintia, erityispiirrettä ja kouluastetta. On kuitenkin kyseenalaista, kuvaavatko nimenosat Itäkeskuksen lukiota. Sijaintia ilmaisevat nimenosat *Itäblokin* ja *Lähi-Itäkeskuksen* eivät kerro lukion todellisesta sijainnista. Sen sijaan nimiehdotuksissa *Helsingin virallinen eritaustaoppilaitos*, *Itä-Helsingin kansakoulu* ja *Itä-Helsingin pro-*

pagandakeskus olevat paikannimet ilmaisevat lukion sijainnin yhtä tarkasti kuin monien hyväksytyjen ehdotusten nimenosat. Näissä ehdotuksissa ongelmallisia ovatkin muut nimenosat.

Nimenosat *Baabelin* ja *Babylonian* tuntuvat olevan samanlaisia kuin sijainnin ilmaisevat osat. Sijainnista ne eivät kuitenkaan kerro, ja tuskin nimien ehdottajat ovat sellaista edes ajatelleet. Kyseessä ovatkin erityispiirteen ilmaisevat nimenosat, joilla viitataan koulun kielipainotteisuuteen.

Lähes kaikki hylätyistä ehdotuksista eroavat hyväksytyistä vain semanttiselta sisällöltään. Myös niiden ehdottajilla on siis selvä käsitys siitä, minkälaisia lukioiden nimet ovat rakenteeltaan. Nimiehdotus *Team Harrison* poikkeaa rakenteeltaan yleisistä koulujennimimalleista. Englanninkielinen ehdotus on suomeksi *Harrisonin tiimi*, eikä millekään koululle ole helppo kuvitella sellaista nimeä. Muutamien muidenkin nimiehdotusten tarkoitteen lajiin nimenosa ei kuvaa koulua: *bunkkeri*, *keskus* ja *legioona* nimen perusosana eivät anna ymmärtää, että nimen tarkoite on oppilaitos. Muissa hylätyissä ehdotuksissa nimen perusosana on joko *koulu*, *lukio* tai *oppilaitos*. *Koulu* esiintyy yhdyssanan osana nimessä *Itä-Helsingin kansakoulu* ja *oppilaitos* nimessä *Helsingin virallinen eritaustaoppilaitos*. Kahdessa ehdotuksessa *lukio* on osa yhdyssanaa *kielilukio*, ja muissa se on omana nimenosanaan.

Vaikka joidenkin ehdotusten perusosa ei ole merkitykseltään kouluun viittaava, ehdotusten rakenne on muuten lukionnimimalliin sopiva. Esimerkiksi ehdotuksessa *Itä-Helsingin propagandakeskus* on sijaintia ilmaiseva nimenosa *Itä-Helsingin*, erityispiirrettä ilmaiseva *propaganda*-nimenosa ja tarkoitteen lajia ilmaiseva *-keskus*. Ehdotusten joukossa ei ole esimerkiksi *Kielilukio Itä-Helsingissä* -nimen kaltaisia ehdotuksia, vaan nimenosat ovat ainoastaan nominatiivi- ja genetiivimuotoisia, mikä on olennaista koulujen nimissä.

Sen sijaan sulkeiden käyttäminen nimiehdotuksissa (*Modern*) *Pandemonium* ja (*Uusi*) *internationalistinen lukio* on poikkeuksellista. Lukion viralliseen nimeen on hankala kuvitella sulkeita. Onkin todennäköistä, että sulkeet osoittavat, että nimien ehdottaja on antanut kummallekin nimelle kaksi vaihtoehtoa: *Modern Pandemonium* tai *Pandemonium* ja *Uusi internationalistinen lukio* tai *Internationalistinen lukio*. Ehdotuksen (*Modern*) *Pandemonium* sulkeissa oleva nimenosa

Modern on englantia ja tarkoittaa modernia, uutta tai nykyaikaista. (*Modern*) *Pandemonium* vaikuttaa enemmänkin rock-yhtyeen tai taideteoksen kuin koulun nimeksi. Ehdotukset (*Modern*) *Pandemonium* ja (*Uusi*) *internationalistinen lukio* ovat saman henkilön tekemiä. Samassa nimiehdotuslomakkeessa ovat myös ehdotukset *The kielilukio* ja *Universaali kielten lukio*. Ehdotuksille ei ole annettu perusteluita.

Yhdessäkään nimiraadin käsittelyyn hyväksytyssä ehdotuksessa ei ole henkilönimeä. Hylätyissä puolestaan on *Harrisonin* lisäksi käytetty lukion rehtori Sirpa Jalkasen nimeä sekä muunnelmaa siitä. Nimiehdotuksissa on käytetty myös historiallisia paikannimiä *Baabel* ja *Babylonia* sekä kylmän sodan ajalta peräisin olevaa *itäblokkia*, joka tosin on alkuperäisessä merkityksessään appellatiivi.

4.3.2 Hylättyjen nimiehdotusten semanttiset sisällöt

Kahteen hylättyyn ehdotukseen sisältyy nimi *Babylonia* tai *Baabel*. *Babylonia* oli muinainen valtakunta nykyisen Irakin valtion eteläosassa. Sen pääkaupunki oli nimeltään *Babylon* eli *Baabel*. *Babyloniassa* kehittyi vuosisatojen aikana erittäin monipuolinen kulttuuri, ja sieltä ovatkin peräisin useat tunnetut kirjalliset teokset sekä esimerkiksi astrologian perusteet. (Suomalainen tietosanakirja s.v. *Babylonia*.) On siis ymmärrettävää, että jotkut ehdottajista ovat huomanneet yhteyden *Babylonian* ja *Itäkeskuksen lukion* välillä. Onhan lukion opetus kieliiin ja kulttuuriin painottunut.

Babylon esiintyy myös Raamatussa (vanhassa suomennoksessa *Babel*), ja viitteitä myös Raamatun *Babylonin* ja *Itäkeskuksen lukion* välillä on havaittavissa. Raamatun ensimmäisen Mooseksen kirjan 11. luku kertoo *Babylonin* (hepr. *Babel*) kaupungista, jonka Nooan jälkeläiset rakensivat. Silloin koko maailma käytti samoja sanoja ja puhui yhtä kieltä. Kaupunkiin rakennettiin myös torni, jonka oli tarkoitus yltää taivaaseen asti. Raamatun kertomuksen mukaan ihmiset olivat tornia rakentaessaan menneet Jumalan mielestä liian pitkälle, ja hän päätti rangaistukseksi sekoittaa ihmisten kielet ja hajaannuttaa heidät ympäri maailmaa. (1. Moos. 11.) Raamatun tulkinnan mukaan tapahtuma selittää ihmiskunnan jakautumisen eri kansoihin, joilla on omat kielensä.

Mielestäni ehdotuksia *Baabelin kielilukio* ja *Babylonian lukio* ei voi ensisijaisesti pitää sopimattomina. Koska nimissä olevaa paikannimeä ei voi helposti yhdistää Helsinkiin, sen mihinkään kaupunginosaan tai edes Suomeen, lukion nimeäminen niillä ei olisi ollut toivottavaa. Nimissä on kuitenkin viittauksia sekä kieliin että kulttuureihin, ja yhteyden huomaaminen on ollut kekseliästä. Siksi ehdotukset olisivat mielestäni ansainneet paikan raadin käsittelyyn hyväksytyjen nimiehdotusten joukossa.

Omalta osaltaan historiaan ja uskontoon saattaa viitata myös nimiehdotus (*Modern*) *Pandemonium*. Koska ehdottaja ei ole antanut perusteluja, voi vain arvailla, mikä nimen merkitys on. *Pandemonium* on Helvetin pääkaupungin nimi John Miltonin eepisessä runoteoksessa *Kadotettu paratiisi*. Nimiehdotuksella (*Modern*) *Pandemonium* ehdottaja on voinut haluta tuoda esiin ajatuksiaan koulusta helvetillisenä paikkana. Toisaalta *Pandemoniumilla* voidaan tarkoittaa myös esimerkiksi samannimistä videopeliä tai elokuvaa. Myös ehdotuksen *Team Harrison* semanttista sisältöä on vaikea päätellä. Ehdotuksen tekijä on antanut perustelun: ”Kansainvälisesti tunnettu nimi. ’Team’ edustaa hyvää yhteishenkeä.” Ei kuitenkaan ole selvää, keneen Harrisoniin ehdottaja viittaa.

Nimiehdotukset *Itä-Helsingin kansakoulu* ja *Itä-Helsingin propagandakeskus* voidaan tulkita lukiota ja sen opiskelijoita halventaviksi. Suomen koulutusjärjestelmään kuului kansakoululaitos vuodesta 1866 aina 1970-luvun peruskouluuudistukseen asti. Kansakoululaitosta kehitettiin oppivelvollisuuslain perusteella, ja opintojen pituus vaihteli eri aikoina. Kaikki oppivelvolliset kävivät kansakoulua neljästä kahdeksaan vuotta. (Nurmi 1983: 39–41.) Lahjakkaat oppilaat ja usein myös varakkaampien perheiden lapset siirtyivät kansakoulusta oppikouluun, joka jakautui viisivuotiseen keskikouluun ja kolmivuotiseen lukioon. Huonosti menestyneet tai sellaiset oppilaat, joilla ei muuten ollut mahdollisuutta päästä oppikouluun, jatkoivat opintojaan kansakoulussa. (Pihkala 2005.) Kansakoulun jälkeen saatettiin myös siirtyä suoraan työelämään tai ammattikouluun jatkamaan opintoja. Nimiehdotus *Itä-Helsingin kansakoulu* antaa ymmärtää, että ehdottaja pitää Itäkeskuksen lukiota huonosti menestyneiden opiskelijoiden kouluna. Kansakoulun oppilaat olivat myös nuorempia kuin lukio-opiskelijat. Siksi *kansakoulu* ei sopisi

Itäkeskuksen lukion nimenosaksi edes silloin, jos Suomessa olisi edelleen kansakouluja.

Nimiehdotus *Itä-Helsingin propagandakeskus* halventaa Itäkeskuksen lukiota ja mahdollisesti koko lukiokoulutusta. Propaganda on jonkin aatteen tai opin tavoitteellista ja järjestelmällistä levitystä, jolla pyritään muokkaamaan ihmisten mielipiteitä. Lukion kutsuminen *propagandakeskukseksi* ilmentää ajatusta siitä, että opetuksen tarkoitus ei olisikaan sivistää opiskelijoita ja opettaa heille elämässä tarvittavia taitoja vaan tehdä heistä jonkin aatteen kannattajia. Olisi kiinnostavaa tietää, minkä aatteen tai opin propagandistiseksi levittäjäksi nimen ehdottaja on Itäkeskuksen lukion ajatellut. Ehdottaja ei kuitenkaan ole perustellut ehdotustaan.

Lukiota ja sen opiskelijoita halventavien ehdotusten lisäksi hylättyjen nimiehdotusten joukossa on kaksi ehdotusta, joiden tekijät pilkkaavat lukion rehtoria ja tavallaan myös opiskelijoita. Ehdotuksia *Sirpa Jalan legioona* ja *Sirpa Jalkasen legioona* ei ole perusteltu mitenkään. *Legioona* ehdotuksissa viittaa armeijan joukkoihin. Legioonat olivat antiikin Rooman armeijan sotilasyksiköitä. Voi olettaa, että ehdotusten tekijät ovat ajatelleet rehtori Sirpa Jalkasen koulunsa johtajaksi, legioonan päälliköksi, ja opiskelijat häntä seuraaviksi ja totteleviksi sotilaisiksi, legioonalaisiksi. Armeijassa pidetään kovaa kuria, ja ehkä ehdottajat ovat halunneet ilmaista, kuinka rehtori heidän mielestään johtaa koulutyöskentelyä.

Ehdotuksia *Helsingin virallinen eritaustaoppilaitos* ja *Lähi-Itäkeskuksen mamubunkkeri* voi pitää rasistisina. Lukiossa on opiskelijoita, jotka tulevat eri kulttuureista ja joiden äidinkieli ei ole suomi. Nimenosa *eritaustaoppilaitos* ei ole yleiskielinen, mutta sillä viitataan luultavasti opiskelijoiden kulttuurien kirjoon. Koska nimessä on myös adjektiivi *virallinen*, voi päätellä, että ehdottaja ajattelee Itäkeskuksen lukiossa olevan erityisen paljon eri kulttuureista tulevia opiskelijoita. Kaikista Helsingin lukioista juuri Itäkeskuksen lukio on ”virallinen eritaustaoppilaitos”, vaikka varmasti muissakin kaupungin lukioissa on maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Tietysti ehdottaja voi tarkoittaa ”eritaustalla” myös esimerkiksi opiskelijoiden perheiden taloudellisia eroja.

Nimeä *Helsingin virallinen eritaustaoppilaitos* on ehdottanut Karri Koira, jonka nimen jo totesin keksityksi. Hän on antanut ehdotukselleen seuraavan pe-

rustelun: ”HelVET! Kaikki haluavat opiskella HelVETissä!” Ehdottaja on siis muodostanut nimestä myös lyhenteen. Voi olla myös niin, että hän on ensin keksinyt, että nimestä täytyy voida tehdä kyseinen lyhenne, ja sen jälkeen miettinyt, mistä sanoista sen saa muodostettua. Ehdotus perusteluineen on ehkä tarkoitettu humoristiseksi, mutta se voi myös loukata useita. Erityisesti kansainväliselle ja monikulttuuriselle Itäkeskuksen lukiolle opiskelijoiden moninaisuus ja erilaisuus on merkittävä ja positiivinen asia.

Nimeen *Lähi-Itäkeskuksen mamubunkkeri* sisältyvä *mamu* on yleisestikin käytössä oleva maahanmuuttajia tarkoittava termi, mutta tietyissä käyttöyhteyksissä se voi olla rasistinen. Nimiehdotuksessa *Lähi-Itäkeskuksen mamubunkkeri* paikkaa ilmaiseksi *Lähi-Itäkeskuksella* Itäkeskus yhdistetään humoristisesti Lähi-itään, joka on ollut pitkään rauhaton ja ongelmallinen alue. Itä-Helsinkiin negatiivisesti ja varauksellisesti suhtautuvat saattavat kuvata Itäkeskuksen seutua samoilla adjektiiveilla. Nimenosalla *bunkkeri* saatetaan viitata koulurakennuksen ulkomuotoon. Tämä ei ole varmasti ensimmäinen kerta, kun opiskelija vertaa kouluun bunkkeriin tai jonkin muuhun vähemmän viehättävän näköiseen rakennukseen. Koulusta puhuttaessa saatetaan käyttää myös muita vähemmän imartelevia nimityksiä. Esimerkiksi kankaanpääläiset nuoret ovat käyttäneet kouluista useita epävirallisia nimiä, kuten *Hullujenhuone*, *Kidutuskammio*, *Nuorisovankila* ja *Pakalaitos* (Persson 2003: 95).

Myös nimiehdotuksessa *Itäblokin kielilukio* Itäkeskus rinnastetaan paikkana muualla maailmassa sijaitsevaan alueeseen. Itäbloki puhutaan, kun tarkoitetaan kylmän sodan aikaista Neuvostoliittoa ja sen määräysvallassa olleita Itä- ja Keski-Euroopan sosialistisia maita. Neuvostoliitto kohteli monia itäblokin maita huonosti, ja maissa kylmän sodan aikana vallinneiden huonojen olojen vuoksi *itäbloki* tulee helpommin mieleen negatiivisia kuin positiivisia ajatuksia. Hylättyjä nimiä ehdottaneet ovat siis onnistuneet halventamaan Itäkeskuksen lukiota, sen rehtoria ja opiskelijoita sekä Itäkeskusta alueena.

Hylätyistä ehdotuksista *Universaali kielten lukio* ja (*Uusi*) *internationalistinen lukio* ovat neutraalimpia kuin useat edellä esitellyt ehdotukset. Niillä on ehkä haluttu ilmaista lukion kansainvälisyyttä, mutta adjektiiveiksi valitut *universaali* ja *internationalistinen* ovat melko mahtipontisia. *Universaali* ei edes tarkoita ai-

van samaa kuin *kansainvälinen*, vaan arkikielessä se on *yleismaailmallinen*. Nimi- ehdottaja on luultavasti tarkoituksella käyttänyt näitä hieman erikoisia nimi- menosia saadakseen ehdotuksensa kuulostamaan hienoilta. On mahdollista, että lukion kuvaileminen yleismaailmalliseksi on tarkoitettu ironiseksi kannanotoksi. Mielestäni kumpaakaan nimiehdotuksista ei kuitenkaan olisi pitänyt hylätä nimi- raadin käsittelystä. Ne ovat ehkä humoristisia eivätkä sovi lukion nimeksi, mutta eivät ne mielestäni kuulu samaan ryhmään esimerkiksi *Helsingin virallisen eri- taustaoppilaitoksen* kanssa.

Myös *The kielilukion* jättäminen raadin käsittelyn ulkopuolelle on kyseen- alaista. Ehdotus on rinnastettavissa *It is kielilukioon*, jota raati käsitteli. Kummas- sakin ehdotuksessa on hyödynnetty englannin kieltä, mutta jostain syystä rehtori ja koulusihteeri eivät pitäneet *The kielilukiota* sopivana. *The* on englannin määräi- nen artikkeli, jonka käyttö kielilukion nimessä tekee painokkaamman vaikutuksen kuin pelkkä *Kielilukio* tekisi. On myös huomattava, että *Kielikylypylukio* otettiin mukaan raadin käsittelyyn. Voi olla, että *(Modern) Pandemonium*, *The kielilukio*, *Universaali kielten lukio* ja *(Uusi) internationalistinen lukio* hylättiin, koska ne olivat saman ehdottajan tekemiä. Jos rehtori ja koulusihteeri pitivät yhtä niistä so- pimattomana, he saattoivat ajatella, että muutkaan niistä eivät ole kelvollisia.

5 Opiskelijoiden näkemyksiä lukion nimestä

Tässä luvussa käsittelen Itäkeskuksen lukion opiskelijoiden kirjoittamia esseitä. Esseissä opiskelijat pohtivat, minkälaiset nimet ovat sopivia lukioille. Luvussa 5.1 esittelen esseeaineistoni ja luvussa 5.2 tarkastelen, mitä ominaisuuksia lukioiden nimissä pitäisi lukiolaisten mielestä olla. Luvussa 5.3 selvitän, miten esseiden kirjoittajat suhtautuvat nimenvaihtoon ja nimeen *Helsingin kielilukio*. Luvussa 5.4 käsittelen esseistä välittyvää ajatusta siitä, että *itä*-elementti Itäkeskuksen lukion nimessä aiheuttaa negatiivisia mielikuvia.

5.1 Esseet aineistona

Tutkimukseni aineiston toinen osuus koostuu Itäkeskuksen lukion opiskelijoiden kirjoittamista 18 esseestä. Neljä kirjoittajista on poikia ja 14 tyttöjä. Aineistoni esseeet on kirjoitettu sähköisesti Itäkeskuksen lukion äidinkielen kurssilla maaliskuuhuhtikuussa 2013, ja niiden kirjoittajat kävivät silloin lukiota toista vuotta. Olen saanut kirjoittajilta ja heidän huoltajiltaan luvan esseiden tutkimuskäyttöön. Viitataan kirjoittajiin nimityksillä Poika 1, Poika 2, Tyttö 1, Tyttö 2 jne. Olen korjannut esseistä näppäilyvirheiksi tulkitsemani virheet sekä muutamat oikeinkirjoitusvirheet, kuten yhdyssana- ja alkukirjainvirheet. En kuitenkaan ole korjannut esimerkiksi virheellisiä lauserakenteita tai välimerkkivirheitä.

Olin paikalla äidinkiellentunnilla, kun opiskelijat aloittivat esseen kirjoittamisen. Esseen kirjoittamista varten annettu tehtävänanto ja ohjeistus olivat minun tekemiäni ja kuuluivat näin: ”Kirjoita essee siitä, millaisia mielestäsi ovat hyvät ja sopivat nimet lukioille/kouluille. Voit pohtia esimerkiksi oman lukiosi nykyistä ja tulevaa nimeä tai lukioiden ja koulujen nimiä yleensä. Jos kirjoitat Itäkeskuksen lukion nimestä, voit myös miettiä, miksi nimenvaihto on tarpeellinen tai onko se mielestäsi sitä. Pohdi myös, millaiset arvot ja mielipiteet saattavat vaikuttaa koulujen nimien taustalla.” Lisäksi näytin opiskelijoille virikkeeksi seuraavan luettelon suomalaisten lukioiden ja muiden oppilaitosten nimistä: *Apollon yhteiskoulun lukio*, *Elias-koulun lukio*, *Etu-Töölön lukio*, *Haaga-Helia*, *Juhana Herttuan lukio*, *Kallion lukio*, *Laurea*, *Metropolia*, *Minna Canthin lukio*, *Omnia*, *Ressun lukio*, *Sibelius-lukio* ja *Suomalais-venäläisen koulun lukio*. Kaikki eivät saaneet esseetään

valmiiksi oppitunnin aikana, ja he saivat mahdollisuuden kirjoittaa tekstinsä loppuun kotona. Esseiden palautuspäivä oli vasta hieman myöhemmin, eli opiskelijat olisivat halutessaan voineet viimeistellä tekstiään kaikessa rauhassa.

5.2 Lukiolaisten käsitykset hyvästä lukion nimestä

Vaikka esseen tehtävänannossa sanotaan, että kirjoittajat voivat pohtia joko lukioiden nimiä tai yleisesti koulujen nimiä, lähes kaikki kirjoittavat vain lukioiden nimiä. Opiskelijat nimeävät esseissään useita lukioita kuvaavia ominaisuuksia, joiden he toivovat näkyvän lukion nimessä. He pohtivat myös esimerkiksi sitä, mikäkielinen nimi voi olla, ja toteavat, että on hyvä, jos nimestä voi muodostaa sopivan lempinimen lukiolle. Olen koonnut taulukkoon 2 piirteet, jotka on mainittu vähintään kolmessa esseessä. Taulukossa ovat vain sellaiset piirteet, joiden voidaan nähdä olevan yleistettävissä kaikkia Suomen lukioiden nimiä koskeviksi. Opiskelijat käsittelevät esseissään myös useita erityisesti heidän lukioonsa ja sen uuteen nimeen liittyviä ominaisuuksia. En ole lisännyt niitä taulukkoon, mutta esittelen niitä luvussa 5.2.7. Taulukon ensimmäiseen sarakkeeseen on koottu eri ominaisuudet ja toisessa näkyy, kuinka monessa 18 esseestä ominaisuus mainitaan. Luvuissa 5.2.1–5.2.6 esittelen taulukkoon koottuja piirteitä ja analysoin opiskelijoiden kirjoituksia niistä.

Taulukko 2. Hyvän nimen piirteitä.

Ominaisuus	Esseiden lukumäärä
Lukion sijainti	18
Lukion erikoistuminen johonkin alaan tai jonkin oppiaineen opetuksen painotus	16
Nimi antaa lukiosta hyvän ensivaikutelman	15
Nimestä voi tehdä mukavan lempinimen tai lyhenteen	4
Nimi on brändi tai mainostaa lukiota	4
Nimen kieli	3

5.2.1 Lukion sijainti

Jokainen esseen kirjoittanut opiskelija on sitä mieltä, että on hyvä, jos lukion sijainti selviää jo nimestä. Opiskelijat ovat kuitenkin eri mieltä siitä, kuinka tarkkaan sijainnin tulee olla määritelty. Osan mielestä riittää, että sijainti mainitaan kaupungin tarkkuudella. Suurin osa kirjoittajista pohtii esseessään oman lukionsa nimeä, joten he mainitsevat esimerkkinä sijainnin ilmaisemisesta nimenosan *Helsingin*.

Toisten mielestä taas nimestä täytyy selvittää, missä päin kaupunkia lukio sijaitsee. Osa heistä on sitä mieltä, että riittää, kun ilmaistaan, onko lukio esimerkiksi Itä- vai Länsi-Helsingissä. Osa puolestaan pitää tärkeänä sitä, että lukion sijainti on ilmaistu kaupunginosan tai kaupunginosa-alueen tarkkuudella. Esimerkiksi Tyttö 2 toteaa, että kun hän pyrki lukioon opiskelemaan, Itäkeskuksen lukio oli helppo valinta, sillä hän näki heti lukion nimestä koulun sijaitsevan lähellä hänen kotiaan. Kaupunginosa-alueen näkyminen nimessä saattaa siis helpottaa sopivia opiskelupaikkoja valikoivan yhdeksäsluokkalaisten valintaa. Tyttö 3 kirjoittaa, että nimestä voisi ilmetä lukion tarkka sijainti, mutta toteaa kuitenkin, ettei se ole välttämätöntä:

Esimerkki 2

Yksi nimiehdotus voisi olla vaikka Helsingin kielilukio. Siitä tulee ilmi koulun olevan kielipainotteinen ja sijainnistakaan ei saa negatiivisia ajatuksia, toisaalta koulun tarkka sijainti ei ilmene mitenkään. Koulun tarkan sijainnin ilmaiseminen voitaisiin yhdistää siihen ja käyttää *Itäkeskuksen kielilukio* -nimeä. Toisaalta ei kauheasti haittaa jos koulun nimestä ei saa tarkkaa sijaintia ilmi, sillä ei muillakaan erikoislukioilla ole nimessään koulun sijaintia mukana.

5.2.2 Lukion painotus

Esseiden kirjoittajista 16 on sitä mieltä, että jos lukiossa painotetaan jonkin tietyn oppiaineen opetusta tai jos lukio on erikoistunut johonkin alaan, sen on syytä näkyä myös lukion nimessä. Itäkeskuksen lukio on kielipainotteinen, ja monet opiskelijoista kirjoittavatkin esseessään, että sen pitäisi näkyä myös lukion nimessä. He esittävät lukion nimeksi muun muassa seuraavia nimiä: *Helsingin kielilukio*, *Helsingin kielipainotteinen lukio*, *Helsinki Language School*, *Itäkeskuksen kielilukio* ja *Itäkeskuksen kielilukio*. Tyttö 4 ottaa huomioon myös lukion valtiolta saaman ra-

hallisen tuen perustellessaan, miksi kielten opetuksen painottamisen pitäisi näkyä Itäkeskuksen lukion nimessä:

Esimerkki 3

Tämän hetkisten tietojeni mukaan moni muu koulu ei saa valtiolta rahaa järjestääkseen yhtä paljon kansainvälisiä aktiviteetteja, kuin Itäkeskuksen lukio saa. Tämän harvinaisuuden olisi mielestäni myös tärkeää näkyä nimessä, ja näin myös kaikki mahdolliset kielistä ja kansainvälisyydestä kiinnostuneet voisivat löytää paikkansa koulustamme.

Monia epäilyttää kuitenkin sellainen nimi, josta voi päätellä virheellisesti, että lukiossa ei ole yleislinjaa ollenkaan. Nimi on usein ensimmäinen asia, jolla koulua esitellään sinne pyrkiville tai heidän vanhemmilleen. Siksi huoli nimeen liittyvistä mielikuvista on aiheellinen. Kielten opiskelun merkityksen korostaminen nimessä saattaa hämmentää osaa potentiaalisista uusista opiskelijoista.

5.2.3 Hyvän ensivaikutelman antaminen

Lähes kaikkien opiskelijoiden mielestä on tärkeää, että nimi antaa hyvän ensivaikutelman lukiosta. Esseen kirjoittajista 15 pohtii ensivaikutelman tärkeyttä ja sitä, minkälaisia mielikuvia lukion nimi voi aiheuttaa. Moni heistä on sitä mieltä, että opiskelupaikkaa etsivä yhdeksäsluokkalainen valitsee itseään kiinnostavat lukiot juuri sen mukaan, minkälaisen vaikutelman hän saa lukioden nimistä. Varmasti yhdeksäsluokkalaiset kuitenkin myös keskustelevat eri vaihtoehdoista kavereidensa, vanhempiensa ja opettajiensa kanssa. On kuitenkin totta, että ensivaikutelma on merkityksellinen. Hyvän ensivaikutelman antamisen tärkeyttä painotetaan niin työpaikan haussa kuin uusien ihmisten tapaamisessakin. Miksei siis ensivaikutelman tärkeys pätsisi myös nimiin?

Kirjoittajien mukaan hyvän ensivaikutelman antaa nimi, joka on esimerkiksi selkeä, sopivan pituinen ja helposti mieleen jäävä ja josta saa tarvittavat tiedot lukiosta. Tyttö 5 kirjoittaa nimen antaman ensivaikutelman lisäksi myös koulun sijainnin vaikutuksesta mielikuviiin. Hän sanoo, että joidenkin oppilaitosten maine voi tahrinua turhaan sen vuoksi, että kouluja luokitellaan niiden sijainnin mukaan:

Esimerkki 4

Koska Helsingissäkin on paljon lähiöitä ja alueita, joilla on ennalta negatiivinen maine, koulun arvostusta ja sen opetuksen tasoa saatetaan aliarvioida

ja koulun maine liitetään alueensa maineeseen. Tästä syystä nuoret ehkä arvostavat joitakin kouluja enemmän ja toisia vähemmän jo ennalta, kun ajattelee koulua kartalla. Koska nuoret ovat muutenkin yleisesti paljolti ennakkoluulojen, kavereiden mielipiteiden ja juorujen johdantelemina, vaikuttaa helpostikin luulot ja ns. puskaradion kautta kuulleet tarinat nuoren opiskelupaikan valintaan.

Tyttö 5:n huoli on aiheellinen, ja myös Itäkeskuksen lukiosta saattaa syntyä sen sijainnin ja sijainnin nimessä ilmenemisen vuoksi negatiivisia mielikuvia. Alamiikkaaja (2005: 87–88) on todennut tutkimuksessaan, että Itä-Helsingin ulkopuolella asuvat pitävät Helsingin itäisiä osia pelottavina ja villeinä. Se, että lukion nimessä on nimielementti *itä*, saattaa karkottaa osan potentiaalisista opiskelupaikkaa etsivistä nuorista. Vaikka lukiossa tarjottaisiin kuinka tasokasta opetusta tahansa, huonomaineisena pidetyn alueen nimi lukion nimenosana voi saada nuoret tai heidän vanhempansa ajattelemaan, ettei lukio voi olla hyvä opiskelupaikka.

Tyttö 6 kirjoittaa, että Itäkeskuksen lukiolla on melko huono maine nuorten keskuudessa ja että tuo maine johtuu osittain juuri lukion sijainnista. Hän on kuulut sanottavan, että Itäkeskuksen lukioon joudutaan, ei haeta. Jokaisessa kaupungissa, jossa on useita lukioita, lukioiden suosion välillä on varmasti eroja. Siihen, kuinka suosittu kukin lukio opiskelijoiksi pyrkivien keskuudessa on, vaikuttaa moni asia. Se, että lukion nimi antaa lukiosta hyvän ensivaikutelman, on tärkeää, mutta uskoakseni myös muilla asioilla on merkitystä. Poika 1 kirjoittaa, että kaikilla lukio-opintoja suunnittelevilla on omat kriteerinsä, joiden perusteella he etsivät itselleen sopivaa opiskelupaikkaa. Hänen mukaansa esimerkiksi kielten tai musiikin opiskelusta kiinnostuneet osaavat kyllä hakea sopivia lukioita, vaikka erityistehtävä ei ilmenisikään nimestä.

Kaksi opiskelijoista mainitsee erikseen nimen ”hienouden” merkityksen. Sekä Tyttö 4 että Poika 2 mainitsevat *Sibelius-lukion* esimerkkinä nimestä, joka saa tarkoitteensa vaikuttamaan tasokkaalta lukiolta. Tyttö 4 kirjoittaa, ettei tiedä kyseisestä lukiosta juuri mitään, mutta kuuluisan säveltäjän nimi lukion nimenosana saa hänet ajattelemaan, että lukio on korkeatasoinen ja että siellä saa asiantuntevaa opetusta. Merkittävän henkilön mukaan nimetyn lukion tasokkaana pitäminen ei ole ihmeellistä. Kuvastaahan merkkihenkilön nimi usein korkeaa statusta. Moni voi ajatella, että merkittävän henkilön mukaan nimetyn lukion täytyy myös olla jollain tapaa merkittävä.

5.2.4 Lempinimi tai lyhenne

Neljä kirjoittajista mainitsee, että on hyvä, jos lukion nimestä voi muodostaa lyhenteen tai lempinimen. Esimerkiksi lyhentämällä ja erilaisia johtimia käyttämällä käytännössä kaikista virallisista nimistä voi tehdä sekundaarin epävirallisen nimen. Itäkeskuksen lukiosta on käytetty lempinimeä *Itis*, joka on juuri sekundaari nimi. Mikään ei estä antamasta lukiolle myös primaaria epävirallista nimeä esimerkiksi sen ulkonäön tai opetustapojen perusteella.

Tyttö 7 on sitä mieltä, että *Helsingin kielilukio* on pitkä nimi ja sen vuoksi hankalasti muistettava. Nimen pituudesta voi olla toistakin mieltä, mutta Tyttö 7 kuitenkin toteaa, että jos lukion nimeksi tulee *Helsingin kielilukio*, sille täytyy keksiä lempinimi. Hän ehdottaa, että lempinimeksi tulisi *Hekilu*, joka on muodostettu lyhentämällä nimen nimenosia. Poika 3 kirjoittaa, että jos lukion nimeksi tulisi *Helsingin kielilukio*, nimestä muodostuisi lyhenne *HKL*, ”josta voisi seurata mahdollisesti hämmentyneitä ensivaikutelmia”. Poika 3 viittaa ilmeisesti Helsingin kaupungin liikennelaitoksen nimestä käytettyyn lyhenteeseen. On totta, että lempinimestä kirjoittaneiden opiskelijoiden ajatusten perusteella voi sanoa, että lempinimen tai lyhenteen käyttäminen on erityisen tärkeää silloin, kun lukion nimi on pitkä ja hankalasti muistettava. Tyttö 8:n mukaan myös *Itäkeskuksen kielilukio* olisi aivan liian pitkä nimi.

Nimikilpailuun tulleet ehdotukset *It is kielilukio*, *Itiksen kielilukio* ja *Itis international upper secondary school* kertovat, että Itäkeskuksen lukion lempinimi *Itis* on monille opiskelijoille tärkeä ja että he toivovat nimen virallistamista. Muutamien Suomen lukioiden, kuten Resson lukion, epävirallinen nimi onkin virallistettu. Esseen kirjoittanut Tyttö 3 puolestaan on sitä mieltä, että *Itis* on huono lempinimi lukiolle. Hänen mukaansa *Itis* ei ole lainkaan persoonallinen ja sen voi helposti sekoittaa kauppakeskus Itiksen nimeen. Myös hän kuitenkin toivoo, että uudesta nimestä voisi keksiä jonkin mukavan lempinimen.

5.2.5 Nimi mainoksena

Se, että lukion nimen voidaan ajatella toimivan mainoksen kaltaisena viestinä lukion erityispiirteistä ja paremmuudesta muihin lukioihin nähden, liittyy osaltaan hyvän ensivaikutelman antamiseen. Koin kuitenkin tärkeäksi käsitellä mainos- ja

markkinointiteemaa omana kohtanaan, sillä neljä kirjoittajista mainitsee sen erikseen esseessään. Heistä kolme pohtii myös nimestä saatavan ensivaikutelman tärkeyttä.

Oppilaitokset joutuvat nykyään kilpailemaan lahjakkaista opiskelijoista. Siksi esseiden kirjoittajat ovat oikeassa todetessaan, että lukiot voivat nimellään markkinoida itseään ja tarjoamaansa opetusta. Tyttö 7 kirjoittaa, että nimi saattaa toimia ”ensimmäisenä markkinointityökaluna uusille lukioon hakijoille”. Hän jopa kirjoittaa, että Itäkeskuksen lukion nimi olisi hyvä ”ihan ’mainostuksena’ vaihtaa”.

Tyttö 6 pohtii esseessään nimivaihtoehtoa *Helsingin kielilukio* ja kirjoittaa: ”Uudella nimellä brändäytyisimme vahvasti kieliin ja olisimme sitä kautta paremmin esillä.” Hän on kirjoittajista ainoa, joka käyttää käsitettä brändi. *Brändiksi* kutsutaan nimeä, joka on rahallisesti arvokas ja laajalti tunnettu ja johon sisältyy mielikuvia brändin nimellä myytävien tuotteiden lisäarvosta. Brändit ovat kaupallisia nimiä, ja yleensä brändi viittaa useisiin eri tuoteryhmiin ja perustuu yritysniemeen tai rekisteröityyn tavaramerkkiin. (Ainiala ym. 2008: 279.) Maailmanlaajuisesti arvokkaimpien brändien joukkoon kuuluvat esimerkiksi *Apple*, *Google* ja *Coca-Cola*. Suomalaisista brändeistä *Nokia* on ollut kärkikymmenikössä, mutta sen sijoitus on laskenut huomattavasti. (Interbrand 2014.)

Brändejä voidaan myydä ja ostaa, ja ne voivat olla paljon arvokkaampia kuin konkreettinen tuotantolaitos, työvoima ja kaikki muu tuotteiden valmistukseen liittyvä. Nimen merkityksen vuoksi brändin nimi säilytetään yleensä ennallaan, vaikka kaikki muu markkinoinnista, valmistajasta ja omistajasta lähtien voi muuttua. (Ainiala ym. 2008: 279.) Jos nimi muutetaan, brändi ei enää ole ennallaan eikä yhtä arvokas.

Se, että *Helsingin kielilukiosta* muodostuisi brändi, vaikuttaa melko pitkän ajanjakson tavoitteelta. Mielestäni kirjoittaja tuo kuitenkin hyvin esiin mainonnan ja yritteliäisyyden merkityksen kilpailussa lahjakkaista opiskelijoista. On myös totta, että kaikki brändäytyminen ei liity perinteiseen kaupankäyntiin. Monista julkisuuden henkilöistä, kuten artisteista ja poliitikoista, pyritään rakentamaan brändejä. Myös monet maakunnat ja kaupungit haluavat tehdä nimestään brändin. Yksi esimerkki on *Lappi*-brändi. (Ainiala ym. 2008: 319.) Lappi on maailmallakin laa-

jasti tunnettu maakunta, ja kaiken, mitä markkinoidaan lappilaisena, voidaan ajatella kuuluvaan *Lappi*-brändiin. Vaikka Tyttö 6:n ajatus *Helsingin kielilukiosta* brändinä ei ehkä ole aivan ajankohtainen, varmasti myös lukioilla on mahdollisuus luoda ympärilleen brändiä. Brändäytymistä tavoitellaan esimerkiksi Kuopion taidelukio Lumitissa (Kuopio.fi). Vetovoimainen ja omaperäinen nimi on brändäytymisessä tärkeintä, minkä vuoksi voidaankin pohtia, täyttääkö *Helsingin kielilukio* nimenä brändin vaatimukset.

5.2.6 Nimen kieli

Tyttö 9 pohtii esseessään sitä, minkäkielinen lukion nimen pitää olla. Hän on sitä mieltä, että jos koulun opetuskieli on suomi, myös nimen tulee olla suomenkielinen. Hän toteaa, että Helsingissä on myös ruotsin- ja englanninkielisiä lukioita ja että niiden nimet ovat vastaavasti vieraskieliset. Tyttö 9 esittää, että Itäkeskuksen lukiossa opettavien kielten nimissä olevia kirjaimia voisi yhdistellä niin, että niistä muodostuisi jokin sana. Esimerkiksi kielten nimien ensimmäiset tavut yhdistämällä voisi saada aikaan mielenkiintoisen nimen. Itäkeskuksen lukiossa voi opiskella ruotsia, englantia, ranskaa, saksaa, venäjää, espanjaa, italiaa, latinaa, kiinaa ja japania sekä niiden lisäksi äidinkielenä suomea, somalia ja myös venäjää. Kaikkien kielten nimien yhdistäminen toimivaksi lukion nimeksi on kiinnostava mutta luultavasti melko hankalasti toteutettavissa oleva ajatus. Nimikilpailuun ei tullut ehdotusta, jonka voisi ajatella olevan Tyttö 9:n ehdotuksen mukaan muodostettu.

Nimen kielen merkitystä pohdittaessa voidaan ottaa huomioon myös se, onko nimi yleis- vai puhekielinen. Tyttö 10 kirjoittaa puhekielisten nimien sopimattomuudesta oppilaitosten nimiin. Hän mainitsee esseessään Helsingin ammattillisten oppilaitosten yhdistymisen Stadin ammattiopistoksi. Hänen mielestään ammattikoulun uusi nimi on huono, sillä se ei slangisanan *Stadi* vuoksi kuulosta ”asianmukaiselta”. Kirjoittaja vertaa ammattiopiston nimenvaihtoa siihen, että Itäkeskuksen lukio saisi uudeksi nimekseen *Itä-Hessun lukio* tai *Itä-Hessu High School*. Muissa esseissä puhekielisyyteen viitataan ainoastaan *Itis*-nimeä pohdittaessa. Slangisanojen käytöstä osana oppilaitosten nimiä on keskusteltu sekä Stadin ammattiopiston että Hertsikan ala-asteen koulun nimenmuutoksen yhteydessä.

5.2.7 Itäkeskuksen lukion erityispiirteet

Edellä mainittujen hyvän lukion nimen piirteiden lisäksi opiskelijat mainitsevat useita sellaisia piirteitä, joiden voidaan käsittää koskevan nimenomaan Itäkeskuksen lukiota tai sen uutta nimeä. Useat kirjoittajat ovat esseissään ottaneet huomioon lukion kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden ja esittävätkin, että ne voisivat näkyä lukion nimessä. Viisi kirjoittajista mainitsee monikulttuurisuuden ja kolme kansainvälisyyden. He eivät kuitenkaan esitä, millä tavoin nämä lukion erityispiirteet voisivat näkyä nimessä. Yksi kirjoittajista mainitsee, että Itäkeskuksen lukio on myös ympäristöystävällinen.

Kaksi opiskelijoista huomauttaa, että lukion tiloissa toimii myös aikuislukio. He pohtivat, pitäisikö senkin näkyä lukion nimessä. Helsingin aikuislukio on kuitenkin oma erillinen oppilaitoksensa. Itäkeskuksen lukion tiloissa toimii yksi aikuislukion toimipisteistä, mutta muuten aikuislukio ei ole sidoksissa Itäkeskuksen lukioon. Helsingin aikuislukiolla on kolme toimipistettä, joista Itäkeskuksen lukiossa toimiva on nimeltään *Itä-Helsingin toimipiste*. (Helsingin aikuislukio 2014.)

Kuusi esseen kirjoittajista mainitsee, että Itäkeskuksen lukion lempinimi *Itis* aiheuttaa helposti sekaannusta. Itäkeskuksen alueella monesta paikasta, kuten lukiosta, peruskoulusta ja metroasemasta, käytetään epävirallista nimeä *Itis*. Itäkeskuksessa sijaitsevan kauppakeskuksen virallinen nimi on nykyään *Itis*, mutta siitä puhuttiin *Itiksenä* jo ennen nimenvaihtoa. Vaikka lukion lempinimen käyttäminen voi olla harhaanjohtavaa, sillä on myös etunsa. Tyttö 11 kirjoittaa, että kauppakeskus Itiksen nimen ansiosta monet Itäkeskuksen lukiota tarkemmin tuntemattomatkin osaavat päätellä, että lukio sijaitsee kauppakeskuksen läheisyydessä.

5.3 Suhtautuminen nimenvaihtoon ja nimeen *Helsingin kielilukio*

Kaikki esseen kirjoittajat pohtivat tavalla tai toisella Itäkeskuksen lukion nimeä ja nimenvaihtoa. Poika 2 tosin kirjoittaa, että nimenvaihto tuli hänelle ”täysin yllätyksenä” ja ettei hän ollut aiemmin edes kuullut puhuttavan siitä. Käsittääkseni hän kuuli nimenvaihtoprosessista ensimmäistä kertaa silloin, kun kerroin opiskelijoille esseen tehtävänannon. Esseiden kirjoittajista kuusi on nimenvaihdon kannalla ja kahdeksan sitä vastaan. Neljä kirjoittajista ei ilmaise mielipidettään nimen-

muutoksesta tai ei halua ottaa kantaa sen tarpeellisuuteen. Osa kirjoittajista ilmaisee mielipiteensä hyvin selkeästi ja on varma asiastaan. Esimerkiksi Tyttö 12 on sitä mieltä, että lukion nimeä ei kannata vaihtaa, sillä nimenvaihto voi aiheuttaa sekaannusta. Hänen mukaansa *Itäkeskuksen lukio* on yleisesti tunnettu nimi, joka lisäksi kertoo tarkasti, missä lukio sijaitsee. Nimen tunnettuus ja lukion sijainnin tarkka ilmaiseminen ovat hänen mielestään tärkeitä seikkoja, kun mietitään, mikä on hyvä nimi lukiolle. Osa sekä kannattajista että vastustajista argumentoi kummankin näkökulman puolesta, mutta heidänkin esseistään kuitenkin selviää, mitä mieltä he nimenmuutoksesta ovat. Vaikka Poika 2 sanoo kuullensa nimenmuutoksesta vasta juuri ennen esseen kirjoittamista, hän toteaa: ”Itse olen tätä pohtinut ja pähkäillyt ja päätenyt siihen tulokseen, että lukion nimeä ei tarvitsisi muuttaa mielestäni.”

Tyttö 4 on sitä mieltä, että *Helsingin kielilukio* olisi lukiolle sopiva nimi. Hän kirjoittaa, että Itäkeskuksen lukion oppilailla vaikuttaa olevan tapana väheksyä kouluaan: ”Jonkin mennessä vikaan voi aina tokaista ’itiksen’ olevan tällainen, mitään ei saada hoidettua ja kaikki on pielessä.” Hänen mukaansa *Itäkeskuksen* poistaminen lukion nimestä voisi kohottaa koulun ilmapiiriä. Toisaalta hän on sitä mieltä, että koulun tärkein tehtävä on opettaa oppilaita ja että opiskelun tuloksiin vaikuttaa motivaatio. Niihin asioihin lukion nimellä ei hänen mukaansa ole ”osaa eikä arpaa”.

Esseen tehtävänannossa ei edellytetä oman kannan paljastamista nimenmuutokseen. Esimerkiksi Tyttö 13:n tekstistä on vaikea päätellä, mitä mieltä hän on. Ensin hän nimittäin kirjoittaa, että lukion kielipainotteisuuden ja ystävyyskoulujen vuoksi uudessa nimessä voisi yhdistää eri kieliä ja että *ä*-kirjain *Itäkeskuksen lukio* -nimessä voi olla vaihto-oppilaiden näkökulmasta pulmallinen. Myöhemmin hän kuitenkin kirjoittaa:

Esimerkki 5

Mutta toisaalta en näe nimenvaihtoa kannattavaksi, se voisi aiheennuttaa sekaannuksia, ja tämä on kuitenkin aina ollut Itäkeskuksen lukio niin miksi se ei pysyisi sen nimisenä, onhan se aika turhaa lähteä vaihtamaan nimeä vaihto-oppilaiden takia.

Poika 3 puolestaan ei ota kantaa nimenmuutokseen. Hän kyllä pohtii erilaisia tapoja nimetä kouluja, muttei sano, mitä mieltä on Itäkeskuksen lukion uudel-

leen nimeämisestä. Hän tosin toteaa: ”Suurimmalla todennäköisyydellä koulu nimitään yksinkertaisesti ’Itiksen lukioksi’ lähellä olevan kauppakeskuksen uudelleen nimeämisen mukaan.” Ei hän ilmeisesti ainakaan kovin vahvasti vastusta nimenmuutosta.

Jotkut nimenvaihtoa vastustavista opiskelijoista perustelevat näkemystään esimerkiksi sillä, että monien muidenkin lukioiden nimissä näkyy oppilaitoksen sijainti ja sitä osoittavan nimenosan perässä on sana *lukio*. *Itäkeskuksen lukio* täyttää nämä kriteerit kiistatta. Niin tekee *Helsingin kielilukiokin*, mutta sijainti ei käy siitä ilmi yhtä täsmällisesti. Ikävä kyllä kirjoittajat, jotka vastustavat nimenvaihtoa ja haluavat lukion tarkan sijainnin selviävän nimestä, eivät anna esimerkkejä siitä, millainen nimi ei ainakaan saisi olla. Olisi mielenkiintoista tietää, minkälaisia ehdotuksia he uskoivat nimikilpailun tuottavan.

Tyttö 8 on sitä mieltä, että ihanteellinen nimi on lyhyt, ytimekäs, mieleen jäävä ja informatiivinen. Hän kirjoittaa: ”Hyväksihavaittua kaavaa on mielestäni turha lähteä muuttamaan.” Hänen mielestään nimi *Itäkeskuksen lukio* täyttää tuon ”hyväksi havaitun” kaavan ja sen vaihtaminen toiseen samankaltaiseen on turhaa. Tyttö 8 vaikuttaa suhtautuvan erityisen negatiivisesti nimenmuutokseen. Hän sanoo, että nimenvaihdos on turha ja ”saattaa pilata viimeisetkin rippeet koulumme maineesta”. Hänellä on sanojensa mukaan kokemusta siitä, ettei hän pysty vaikuttamaan koulunsa asioihin. Hän toteaaakin: ”En jaksa mitenkään erityisen pontevasti lähteä huutelemaan mielipidettäni nimimuutoksen turhuudesta.” Kirjoittajan mukaan opiskelijat eivät ole vuosiin olleet niin passiivisia koulujen asioihin liittyvissä päätöksissä kuin nyt. Hän tarkoittaa ilmeisesti Helsingin lukioiden opiskelijoita, sillä hän mainitsee Helsingin lukiokampukset. Hänen mukaansa ”kampusmuutoksen myötä oppilaiden usko omiin asioihin vaikuttamisesta on kitketty”. Lukiokampukset otettiin Helsingissä käyttöön lukuvuoden 2013–2014 alussa. Käytännössä kampuustoiminta tarkoittaa sitä, että lukioiden opiskelijat voivat suorittaa kursseja myös muissa kuin omassa lukiossaan. Helsingin kaupungin 12 lukiota on jaettu neljään kampukseen, ja Itäkeskuksen lukio kuuluu samaan kampukseen Alppilan lukion, Helsingin kuvataidelukion ja Kallion lukion kanssa. (Helenius-Lamminparras 2012.)

Tyttö 8 on sitä mieltä, että juuri opiskelijoiden passiivisuuden vuoksi nyt on sopiva aika tehdä kouluissa sellaisia muutoksia, joihin opiskelijat eivät muuten välttämättä suostuisi. Ilmeisesti hänen mielestään päättäjät siis käyttävät opiskelijoiden passiivisuutta hyväkseen. Kun ottaa huomioon, että lukion nimestä kuitenkin järjestettiin avoin ja laaja nimikilpailu, Tyttö 8:n mielipide vaikuttaa hieman liian jyrkältä. Lukiossa käytyjen keskustelujen ja lokakuussa 2013 järjestetyn keskustelutilaisuuden perusteella voi kuitenkin päätellä, että useat lukion opiskelijoista eivät olleet tyytyväisiä nimikilpailuun tai ainakaan sen tulokseen. Nimi *Helsingin kielilukio* on kuitenkin esiintynyt lukion toimintasuunnitelmissa siitä lähtien, kun siitä ensimmäisen kerran puhuttiin. Voi siis olettaa, että koulun johto on kuluneiden vuosien aikana halunnut säilyttää ajatuksen nimenvaihdosta ja *Helsingin kielilukiosta* yhtenä nimivaihtoehtona. Myös se, että kymmenen esseen kirjoittajista mainitsee nimen *Helsingin kielilukio*, paljastaa, että nimestä on puhuttu koulussa. Tyttö 8 kirjoittaakin:

Esimerkki 6

Tällä hetkellä todennäköisimmin nimi oltaisiin ymmärtääkseni muuttamassa *Helsingin kielilukioksi*. Tämän tyyppistä huhua olen kuullut niin oppilaiden, kuin opettajienkin suusta.

Jotkut opiskelijoista pohtivat, halutaanko nimenvaihdolla yrittää saada lukioon opiskelijoita, joilla on parempi keskiarvo. Poika 1 on sitä mieltä, että uusi nimi ei houkuttelisi lukioon yhtään enempää opiskelijoita kuin nykyinenkään. Hänen esseensä vaikuttaa melko ironiselta kannanotolta nimenvaihtoon. Hän esimerkiksi toteaa, että jos lukion nimessä täytyy näkyä sen painotukset ja suuntaukset, hänen ehdotuksensa uudeksi nimeksi on *Itäkeskuksenvieressäolevaympäristöstävällinenmonikulttuurinenkielijatavallinenjossaonmyösaikuislukio lukio*. Tällaista ehdotusta ei kuitenkaan kilpailuun jätetty. Ehdotus kuvaa tarkkanäköisesti sitä, miten paljon eri näkökulmia yhteen ainoaan nimeen pitäisi sisältyä ja miten vaikeaa lyhyellä, ytimekkäällä nimellä on kuvata monimuotoista tarkoitetta.

Kaksi kirjoittajista mainitsee esseessään, että lukion nimen vaihtaminen voisi kohottaa koulun ilmapiiriä. Tyttö 4 kirjoittaa, että jos nimenosa *Itäkeskus* poistettaisiin lukion nimestä, ”ei enää oltaisi ’itäläisiä’, vaan esimerkiksi Helsingin kielilukion arvokkaita ja opiskelunhaluisia opiskelijoita”. Hän kirjoittaa kuitenkin myös, että moni Itäkeskuksen lukion opiskelijoista suhtautuu opiskeluun hyvin

negatiivisesti. On vaikea kuvitella, että pelkkä nimenmuutos saisi opiskelua vie-roksuvat nuoret innostumaan opiskelusta. Tyttö 7 puolestaan sanoo, että nimikil-pailu ja myös mahdollinen uuden logon suunnittelukilpailu voivat kohentaa kou-lun yhteishenkeä. Hän on ilmeisesti sitä mieltä, että yhdessä tekeminen ja yhteisiin asioihin vaikuttaminen innostavat opiskelijoita. Se pätee varmasti joihinkin opis-kelijoihin, mutta kuten nimikilpailuun jätetyt epäasialliset ehdotukset osoittavat, kaikki eivät välitä ilmapiirin kohottamisesta tai eivät ainakaan koe nimikilpailun olevan oikea keino sen toteuttamiseen.

Yksi opiskelijoista ehdottaa, että nimen vaihtamisen sijaan lukiossa voitai-siin tehdä muita, tarpeellisempia muutoksia. Tyttö 1:n mukaan Itäkeskuksen lu-kiossa on useita epäkohtia, jotka korjaamalla koulun viihtyvyyttä voitaisiin paran-taa. Hän ei kuitenkaan mainitse esimerkkejä huomiota vaativista epäkohdista. Tyt-tö 1:n kirjoituksesta voi lukea ajatuksen, että lukiosta olisi ensin tehtävä mukava opiskelupaikka niille, jotka jo opiskelevat siellä. Vasta sen jälkeen kannattaisi kiinnittää huomiota seikkoihin, joiden avulla lukioon voidaan houkuttaa entistä lahjakkaampia opiskelijoita. Tyttö 1:n ajatus on sinänsä järkevä, koska pelkkä ni-men vaihtaminen ei varmasti korjaa kaikkea, mikä opiskelijoiden mielestä koulus-sa on vialla. On kuitenkin otettava huomioon myös se, että valtaosa opiskelijoista, jotka opiskelivat Itäkeskuksen lukiossa nimenmuutosprosessin käynnistyessä, oli-vat jo valmistuneet ylioppilaiksi, kun lukion nimi virallisesti vaihdettiin. Lukioon tulee joka vuosi uusia opiskelijoita, ja heillä kaikilla on omat odotuksensa siitä, minkälaiseksi opiskelu ja koulun arki muotoutuu. Kaikkien mielestä Tyttö 1:n epäkohtina pitämät seikat eivät välttämättä edes vaadi parannusta.

Itäkeskuksen lukiossa oli toiveena, että nimenmuutoksen myötä lukion ima-go kohentuisi ja kouluun hakeutuisi lisää lahjakkaita, kielistä kiinnostuneita opis-kelijoita. Kevään 2014 yhteishaussa yhdeksäsluokkalaiset hakivat opiskelemaan Helsingin kielilukioon, eivät enää Itäkeskuksen lukioon. Alin keskiarvo, jolla Hel-singin kielilukioon pääsi opiskelemaan, laski kuitenkin hieman edellisestä vuodes-ta. Vuonna 2014 lukioon pääsi 7,50:n keskiarvolla, kun taas vuotta aikaisemmin keskiarvoraja oli 7,62 (Helsingin kaupunki 2014). Hakijoiden määrä sen sijaan nousi jonkin verran. Vuonna 2013 Itäkeskuksen lukion yleislinjan valitsi ensim-mäiseksi vaihtoehdokseen 94 ja kielilinjan 72 opiskelijaa (Helsingin kaupunki

2013b). Vuonna 2014 vastaavat luvut olivat 121 ja 66 (Helsingin kaupunki 2014). Nähtäväksi jää, muuttuvatko lukion sisäänpääsyraja ja opiskelijaksi pyrkivien määrä tulevaisuudessa ja mihin suuntaan.

5.4 *Idän* aiheuttamat mielikuvat

Suuri osa nimenvaihtoa kannattavista opiskelijoista kertoo nimenvaihdon tärkeimmäksi syyksi Itäkeskuksen lukion nimen aiheuttamat ennakkoluulot. He ovat sitä mieltä, että kun puhutaan *Itäkeskuksesta* tai *Itiksestä*, monien mieleen tulevat heti kauppakeskus Itiksen lähistöllä oleilevat laitapuolen kulkijat. Opiskelijoiden mielestä myös se, että Itäkeskus ja Itä-Helsinki ylipäätään mielletään usein huonomaiseksi seuduksi, vaikuttaa Itäkeskuksen lukioon suhtautumiseen. Se, että opiskelijat ovat huolissaan lukion huonosta maineesta, on ymmärrettävää. Jukka Kurttila ja Sirpa Tani (1993: 29–31) kuvaavat Itä-Helsingistä puhuessaan, kuinka huono maine voi aiheuttaa kierteen, jota on hankala katkaista. Kun alue on kerran saanut huonon maineen, se vaikuttaa jatkuvasti ihmisten käyttäytymiseen. Negatiiviset tapahtumat alueella vahvistavat edelleen huonoa mainetta ja ihmisten kielteisiä mielikuvia. Stereotyyppiset mielikuvat Itä-Helsingistä ovat usein ulkopuolisten luomia, mutta ne voivat vaikuttaa myös alueen asukkaiden ajatteluun. (Mp.) Jos Itäkeskuksen lukio pystyy nimenmuutoksen avulla irtautumaan Itä-Helsingin huonosta maineesta, se voi alkaa luoda itselleen uutta, positiivista mainetta.

Alamiekkaoja (2005: 36) toteaa, että ulkopuolisten ajatuksissa Itä-Helsinkiä leimaavat usein alhainen tulotaso, sosiaaliset ongelmat, alhainen sosiaalinen status sekä ankeat betonitalot. Ajatukset kuvastavat ainakin osittain totuutta, sillä Helsingissä, kuten useissa maailman kaupungeissa, sosioekonomiset erot noudattavat melko tarkasti idän ja lännen maantieteellistä rajaa (Ainiala – Halonen 2011: 196). Idässä asukkaiden tulot ovat matalammat kuin lännessä, ja idässä on enemmän vuokra-asuntoja sekä erilaisia tuetun asumisen muotoja kuin lännessä. Idässä on myös länttä enemmän maahanmuuttajia, ja työttömyysaste on siellä korkeampi. (Helsingin kaupunki 2013a.)

Tyttö 3 kirjoittaa, että koska monet pitävät Itäkeskusta rauhattomana seutuna, he olettavat, että Itäkeskuksen lukion opetuksen taso on heikkoa. Myös Tyttö 2 toteaa, että lukion itäisen sijainnin ilmeneminen nimestä voi saada ihmiset ajatte-

lemaan lukion olevan huonotasoinen. On harmillista, että laajan kieltenoppimis-
mahdollisuuden tarjoava Itäkeskuksen lukio mielletään vuoksi huono-
tasoiseksi lukioksi. Se, kuinka paljon lukion läheisyydessä asuvat kaupunkilaiset
ansaitsevat tai minkälaisissa asunnoissa he asuvat, ei varmasti vaikuta siihen, min-
käläistä opetusta lukiossa tarjotaan.

6 Lopuksi

Baabelin lukio, Helsingin kansainvälinen kielilukio, Itä-Helsingin lukio, Itäkeskuksen kielipainotteinen lukio, Satakielen lukio, Suomen kansainvälinen kielilukio. Itäkeskuksen lukion uuden nimen keksimiseksi järjestettyyn kilpailuun tuli useita ehdotuksia, jotka tavalla tai toisella kuvaavat kielipainotteista ja monikulttuurista lukiota. Ehdotuksista parhaaksi valittiin *Helsingin kielilukio*, ja tässä pro gradu -tutkielmassa olen esitellyt Itäkeskuksen lukion tietä Helsingin kielilukioksi. Olen tarkastellut, minkälaisia nimiä Itäkeskuksen lukion opiskelijat ja koulun henkilökunta ehdottivat lukiolle. Olen myös selvittänyt, miten lukion opiskelijat suhtautuivat nimenmuutokseen ja minkälaiset nimet ylipäätään ovat heidän mielestään sopivia kouluille.

Tutkimukseni osoittaa, että lukion opiskelijat tietävät, minkätyyppisiä koulujen nimet yleensä ovat rakenteeltaan ja sisällöltään. Valtaosa nimikilpailuun tulleista ehdotuksista sisältää vähintään kaksi sellaista nimenosaa, jotka ilmaisevat lukion sijaintia, erityispiirrettä tai kouluastetta. Lukion nimeksi ehdotettiin myös rasistisia, humoristisia tai muuten viralliseksi koulun nimeksi kelpaamattomia nimiä, mutta suuri osa niistäkin noudattaa rakenteeltaan yleistä koulunnimimallia.

Lukion nimen vaihtaminen ja koulussa järjestetty nimikilpailu saivat opiskelijoilta ristiriitaisen vastaanoton. Osa heistä piti nimenmuutosta positiivisena kehityksenä ja nimikilpailua hyvänä keinona osallistaa koulu yhteisöä. Jotkut sen sijaan olivat sitä mieltä, ettei nimeä olisi pitänyt lainkaan vaihtaa ja että nimikilpailu oli vain näennäisdemokratiaa. Koska nimestä *Helsingin kielilukio* oli keskusteltu jo vuosia ennen nimikilpailua, lukiossa saattoi hyvinkin liikkua ajatus, että nimeksi tulee *Helsingin kielilukio* keinolla millä hyvänsä. Koska kyseinen nimi voitti lukiossa järjestetyn äänestyksen, on mahdotonta sanoa, mitä olisi tapahtunut, jos äänestyksessä olisikin valittu parhaaksi jokin toinen nimi.

Nimikilpailuja järjestettäessä on todella tärkeää, että nimiehdotuksia käsitellään asianmukaisesti ja ehdottajien mielipiteistä myös välitetään aidosti. Jos yhteisön jäseniä pyydetään lisäksi äänestämään ehdotuksista parasta, on välttämätöntä, että äänestyksen voittaneesta nimestä tulee uusi nimi. Jos äänestäjien valintaa aletaan kyseenalaistaa, koko nimikilpailu menettää merkityksensä.

Nykyään nimikilpailuilla etsitään uusia nimiä todella monille eri tarkoitteille. Mielestäni nimikilpailut ovat hyvä keino löytää uusia nimiä, sillä niiden avulla on mahdollista kuulla useiden ihmisten ideoita. Sadat tai tuhannet ihmiset tavoitettava nimikilpailu tuottaa taatusti enemmän hyviä nimivaihtoehtoja kuin muutaman päättäjän kokous. On kuitenkin järkevää miettiä, milloin nimikilpailun järjestäminen on kannattavaa. Kuten eräs Itäkeskuksen lukion opiskelijoista esseessään totesi, joskus nimikilpailu voi aiheuttaa vain ”ylimääräistä hämminkiä”. Ehkä joissain tilanteissa on järkevämpää antaa päättäjien päättää kuin kysyä mielipidettä koko kansalta.

Nimistöntutkimukselle nimikilpailut tarjoavat kuitenkin kiinnostavia aineistoja. Olen esitellyt luvussa 2.3 useita viime aikoina järjestettyjä nimikilpailuja, joita ei ole toistaiseksi tutkittu. Yhdistyvien oppilaitosten uuden nimen keksimiseksi on järjestetty monia nimikilpailuja, ja niiden antia tutkimalla voisi saada lisää mielenkiintoista tietoa koulujen nimistä. Tämä pro gradu -tutkielma on ensimmäinen suomalaisten koulujen nimiä käsittelevä tutkimus, ja jatkotutkimukselle on tarvetta. Tällä hetkellä Helsingin yliopistossa on tekeillä pro gradu -tutkielma Herttoniemen alueen yhdistyvien alakoulujen nimikilpailusta (Numminen, tekeillä). Eri nimikilpailujen aineistoja vertaamalla voisi selvittää, ehdotetaanko kouluille samanlaisia nimiä joka puolella Suomea. Esimerkiksi Itäkeskuksen lukion ja kuopiolaisten Minna Canthin lukion ja Kuopion Yhteiskoulun Musiikkilukion nimikilpailujen antia vertailemalla voisi luoda tätä tutkielmaa laajemman kuvan opiskelijoiden käsityksistä hyvistä lukion nimistä.

Olisi myös mielenkiintoista selvittää, missä määrin ja minkä vuoksi lukioiden ja ammattikoulujen nimet eroavat toisistaan. Yhdistyvän kuopiolaislukion nimeksi valittiin *Kuopion taidelukio Lumit*, ja päätös on yksi osoitus siitä, että lukioiden nimimallit saattavat olla muuttumassa. Kuopiossa todettiin, että lukioita nimettäessä täytyy katsoa tulevaisuuteen eikä juuttua perinteisiin malleihin (Kuopio.fi). Kuopiolaisen nimiraadin ajatus siitä, että uusia lukioita ja niiden nimiä suunnitellaan tuleville sukupolville, on järkevä. Opiskelijat muuttuvat ja lukio-opetusta kehitetään jatkuvasti. Ehkä myös lukioiden nimien on vähitellen muututtava – tai ainakaan mahdollisia muutoksia ei pidä pelätä.

Tämä pro gradu -tutkielma tarjoaa jatkotutkimusmahdollisuuksia myös muille kuin suomen kielen opiskelijoille. Itäkeskuksen lukiossa toivottiin, että uusi nimi houkuttelisi lukioon entistä enemmän ja entistä lahjakkaampia opiskelijoita. Tämän tutkielman valmistuessa lukio on toiminut nimellä *Helsingin kielilukio* melkein kokonaisen lukuvuoden. Olisi kiinnostavaa tietää, onko nimenvaihdolla jo ollut vaikutuksia esimerkiksi lukion ilmapiiriin tai siihen, minkätyyppiset opiskelijat pyrkivät sinne opiskelemaan. Ovatko he monelta paikkakunnalta kotoisin olevia motivoituneita kielten opiskelijoita vai lukion läheisyydessä asuvia lyhyttä koulumatkaa arvostavia? Myös lukion sisäänpääsyrajojen ja ylioppilaskirjoitusten tulosten kehitystä voisi tutkia ja selvittää, onko nimenmuutoksella ollut vaikutusta niihin.

Tulevaisuus paljastaa, millaisia vaikutuksia nimen vaihtamisella *Helsingin kielilukioksi* on koulun imagoon ja koulutyöhön. Varmaa on ainakin se, että joka kevät lukioon hakeutuu uusia opiskelijoita ja joukko vanhoja kielilukiolaisia valmistuu sieltä ylioppilaaksi. Ja joka kevät satakielet palaavat lukion läheisyyteen ja laulavat siellä kansainvälisiä laulujaan.

Lähteet

AINIALA, TERHI 1997: *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 667. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

——— 2003: Kaupunkinimistön tutkimuksen perusteet. – *Virittäjä* 107 s. 207–225.

——— 2012a: Stadi voitti. Blogikirjoitus 21.11.2012.

http://www.kotus.fi/kotus-blogi/blogiarkisto/terhi_ainiala?5418_a=comments&5418_m=9847 (viitattu 26.2.2015)

——— 2012b: Itis on Itis. Blogikirjoitus 9.3.2012.

http://www.kotus.fi/kotus-blogi/blogiarkisto/terhi_ainiala?5418_a=comments&5418_m=9511 (viitattu 3.4.2015)

——— 2013: Terhi Ainialan kanssa 2.5.2013 käyty keskustelu. Muistiinpanot tekijän hallussa.

AINIALA TERHI – MIA HALONEN 2011: Somalialaistautaiset nuoret nimistönkäyttäjänä Itä-Helsingissä – *Virittäjä* 115 s. 193–220.

AINIALA, TERHI – MINNA SAARELMA – PAULA SJÖBLOM 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

ALAMIEKKAOJA, RIITTA 2005: Mielikuvien Itä-Helsinki. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston sosiologian laitos.

APOLLON YHTEISKOULU = Historiaa ja kuvia. Miten Apollosta tuli Apollo?

<http://www.apollonyhteiskoulu.fi/historiaa-ja-kuvia/> (viitattu 15.1.2015)

BRUNILA, MIKAEL 2014: Anrika skolnamn kan försvinna. *Hufvudstadsbladet*

21.1.2014 <http://hbl.fi/2014-01-21/557081/anrika-skolnamn-kan-forsvinna> (viitattu 26.2.2015)

GYMNASIET LÄRKAN 2013: Skolans historia.

<http://www.hel.fi/hki/larkan/sv/Om+skolan/Skolans+historia> (viitattu 26.2.2015)

HAKKARAINEN, KAISA 2014: Brankkarinaukio kelpaa, Hertsikka puolestaan ei. Helsingin Sanomat 16.10.2014: A24.

HANSKI, RAIMO 2000: Nykyinen Itä-Helsinki. – Sigbritt Backman, Raimo Hanski, Kyllikki Kailari, Matti Kailari, Pentti Karhu, Virve Kaskela, Ilppo E. Klemetti & Holger Liljestränd (toim.), *Itä-Helsingin vaiheita ja nähtävyyksiä* s. 85–95. Helsinki: Itä-Helsingin Kulttuuriseura ry.

——— 2005: Kerrostaloalueiden kehitys. – Kyllikki Kailari (toim.), *Maalaismaisemista Itä-Helsingiksi* s. 185–207. Helsinki: Itä-Helsingin Kulttuuriseura ry.

HELENIUS-LAMMINPARRAS, HELENA 2012 : Lukiokampukset tulevat – mikä muuttuu?

<https://helsinginopetusvirasto.wordpress.com/2012/05/04/lukiokampukset-tulevat-mika-muuttuu/> (viitattu 14.1.2015)

HELLSTEN, TIMO 2013: *Ylis, Alis ja Panis* – missä teillä ei ole nimiä. Suomenlinnan nimistöä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

HELSINGIN AIKUISLUKIO 2014: Koulun esittely.

<http://www.hel.fi/hki/HelsinginAikuislukio/fi/Koulun+esittely> (viitattu 4.4.2015)

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS 2011: *Helsinki alueittain*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/11_03_30_Tilasto_hki_alueittain_2011_Tikkanen.pdf (viitattu 20.3.2015)

HELSINGIN KAUPUNKI 2013a: *Helsingin tilastollinen vuosikirja 2013*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_12_30_Tilastollinen_vuosikirja_2013.pdf (viitattu 5.4.2015)

——— 2013b: Helsingin lukioiden yhteishaun tulokset 2013.

http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/3ebe3a2c-1c1c-435b-aa8f-e90e9495bdb4/Lukioonotto_2013.pdf?MOD=AJPERES (viitattu 6.4.2015)

——— 2014: Helsingin lukioiden yhteishaun tulokset 2014.

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/c1313fdc-e1fa-4ddd-a15b-95c4a3a5346a/Lukioonotto2014.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=c1313fdc-e1fa-4ddd-a15b-95c4a3a5346a> (viitattu 6.4.2015)

——— 2015: Kielikylpy.

<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/paivahoito/paivakotihoito/kielikylpy/> (viitattu 30.3.2015)

HELSINGIN KIELILUKIO 2014a = Koulun historiaa.

<http://www.hel.fi/hki/itislufi/Koulun+esittely/Koulun+historiaa> (viitattu 6.11.2014)

——— 2014b = Kansainvälinen toiminta.

<http://www.hel.fi/hki/itislufi/Kansainvalinen+toiminta> (viitattu 21.3.2015)

HONKANEN, ESKO 2005: Aluerakentaminen Itä-Helsingissä. – Kyllikki Kailari (toim.), *Maalaismaisemista Itä-Helsingiksi* s. 178–182. Helsinki: Itä-Helsingin Kulttuuriseura ry.

HUOVINEN, ARI 2011: Koulun historia.
<http://www.hel.fi/hki/ressul/fi/Koulun+esittely/Koulun+historiaa>
 (viitattu 26.2.2015)

HYVINKÄÄN SVEITSIN LUKIO =
<http://www.hyvinkaa.fi/fi/kasvatus-ja-opetus/Lukiot2/Hyvinkaan-Sveitsin-lukio/>
 (viitattu 15.1.2015)

HÄMÄLÄINEN, LASSE 2012: Rekisteröityneiden käyttäjien nimet verkkopeli-yhteisö Aapelissa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisen ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

INTERBRAND 2014 = <http://www.bestglobalbrands.com/2014/ranking/>
 (viitattu 27.1.2015)

ITÄKESKUKSEN LUKIO 2013: Toimintasuunnitelma 2013–2014. Tekijän hallussa.

——— 2014: Itäkeskuksen lukion vuosikertomus 2013–2014.

ITÄKESKUKSEN LUKION JOHTOKUNTA 2013a: Pöytäkirja 2/2013 (11.6.2013). § 7 Lukion nimen vaihtaminen. Tekijän hallussa.

——— 2013b: Itäkeskuksen lukion johtokunta esittää lukiolle uutta nimeä *Helsingin kielilukio*. Esitys opetuslautakunnan suomenkieliselle jaostolle 11.6.2013. Tekijän hallussa.

ITÄKESKUKSEN LUKION NIMIRAATI 2013: Muistio Itäkeskuksen lukion nimiraadin kokouksesta (29.4.2013). Tekijän hallussa.

JALKANEN, SIRPA 2013a: Itäkeskuksen lukion nimenmuutosprosessin vaiheet. Tekijän hallussa.

——— 2013b: Sirpa Jalkasen kanssa 4.10.2013 käyty keskustelu. Muistiinpanot tekijän hallussa.

——— 2015: Sirpa Jalkasen kanssa maaliskuussa 2015 käyty sähköpostikeskustelu. Tekijän hallussa.

JÖRGENSEN, AKI 2015: Näkökulma: LUMIT ei sovi suuhun eikä tekstiin. *Savon Sanomat* 29.1.2015. <http://www.savonsanomat.fi/savo/nakokulma-lumit-ei-sovi-suuhun-eika-tekstiin/1976710> (viitattu 27.2.2015)

KANNAKSEN LUKIO 2014: Juuret Karjalassa. Kannaksen lukion historiaa. Kannaksen lukion sähköinen opinto-opas 2014–2015.
<https://kannaksenlukio.fi/verkkojulkaisut/zine/6/article-215> (viitattu 30.1.2015)

KASVUN JA OPPIMISEN LAUTAKUNTA 2015 = Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen lautakunta: Pöytäkirja (27.1.2015). § 10 Kuopion Yhteiskoulun Musiikkilukiosta ja Minna Canthin lukiosta yhdistettävän lukion nimi.

<http://publish.istekkipalvelut.fi/kokous/2015291987-10.HTM> (viitattu 27.2.2015)

KEPSU, SAULO 1990: Toponymie des Dorfes Kepsu. – Heikki Leskinen & Eero Kiviniemi (toim.), *Finnish onomastics: Namenkunde in Finnland*. Studia Fennica 34 s. 61–83. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KIELITOIMISTON OIKEINKIRJOITUSOPAS. 2009. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 147. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

KIVINIEMI, EERO 1977: *Väärät vedet. Tutkimus mallien osuudesta nimenmuodostuksessa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 337. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KOß, GERHARD 2002: *Namenforschung. Eine Einführung in die Onomastik*. 3, aktualisierte Auflage. Germanistische Arbeitshefte 34. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

KOTIMAISTEN KIELTEN KESKUS 2012: Paikannimien käyttö pääkaupunkiseudulla. <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=401> (viitattu 24.2.2015)

KUOPIO.FI = Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti Kuopion musiikin, ilmaisutaidon ja tanssin lukion nimestä (27.1.2015).

http://www.kuopio.fi/web/ajankohtaista/uutiset/-/asset_publisher/kqM3/content/id/4738649 (viitattu 27.2.2015)

KUOPION YHTEISKOULUN MUSIIKKILUKIO 2015 =

<https://musiikkilukio.onedu.fi/web/> (viitattu 27.2.2015)

KURTTILA, JUKKA – SIRPA TANI 1993: Mielikuvien kaupungit – esimerkkinä Itä-Helsinki. – *Kvartti* 1993:3 s. 27–35.

KÄRKI, HEIDI 2014: Helsingin kielilukio sai oman logonsa. – Itäkeskuksen lukion vuosikertomus 2013–2014 s. 10–11.

LEHTONEN, LEO – JUHANI PAATELA 1989: *Laulava lintukirja. Lajinkuvaukset*. Helsinki: WSOY.

LEHTONEN, LEO – KALEVI RAITASUO 1953: *Lintujen elämänpiiri*. Helsinki: WSOY.

MANTILA, HARRI 2012: *Kyrö, Pohjankangas vai Viltti-Hattula?* Kansalaisten ehdotuksia uuden kunnan nimeksi. – *Virittäjä* 116 s. 231–253.

METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU 2008: *Vuosikertomus 2008*.
http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Yleiset/Vuosikertomukset/Metropolian_vuosikertomus_08.pdf (viitattu 18.2.2015)

MIETTINEN, PETRA 2014: Tölö blir det kreativa gymnasiet. (16.11.2014, päivitetty 17.11.2014)
<http://hbl.fi/lokalt/2014-11-16/683056/tolo-blir-det-kreativa-gymnasiet>
 (viitattu 26.2.2015)

MOISIO, TEPPO – KATJA KUOKKANEN 2013: Lastu voitti ylivoimaisesti HS:n lukijäänestyksen keskustakirjaston nimestä. (23.7.2013)
<http://www.hs.fi/kaupunki/a1374465770366> (viitattu 4.3.2015)

MULLARNEY, KILLIAN – LARS SVENSSON – DAN ZETTERSTRÖM 1999 [1999]: *Lintuopas. Euroopan ja Välimeren alueen linnut*. [*Fågelguiden – Europas och Medelhavsområdets fåglar i fält.*] Suomen oloihin soveltaen suomentaneet Hannu Jännes ja Pekka J. Nikander. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

NIMISTÖTOIMIKUNTA 1979: Leo A. Pesonen (toim.), *Helsingin kadunnimet 2*. Helsingin kaupungin julkaisuja 32. Helsinki: Nimistötoimikunta.

——— 2014 = Helsingin kaupungin kaupunginhallituksen nimistötoimikunta: Kirje 36 opetusvirastolle (27.10.2014). § 83 Nimistötoimikunnan lausunto opetusvirastolle uuden, yhdistyvän koulun nimestä.
http://www.hel.fi/static/public/hela/Opetuslautakunnan_suomenkielinen_jaosto/Suomi/Paatos/2014/Opev_2014-11-04_SKJ_11_Pk/B026190A-6C4C-4FC1-9D3A-FD2B895A630D/Liite.pdf (viitattu 4.3.2015)

NUMMINEN, SARA, tekeillä: Herttoniemen alueen yhdistyvien koulujen nimikilpailu. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

NURMI, VELI 1983: *Maamme koulutusjärjestelmä eilen, tänään, huomenna*. Helsinki: WSOY.

NÄRHI, EEVA MARIA 1999: Ratamestareita, Pasuunoita, Orpaanportaita. Aihepiirien käyttö nimistönsuunnittelussa. – Jyrki Lehikoinen (toim.), *Helsingin kadunnimet 3*. Helsinki: Helsingin kaupungin nimistötoimikunta.

OPETUSLAUTAKUNNAN RUOTSINKIELINEN JAOSTO 2014 = Helsingfors stads utbildningsnämndens svenska sektion: Protokoll 5/2014 (5.6.2014). § 38 Nytt namn för det nya gymnasium vid Sandelsgatan 3 som bildas då två gymnasier slås samman.
http://www.hel.fi/static/public/hela/Opetuslautakunnan_ruotsinkielinen_jaosto/Ruotsi/Paatos/2014/Opev_2014-06-05_SS_5_Pk/3F233522-8A46-4243-A638-4616753CB6FD/Nytt_namn_for_det_nya_gymnasium_vid_Sandelsgatan_3.pdf
 (viitattu 26.2.2015)

OPETUSLAUTAKUNNAN SUOMENKIELINEN JAOSTO 2012a = Helsingin kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto: Pöytäkirja 12/2012 (20.11.2012). § 101 Helsingin kaupungin uuden ammatillisen oppilaitoksen nimestä päättäminen.

http://www.hel.fi/static/public/hela/Opetuslautakunnan_suomenkielinen_jaosto/Suomi/Paatos/2012/Opev_2012-11-20_SKJ_12_Pk/C2D6E59B-1A3C-472E-9602-2D4E717BC837/Helsingin_kaupungin_uuden_ammattillisen_oppilaitoks.html (viitattu 26.2.2015)

——— 2012b = Helsingin kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto: Uuden ammatillisen oppilaitoksen nimikilpailu. Kilpailun kautta tulleet nimiehdotukset.

http://www.hel.fi/static/public/hela/Opetuslautakunnan_suomenkielinen_jaosto/Suomi/Paatos/2012/Opev_2012-11-20_SKJ_12_Pk/1BB3506D-F2FC-4AF5-AC59-85902CAC11FA/Liite.pdf (viitattu 26.2.2015)

——— 2013 = Helsingin kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto: Pöytäkirja 11/2013 (29.10.2013). § 90 Itäkeskuksen lukion nimen muuttaminen.

http://www.hel.fi/static/public/hela/Opetuslautakunnan_suomenkielinen_jaosto/Suomi/Paatos/2013/Opev_2013-10-29_SKJ_11_Pk/8CEAC1C0-44B4-4642-9CF3-AF33502859C4/Itakeskuksen_lukion_nimen_muuttaminen.pdf (viitattu 22.3.2015)

——— 2014a = Helsingin kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto: Pöytäkirja 11/2014 (4.11.2014). § 122 Herttoniemen alueen yhdistyvien koulujen nimi, toimipaikat ja oppilaaksiottoalue 1.8.2015 alkaen.

http://www.hel.fi/static/public/hela/Opetuslautakunnan_suomenkielinen_jaosto/Suomi/Paatos/2014/Opev_2014-11-04_SKJ_11_Pk/7361165A-7CD0-4EF4-B44D-A45D33EF4B17/Herttoniemen_alueen_yhdistyvien_koulujen_nimi_toim.pdf (viitattu 13.3.2014)

——— 2014b = Helsingin kaupungin opetuslautakunnan suomenkielinen jaosto: Pöytäkirja 13/2014 (16.12.2014). § 158 Alppilan ja Yhtenäiskoulun lukioista yhdistyvän uuden lukion nimi.

http://www.hel.fi/static/public/hela/Opetuslautakunnan_suomenkielinen_jaosto/Suomi/Paatos/2014/Opev_2014-12-16_SKJ_13_Pk/09E12380-D3F2-4D4F-8CB6-02014A28B737/Alppilan_ja_Yhtenaiskoulun_lukioista_yhdistyvan_uu.pdf (viitattu 26.2.2015)

OPPILASKUNNAN HALLITUS 2013a = Itäkeskuksen lukion oppilaskunnan hallitus: Itäkeskuksen lukion oppilaskunnan lausunto koulun nimiäänestyksen tuloksesta. 29.5.2013 (lausunnon laatija: Ada Cagnani). Tekijän hallussa.

——— 2013b = Itäkeskuksen lukion oppilaskunnan hallitus: Itäkeskuksen lukion oppilaskunnan lausunto, koulussa pidetyn nimipaneelin perusteella. 4.10.2013 (lausunnon laatijat: Ilmo Liimatta, Dmitri Ludwig ja Ada Cagnani). Tekijän hallussa.

PERSSON, SINI 2003: Kankaanpään epävirallinen paikannimistö. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.

PIHKALA, ERKKI 2005: Kielikylvystä rinnakkaiskouluun?
<http://web.archive.org/web/20070927205005/http://onet.tehonetti.fi/suomalaisuudenliitto/onet/vanhatsivut/pihkala2.htm> (viitattu 3.4.2015)

PUKKA, LINDA 2013: Vallah, yolo ja swag – näillä pärjää teinien kanssa.
<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/vallah-yolo-ja-swag-nailla-parjaa-teinien-kanssa/1901300> (viitattu 30.3.2015)

PYHÄ RAAMATTU 1993. Helsinki: Suomen Piipaseura.

PÄRES, LEENA 2001: Kilpailu Espoon uusimman aluekeskuksen nimestä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

PÄRES-SCHULMAN, LEENA 2005: Kilpailu aluekeskuksen nimestä. Miksei *Matinportti* kelvannut uuden alueen nimeksi? – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 202–223. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

SAVO 24/7 = *Savon Sanomien* keskustelupalsta.
<http://www.savonsanommat.fi/lukijoilta/keskustelupalsta/posts/list/14721.htm> (viitattu 27.2.2015)

SEPPÄNEN, ANNI-MARIA 2005: Jyväskyläläisen yliopisto-opiskelijan nimimaisema – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä* s. 202–223. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

SJÖBLOM, PAULA 2006: *Toiminimen toimenkuva. Suomalaisen yritysnimistön rakenne ja funktiot*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1064. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

SLOTTE, PETER – KURT ZILLIACUS – GUNILLA HARLING 1973: Sociologiska namnstudier. – Kurt Zilliacus (toim.), *Synvinklar på ortnamn* s. 97–181. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland 454. Meddelanden från folkkultursarkivet 1. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

SOMMERFELDT, KARL-ERNST 1994: Schulnamen in den neuen Bundesländern nach der Wende. – Karl-Ernst Sommerfeldt (toim.), *Sprache im Alltag. Beobachtungen zur Sprachkultur* s. 221–229. Frankfurt am Main.

SUOMALAINEN TIETOSANAKIRJA 1–11. 1988–1993. Espoo: Weilin+Göös.

SUOMEN KIELEN LAUTAKUNTA 2004: Oppilaitosten nimien muodostaminen ja oikeinkirjoitus.
http://www.kotus.fi/kielenhuolto/suomen_kielen_huolto/suomen_kielen_lautakunta/suosituksia/oppilaitosten_nimet (viitattu 30.1.2015)

SUOMEN RAITIOSEURA RY 2011: Helsingin metro, historiikka.
<http://www.raitio.org/metro/mhistory.htm> (viitattu 16.3.2015)

SYRJÄNEN, SUVI 2011: Stadin brankkarit paikalla. Tutkimus helsinkiläispalomiesten kielestä ja paikannimistöstä. Kandidaatintutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

——— 2013: ”Eli huomaat sä, mestat tiedetään”. Tutkimus kalliolaispalomiesten käyttämästä paikannimistöstä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

TEBEST, TEEMO 2014: Lukioiden ranking-lista julki – katso, miten oma koulusi sijoittui.
http://yle.fi/uutiset/lukioiden_ranking-lista_julki_katso_miten_oma_koulusi_sijoittui/7258451 (viitattu 15.1.2015)

TURUNEN, EEVA 2011: Itiksestä Steissille ja Kessoilta Kaivariin. Itähelsinkiläisten nuorten mestat Stadissa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

URBAANI SANAKIRJA = <http://urbanisanakirja.com/word/swag/>
 (viitattu 30.3.2015)

VAASAN YLIOPISTO 2014: Kielikylpy Suomessa.
http://www.uva.fi/fi/sites/immersion/about_immersion/finland/
 (viitattu 30.3.2015)

WIKIPEDIA 1 = Yhtenäiskoulu (Helsinki).
[http://fi.wikipedia.org/wiki/Yhten%C3%A4iskoulu_\(Helsinki\)](http://fi.wikipedia.org/wiki/Yhten%C3%A4iskoulu_(Helsinki))
 (viitattu 26.2.2015)

WIKIPEDIA 2 = Helsingin alueellinen jako.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Helsingin_alueellinen_jako (viitattu 11.3.2015)

YHTENÄISKOULU 2013: Koulun historiaa.
<http://www.hel.fi/hki/yhtenaisk/fi/Koulun+esittely/Koulun+historiaa>
 (viitattu 26.2.2015)

YIT 2014: Lauttasaaren uuden keskustan nimeksi äänestettiin Lauttis. Tiedote 14.11.2014. http://www.yit.fi/yit_fi/lauttasaari/tiedotteet/14-11-2014-lauttasaaren-uuden-keskustan-nimeksi-%C3%A4%C3%A4nestettiin-lauttis
 (viitattu 26.2.2015)

ZILLIACUS, KURT 1966: *Ornamenten i Houtskär. Studier i Nordisk filologi 55*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland 416. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

Liitteet

Liite 1: Nimiehdotuslomake

Keksi uusi nimi

Itäkeskuksen kielipainotteiselle ja kansainväliselle lukiolle!

Itäkeskuksen lukio toimii yleislukiona ja kielipainotteisen koulutustehtävän saaneena erityislukiona, jossa opiskelijat saavat hyvän yleissivistyksen. Lukiossamme on mahdollisuus hankkia monipuolinen kielitaito ja kulttuuriosaaminen. Olemme viime vuosina lisänneet voimakkaasti kansainvälistä toimintaa, joka on laajalti osa eri oppiaineita. Itäkeskuksen lukiossa olemme mottomme mukaisesti ”Kotona maailmalla”. Koulun arjessa kohtaavat identiteetiltään ja elämäntavoiltaan erilaiset opiskelijat.

Kielipainotteiselle ja kansainväliselle lukiollemme etsitään osuvaa nimeä.

Nimikilpailu on kaikille avoin ja voimassa **11.4. - 25.4.2013**. Voit jättää oman ehdotuksesi esimerkiksi tällä lomakkeella **opettajienhuoneen vieressä olevaan postilaatikkoon**. Voittoisan nimiehdotuksen esittäjä palkitaan elokuvasarjalipulla. Jos samaa nimeä on ehdottanut useampi henkilö, kyseiselle nimelle varattu palkinto arvotaan kaikkien nimeä ehdottaneiden kesken.

Lisätietoa Itäkeskuksen lukiosta kotisivuilla www.itislu.edu.hel.fi

Lomake:

Nimiehdotukseni:

Mahdolliset perustelut nimiehdotukselle:

Otamme voittajaan yhteyttä henkilökohtaisesti, joten on tärkeää, että jätät alla oleviin kenttiin yhteystietosi.

Nimi:

Osoite:

Puhelinnumero:

Sähköpostiosoite:

Liite 2: Kaikki nimiehdotukset

Nimiehdotus	Hylätty = x	Määrä (jos yli 1)
<i>Baabelin kielilukio</i>	x	
<i>Babylonian lukio</i>	x	
<i>Helsingin kansainvälinen kielilukio</i>		
<i>Helsingin kansainvälinen lukio</i>		
<i>Helsingin kielilukio</i>		13
<i>Helsingin kulttuuririkas lukio</i>		
<i>Helsingin kulttuuritaitojen lukio</i>		
<i>Helsingin monikulttuurinen kielilukio</i>		
<i>Helsingin virallinen eritaustaoppilaitos</i>	x	
<i>It is kielilukio</i>		
<i>Itiksen kielilukio</i>		
<i>Itis international upper secondary school</i>		
<i>Itä-Helsingin kansainvälinen kielilukio</i>		
<i>Itä-Helsingin kansainvälinen lukio</i>		2
<i>Itä-Helsingin kansakoulu</i>	x	
<i>Itä-Helsingin kielilukio</i>		4
<i>Itä-Helsingin lukio</i>		
<i>Itä-Helsingin propagandakeskus</i>	x	
<i>Itäblokin kielilukio</i>	x	
<i>Itäkeskuksen kielilukio</i>		2
<i>Itäkeskuksen kielipainotteinen lukio</i>		
<i>Itäkeskuksen lukio</i>		7
<i>Kansainvälinen kielikoulu</i>		
<i>Kieka</i>		
<i>Kielikylpylukio</i>		
<i>Lähi-Itäkeskuksen mamubunkkeri</i>	x	
<i>(Modern) Pandemonium</i>	x	
<i>Monikulttuurilukio</i>		
<i>Satakielen lukio</i>		
<i>Sirpa Jalan legioona</i>	x	
<i>Sirpa Jalkasen legioona</i>	x	
<i>Suomen kansainvälinen kielilukio</i>		
<i>Team Harrison</i>	x	
<i>The kielilukio</i>	x	
<i>Universaali kielten lukio</i>	x	
<i>(Uusi) internationalistinen lukio</i>	x	